NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטן

נייער פאלקסבלאט

№ 289 | Łódź, Środa, 16 grudnia 1936 | Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 | לאדז, מיטוואך פ׳ וישב ב׳ טבת תרצ״ז | 14-טער יאהרגאנג

צוויי ארמעען גרייט צום קאמף

געשפאנטע לאגע אין כינא

יאפאן האט זיך דערשראקען פאר א מעגליכער מלחמה מיט רוסלאנד

מלוכה־פערשווערונג אין יאפאן?

פ ע ק י ן, 15 (ספ. טעל.)

„האוואס" דעריוויסט זיך פון כינעזישע קוועלען, אז דער מארשאל טשאנג־סו־ליאנג האט קאנפיס־קירט די דעפאזיטען, וועלכע געפינען זיך אין דער אפטיילונג פון דער צענטראלער כינעזישער באנק אין סיאן־פו. די דעפאזיטען זענען געווען זעהר גרויסע, ווייל די נאנקינער רעגירונג האט געהאל־טען, אז סיאן־פו איז די זיכערסטע שטאט פאר דער יאפאנישער געפאהר. די ארמעען פון דער נאנקינער רעגירונג און פון טשאנג־סו־ליאנג שטעהען גרייט צום קאמף.

ט א ק י א, 15 (ספ. טעל.)

פון האלב אפיציעלע קרייזען טיילט מען מיט, אז טשאנג קאי שעק געפינט זיך אין הויז פון מאר־שאל פענג־טשי־טסי אין סיאן־פו, ביז נעכטען האט ער זיך אפגעזאגט אפצוהאלטען א קאנפערענץ מיט טשאנג־סו־ליאנג.

פ א ר י ז, 15 (ספ. טעל.)

„זשורנאל" מעלדעט, אז אין פאריז און לאנדאן קומען פאר זעהר וויכטיגע געשפרעכען וועגען דער ערנסטער לאגע וואס האט זיך געשאפען אויפ׳ן ווייטען מזרח. עס איז זעהר מעגליך, אז די רעגירונג פון ענגלאנד און פראנקרייך וועלען זיך ארייינמישען כדי נישט צו דערלאזען צום פערשפרייטען דאס מלחמה־פייער. מען גלויבט אז אויך יאפאן זעהט, אז זי האט זיך צופיל גאלאפירט און אז אין פאל פון א מלחמה געגען סאוועט־רוסלאנד געפינט זי זיך אין א גרויסער געפאהר, און אז אויך די הילף פון דייטשלאנד וועט איהר נישט ראַ־טעווען פון א מפלה. דעריבער יועט אויך יאפאן איינגעהן אויף א פערמיטלונגס־פארשלאג פון ענג־לאנד און פראנקרייך.

מ א ס ק ו ע, 15 (ספ. טעל.)

די אפיציעלע סאוועט־רוסישע טעלעגראפען־אגענטור „טאס" מעלדעט, אז דער קאמאנדיר פון דער רויטער ארמעע אויפ׳ן ווייטען מזרח איז אפגעפלויגען מיט א עקסטרא אעראפלאן קיין וולאדיוואסטאק.

פון מאסקווע מעלדעט מען, אז גאנץ סאוועט־רוסלאנד איז עלעקטריזירט דורך די ידיעות פון כינא. דער פאטריאטיזם האט ארומגעכאפט אלע סאוועט־רוסישע קרייזען, אזוי אז אין פאל פון א מלחמה געגען יאפאן איז צו ערווארטען נאך א גרעסערע אויפשטייגונג פון פאטריאטיזם.

ל א נ ד א ן, 15 (ספ. טעל.)

די היגע צייטונגען מעלדען אויספיהרליך איי־בער די געשעהענישען אין כינא. די הויפט־זארג פון דער נאנקינער רעגירונג איז איצט צו שטערען די פעראייניגונג פון די אויפשטענדישע מיט דער כינעזישער רויטער ארמעע. 30 כינעזישע אעראפ־לאנען זענען געכטען געפלויגען איבער סיאן פו, וואו עס זיצט געפאנגען טשאנג קיי טשעק.

דער מיטארבייטער פון „דיילי טעלעגראף" מעל־דעט, אז דער איינפלוס און די קראפט פון סאוועט־רוסלאנד אין כינא איז שטארק געשטיגען. מיט 2 יאהר צוריק איז יאפאנס קראפט דארט געווען פיל שטארקער, אבער היינט צוליב דער בסדר־דיגער טראנספארטירונג פון רוסיש מיליטער אין די טראנס־בייקאל פראווינצען איז דאס בילד אינגאנצען געענ־דערט. די צייטונג שאצט, אז רוסלאנד האט אין ווייטען מזרח 10 דוויזיעס מיט 100 אעראפלאנען.

מ א ס ק ו ע, 15 (ספ. טעל.)

דער רויטער מארשאל בליכער איז דרינגענד ארויסגערופען געווארען דורך דעם פאליט. ביורא פון די באלשעוויקעס אין צוזאמענהאנג מיט דער געשפאנטער און ערנסטער לאגע, וואס האט זיך געשאפען אין כינע. עס איז גלייך צונויפגערופען געווארען א געמיינזאמע זיצונג פון פאליט. ביורא מיט׳ן העכסטען קריגס־ראט. געפיהרט די זיצונג האט סטאלין אליין. אויסער דעם קאמאנדיר פון דער רויטער ארמעע אויפ׳ן ווייטען מזרח, מארשאל בלי־כער, האבען זיך בעטייליגט אין דער זיצונג די מאר־שאלען טוכאטשעווסקי און יעגאראוו ווי אויך דער קאמאנדארם, דער יוד גאמארניק, וועלכער איז דער הויפט־פאליטישער קאמיסאר פון דער רויטער ארמעע.

קיין קאמוניקאט וועגען דער זיצונג איז נישט ערשינען. גלייך נאך דער זיצונג איז בליכער אפגע־פלויגען אויף אן אעראפלאן קיין כאבאראווסק מען ריכט זיך, אז אויב די סיטואציע וועט זיך אין משך פון היינטיגען טאג פערשארפען, וועט ערקלערט ווערען אן אלגעמיינע מאביליזאציע אין די מזרח־טיילען פון סאוועט־רוסלאנד.

פ ע ק י ן, 15 (ספ. טעל.)

פון טאקיא קומען אן בעאונרוהיגנדע קלאנ־גען. פון פריוואטע, אבער גוט־אינפארמירטע קרייז־לען, ווערט מען געוואויר, אז עס איז פארגעקומען אין די יאפאנישע הויפט־שטעט טאקיא און קיאטא א מלוכה־פערשווערונג. אין משך פון די לעצטע טעג איז צוריק ארויסגעשוואימען דער פיהרער פון די יאפאנישע אולטרא־פאשיסטען, סייגא־נאקאנא, וועל־כער האט געוויילט מיט א צייט צוריק אין בערלין. סייגא־נאקאנא האט צוזאמען מיט׳ן לעצטענ׳ס בעזיי־טיגטען מלחמה־גיר׳גען גענעראל אהאקי דורכגע־פיהרט א מלוכה־איבערקעהרעניש. עס זענען ארעס־טירט געווארען די מיטגלידער פון דער רעגירונג און עס איז פראקלאמירט געווארען א פאשיסטישע מלוכה ארדנונג.

סייגא־נאקאנא איז א פערזענליכער פריינד פון דעם דייטשען פראפאגאנדע־מיניסטער ד״ר געבעלס.

צי די דאזיגע ידיעה ענטשפרעכט פולשטענדיג דער ווירקליכקייט, איז נאך נישט בעוואוסט. אין די פאליטישע קרייזען פון פעקין האלט מען, אז די ידיעה איז אן איבערגעטריבענע, אבער מען איז איבערצייגט, אז עפעס איז אין טאקיא געשעהען. צווישען דער רעגירונג און א רייה מיליטערישע פיהרער איז, בעמליך, אויסגעבראכען א קאנפליקט ארום דעם, צי זאל יאפאן גענייסען פון דייטשלאנד׳ס הילף אין דער איצטיגער ווען, וועלכע זי וועט אונטער־נעהמען אין כינע אדער נישט. סייגא־נאקאנא און גענ. אראקי זאגען זיך ארויס פאר אפען גענייסען פון דייטשלאנד הילף. דאגעגען די רעגירונג האלט אז עס איז נאך דערצו צופריה און דאס קען דער־פיהרען צו אינטערנאציאנאלע קאמפליקאציעס.

מאטיוון פון אורטייל

איבער דוד פראנקפורטער האט דער געריכטס־פארזיצער איבערגעגעבן דער פרעסע

אין בערלין איז די גדולה גרויס

צ י ר י ך, 15 (ספ. טעל.)

דער איינדרוק, וואס דער אורטייל האט געמאכט אין די יודישע קרייזען אין דער גאנצער וועלט, איז ממש א דערהדיקענדער. קיינער האט זיך נישט גע־ריכט אויף אזא שווערען קלאפ. אין פאריז האלט מען, אז אפשר זענען מיר טיילווייז אליין שולדיג, ווייל מען האט באגאטעליזירט און א געוויסער מאס דעם פראנקפורטער פראצעס און נישט צוגעגרייט גע־העריג נישט די עפענטליכע מיינונג, נישט די פערטיידיגונג. אין יודישען ישוב אין אמעריקא הערשט א געוואלדיגע אויפרעגונג. עס געהען ארום מענשען און קענען נישט גלויבען די אייגענע אויגען: ווי אזוי האט האב געקאנט פאסירען אין איינעם פון די סא־מע דעמאקראטישסטע לענדער!

כ ו ר, 15 (ספ. טעל.)

דער רושם פון דעם אויסערגעוועהנליך שווערען אורטייל וועלכען עס האט בעקומען דוד פראנקפורט־ער, איז א שרעקליכער. די רוהיגע, גוטמוטיגע שווייצארישע בירגער געהען ארום מיט אומעטיגע פנימ־ער, פונקט ווי א שווערע לאסט וואלט זיי געדריקט. אויף אזא אורטייל האט זיך ממש קיינער נישט גע־ריכט!

די אפיציעלע מאטיוון צום אורטייל זענען נאך נישט ערשינען. דער פארזיצער, ד״ר גראנזאני, האט אבער איבערגעגעבן איניגע פרעסע - פארשטעהער די טעזען פון די נאך־נישט גענוי־בעארבייטע מאטי־וען. די מאטיוון זענען אומגעפעהר פאלגענדע:

דאס קאנטאנאל געריכט האט אויסגעטיילט דעם פאליטישען מאמענט און עס אפגעווארפען אין א זייט. קיינער פון ריכטער - קאמפלעט האט נישט גע־צווייפעלט אין דער ריכטיגקייט פון ד״ר קורטי׳ס אויספיהרען וועגען די גרויזאמע יודען־רדיפות אין דייטשלאנד; אפילו דער פראקוראר האט נישט גע־פרובט אין זיין רעפליק צו פאלעמיזירען מיט די דאָ־זיגע אויספיהרען פון ד״ר קורטי. אבער דאס קאנ־טאנאל־געריכט האלט זיך נישט פאר בערופען צו מישען זיך אין די אינערליכע דייטשע אנגעלעגנ־הייטן. „די נאצישע גרויל־טאטען", האט זיך אויס־געדריקט דער פארזיצער ד״ר גראנזאני „זאלען גע־משפט ווערען דורך דער געשיכטע; מיר פשוטע ריכ־טער פערנעמען זיך נאר מיט דעם טאט, וואס האט פאסירט קאנקרעט ביי אונז אין דער שווייץ, דאס הייסט — מיט א געוועהנליכען מארד־פאל".

דאס געריכט האט, הייסט עס, נישט גענומען אין אכט די אלגעמיין - פאליטישע און מאראלישע אומשטענדען און געשעהענישען, וועלכע האבען גע־שטויסען פראנקפורטער׳ן צו זיין טאט. בעטראכטענ־דיג רק פראנקפורטער׳ס טאט אלס אזעלכען האט דאס געריכט געזוכט צי האט פראנקפורטער אמאל נישט געליטען פערזענליך פון גוסטלאפ׳ן. ווען דאס וואלט טאקע אזוי געווען, פערזיכערט ד״ר גראנזאני, וואלט דער אורטייל געווען אנ׳אנדערער. אבער אזוי ווי פראנקפורטער האט נישט דערוויזען, אז ער זאל בען פערזענליך געליטען פון גוסטלאפ׳ן, הייסט עס, אז דאס איז געווען א געוועהנליכער מארד אהן א פער זענליכער פערענטפערונג.

איצט איז ענטשטאנען פאר געריכט די פראגע ווי גרויס דארף זיין די שטראף. דאס קאנטאנאל־געריכט האט געהאלטען, אז מיט זיין שאס האט פראנקפורטער ארייינגעפיהרט די שווייץ אין א זעהר שווערער לאגע אין בעצוג צו דייטשלאנד. אזוי ארום האט פראנקפורטער „מיסגעברויכט מיט א גאסט־רעכט פון דער שווייץ" און דערפאר מוז ער בעקומען די העכסטע שטראף.

דאס זענען אין קורצען האלב־אפיציעלע טעזען פון די מאטיוון צום אורטייל. די פראגרעסיווע שווייצארישע פרעסע שרייבט, אז סיי דער אורטייל, סיי די מאטיוון צום אורטייל זענען א קאפיע פון פראקוראר׳ס רעדע און וועלען געוויס ווארעם אויפ־גענומען ווערען דורך די נאצים.

די סאציאליסטישע פרעסע שרייבט, אז די בריי־טע שווייצארישע פאלקס־מאסען האבען זיך נישט געריכט אויף אזא אורטייל. דער אורטייל, שרייבט די דאזיגע פרעסע, איז מעהר א פאליטישער; דייטש־לאנד מעג זיין צופרידען.

שפעט ביינאכט האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז דער איינציגער, וואס האט געשטימט אין ריכ־טער־קאמפלעט, געגען דעם פסק־דין, איז געווען דער פארזיצער ד״ר גראנזאני. ער איז אנ׳אלטער דעמא־קראט. דאגעגען די איבריגע מיטגלידער פון געריכט זענען בעקאנטע קאנסערוואטיסטען.

צ י ר י ך, 15 (ספ. טעל.)

בערלין איז שטארק צופרידען פון אורטייל. דער בערלינער ראדיא האט די נאכט נישט בעהאלטען זיין גרויסע צופרידענהייט. בערלין מאכט אבער אנ־געשטעל, ווי אויך דער דאזיגער שווערער גזר־דין וואלט נאך פאר איהם געווען צו ווייניג. די נאצים שרייבען, אז 18 יאהר איז ווייניג; מען האט געדארפט פראנקפורטער׳ן ארויסגעבען דער „געשטאפא" און זי וואלט זיך שוין מיט איהם „אנ׳עצה געגעבען". אויסער דעם פאדערט בערלין, מען זאל ארויסשי־קען פון דער שווייץ אלע פערזאנען, וועלכע פיה־

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

אונזער לאנגיעהריגען און חשוב׳ן פערוו.־מיטגליד ה׳ לעאן קליימאן
צוליב׳ן טויט פון זיין אונפערגעסליכע מוטער
נ״ע אסתר קליימאן
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל. זייט געטרייסט מיט די טראדיציאנעלע ווערטער
המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
די פערוואלטונג פון „לינת החולים", פאלודניאווא 19.

קעניג דזשאָרדזש ווט צו יודען אין ענגלאַנד

די ענגלישע יודען דריקען אויס זייער טרייהייט דעם נייעם קעניג

לאָנדאָן, 15 (יט"א טעלעגראַפיש)
אונטערן פּאַרזיץ פון מאַיאָר סטערן איז אין די „וואָרמסקלייף רומס" פאַרגעקומען אַ גרויסע חנוכה־פייערונג. די פייערונג האָט זיך אָנגעהויבן מיט אָנ־צינדען די חנוכה־ליכטלעך און זינגען חנוכה־תּפלות אין דער קריקלוואוד - סינאַגאָגע ביי דער בעטיילי־גונג פון פאָרשטעהער פון דער אַרמעע, פלאָט און לופט־וועזען. אין דער סינאַגאָגע זענען אויך אָפּגע־ריכט געוואָרען תּפלות פאַר דעם קעניג געאָרג דעם 6־טען און עס זענען געקומען צום אויסדרוק די טרייהייטס־געפיהלען צום נייעם קעניג.

דער פאָרזיצער מאַיאָר סטערן האָט פאָרגעשלאָ־גען פאָלגענדע קונדגעבונג: פון דעם נייעם קעניג געאָרג דעם 6־טען.

„ביטע איבערצוגעבען פאַר די יודישע מיט־גלידער פון די מיליטערישע קרעפטען דעם אויפ־ריכטיגען דאַנק פון קעניג פאַר דעם פריינדליכען און לאָיאַלען גרוס מיט גוטע וואונשען".

מאַרקיז רעדינג האָט געהאַלטען אַ טאָאַסט לכבוד דער בריטישער אַרמעע. ער דערמאַנט די העלדישע קאַמפען פון יהודה המכבי און האָט אָנגעוויזען, אַז ווען מען וואָלט איצט צונויפגעזאַמעלט אויף אַ פּאַ־ראַד אַלע יודישע מיליטער־לייט פון דער בריטישער אימפּעריע, וואָלט יהודה המכבי זיכער געוועזען שטאָלץ מיט דעם ביילד פון 50.000 מאַן, וועלכע שפּינען ווייטער די אידעלע טראַדיציעס און אָפּפער־וויליגקייט און טרייהייט. דאָס לאַנד האָט אַ גרונד זיי צו זיין דאַנקבאַר — האָט ערקלערט לאָרד רע־דינג — אָבער די יודישע מיליטער־לייט האָבען נאָך מעהר גרונד צו זיין דאַנקבאַר, זיי ווייזען דעריבער אַרויס זייער טרייהייט און איבערגעבענהייט צום לאַנד.

אַרמיראַל סער וויליאַם פישער האָט אין נאָמען פון דעם בריטישען פלאָט ערקלערט: „דאָס איז דער ערשטער טאָסט, וועלכען מיר טרינקען פאַרן געזונד פון אונזער איצטיגען קעניג, וועלכער געניסט פון דער פולשטענדיגער לאָיאַליטעט און טרייהייט פון דער בעפעלקערונג. איך גלויב, דאָס איך בין גע־ווען דער לעצטער, וועמען עס האָט אויסגעשטערקט זיין האַנד דער פריהערדיגער קעניג פאַרן פערלאָזען ענגלאַנד. זייט דאַן, טראַכט איך, אַז לאַנג וועלען מיר נישט פערגעסען זיינע גרויסע פערדינסטען פאַרן לאַנד. איך בין שטאָלץ און גליקליך צו בעטייליגען זיך אין דער איצטיגער פערזאַמלונג און נאָמען פון בריטישען פלאָט צוזאַמען מיט די פאָרשטעהער פון די איבריגע מיליטערישע קרעפטען פון זיין מאַיעס־טעט".

פעלדמאַרשאַל סער וויליאַם בירוואוד האָט גע־רעדט אין נאָמען פון דער אַרמעע, בעטאָנענדיג, אַז 50.000 ענגלישע יודען האָבען זיך געשטעלט צום דינסט פון פאָטערלאַנד בעת דער מלחמה און 10.000 האָבען מקריב געווען זייער לעבען. מיליטערישע אויסשולונג — האָט אונטערשטראָכען דער פעלד־מאַרשאַל — בעדייט נישט ביי אונז קיין מיליטאַריזם ווייל עס בעצוועקט בלויז די שוץ פון די בירגער און זייערע רעכט.

מיט רעדעס זענען ווייטער אַרויסגעטרעטען קאָ[illegible] ווריית אין נאָמען פון לופט־פלאָט, גענעראַל סער וואַלטער קירק אין נאָמען פון דער טעריטאָריאַלער אַרמעע און דער מיליטערישער אַרמעע און דער מי־ליטערישער ראַבינער הרב גאָלאָפּ.

דעפּ. קעלאַק געוועהלט געוואָרן אלס 5. וויצע־מאַרשאַלעק

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סיים

וואַרשע, 15 (ספּ. טעל.)
היינט, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג איז פאַרגע־קומען אַ פּלענאַרע זיצונג פון סיים. ביים אָנהויב האָט דער סיים־מאַרשאַלעק אויפגעפאָדערט די פאַר־ציצענדע פון די סיים־קאָמיסיעס, אַז זיי זאָלען אַכטונג געבען, אַז די פּראָטאָקאָלען פון די סיים־קאָמיסיעס זאָלען פּינקטליכער און גענויער צונויפ־געשטעלט ווערען.

נאָכדעם ווי ס'זענען אָפּגעשיקט געוואָרען אין די קאָמיסיעס אַ רייהע רעגירונגס־פּראָיעקטען איז מען צוגעטרעטען צו וועהלען אַ פינפטען סיים־מאַרשאַלעק אויפ'ן אָרט פון דעפּ. בירקאַ, וועלכער איז געוואָרען דירעקטאָר פון באַנק־פּאָלסקי. דעפּ. דוודזשינסקי האָט אין נאָמען פון דער פּויערים־גרופּע פאָרגעלעגט דעם דעפּ. זשעליגאָווסקי, וועל־כער האָט זיך אָפּגעזאָגט צו קאַנדידירען און פאָר־געלעגט דעם דעפּוטאַט קעלאַק, מ'האָט אויך אָנגע־רופען די קאַנדידאַטורען פון די דעפּוטאַטען [illegible] זשינסקי און שווידזשינסקי.

אויף 175 דעפּוטאַטען האָט דעפּ. קעלאַק בעקומען 122 שטימען, דעפּ. סוזשינסקי 53, [illegible] אַרום איז אלס וויצע־מאַרשאַלעק געוועהלט [illegible] וואָרען דעפּ. קעלאַק. דאַן זענען ערלעדיגט [illegible] וואָרען אַ רייהע לויפענדע פראַגען.

REPERACJE WIECZNYCH PIÓR najlepiej, najszyb= ciej uskuteczn. warsztaty reper. F-my

A. J. OSTROWSKI i S-cy
PIOTRKOWSKA 55, tel. 203-54.

יוד. פליישער־און וואורשטענמאַכער־צעך
אין לאָדז, ציגעל־גאַס 28
אַכטונג, קצבים!
היינט, מיטוואָך, דעם 16. דעצ. 1936, פּינקטליך 7 אַ זייגער אָוונט
קומט פאָר אין ענגלישען זאַל, פּאָלודניאָווא 10
אַ דרינגענדע אַלגעמיינע פערזאַמלונג,
אויף וועלכע ס'ווערען אויפגעפאָדערט צו קומען אין אייגענעם אינטערעס אַלע לאָדזער קצבים. אויף דער פערזאַמלונג וועט בעהאַנדעלט ווערען ענטגילטיג דער אופן פון קאָנצעסיאָנירונג די פלייש־יאַטקעס.
צוליב דער אויסערגעוועהנליכער וויכטיגקייט פון דער בעריהרטער פראַגע, ליגט אַ חוב אויף יעדען קצב פּינקטליך צו קומען אויף דער פערזאַמלונג.
די פערוואַלטונג
פון פליישער־און וואורשטענמאַכער־צעך אין לאָדז

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער - שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 79-89
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט
זונטאָג פון 10–2 מיטאָג.
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזן

בעקאַנטמאַכונג.
היינט, מיטוואָך דעם 16. דעצעמבער 1936, פּינקטליך 7 אָוונט צום ערשטען טערמין און 8 אָוונט צום צווייטען טערמין קומט פאָר אין איי־גענעם לאָקאַל, פּאָדזשעטשנאַ 10
אַ אַלגעמ. פערזאַמלונג
אויף דער טאָג־אָרדנונג:
די פראַגע וועגען קאָנצעסיעס.
אַלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאָדערט אומבעדינגט צו קומען.
אין געגענפאַלס נעמט די פערוואַלטונג אַראָפּ פון זיך די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם נישט אָנוועזענדען מיטגליד.
די פערוואַלטונג
פון קעלבער־שעכטער און שעכטער־הורטאָווניקעס־פאַריין
אין לאָדז, פּאָדזשעטשנאַ 10.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאָלאָ־גישען קליניק אין פּאַריז.
ספּעצ. פאַר פרויען - קראַנקהייטען און שוואַנגערשאַפט).
ספּעצ. פון היילען אונפרוכטבאַרקייט
נעהמט אָן אין לאָדז
פּילסודסקיעגאָ 51, טעל. [illegible]0-03
נעהמט אָן פון 8–10 און פון 4–8 [illegible]

Dr. med. J. PIK
נערוועז - קראַנקהייטען, נערוואָזיטעט
סעקסועלע שוואַכע
זגערזשער 24
נעמט אָן פון 12 ביז 1.
פּריוואַט אַל. קאָשטשושקי 27
נעמט אָן פון 5 - 7 אָוונט.

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען. האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אָן פון 9-10 פרית. 3-5 8-9 [illegible]

Dr. med.
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. [illegible]28-92
נעמט אָן פון 10–12 און פון 5–7 [illegible]
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער [illegible]
פון 12 ביז 1 בייטאָג.

[illegible] med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס [illegible] הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג [illegible] מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. [illegible]59-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

BUCHALTER-PODATKOWIEC
[illegible] stanowisku zaprowadza i prowadzi [illegible]sięgi handlowe w większych i mniej[illegible]szych przedsiębiorstwach. Sporządza [illegible]anse Organizuje również księgowość [illegible]zebitkową. Za uznanie ksiąg gwaran[illegible]je kaucją. Opłata przystępna. LEON [illegible]RELL, Piotrk. 79, m. 40, tel. 145-64.

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראַנקהייטען
שערפּיצן 37 בענעדיקטאַ 6.
נעדמט אָן פון 5— 7 נאָכמ.

Doktór
Klinger
ספּעציאַליסט
פאַר ווענערישע, הויט, האָר און סעקסואַל־קראַנקהייט
Andrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פ.ן און פון 6 ביז 8 אָוו

Doktór
M. Kalisz
אָנגעוועזענער אין ראַסטאָק
צאָהן־אַרצט
סטאָמאַטאָלאָג - כירורגיע
פּיעראַצקיעגאָ 7 (וואָגנעליצקאַ)
טעל. 108-26
אויפנאַהם־שעה'ן פון 3–7.

DR.
Michał URBACH
נערוועזע און אינערליכע קראַנק. הייטען און פיזיקאַלישע טעראַפּיע
נעמט אָן פון 1–2 און פון 5–7 נאָכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Doktór
A. S. TENENBAUM
אינערליכע קראַנקהייטען (ספּעציעל לונגען)
Piotrkowska 109
tel. 220-25.
נעהמט אָן פון 6–8 אָוונט.

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 114-25
POWRÓCIŁ.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין־קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט.
צוריקגעקערט

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילליגער און טאַמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פערשידענע רעשטען
קומט און איבערציינט אייך
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאַוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראָנט II שטאָק.

Biuro pisania podań
do władz administracyjnych i sądowych.
Przepisywanie na maszynie.
M. AUGENFISZ
Łódź, Zawadzka 9.

די ביליגסטע קוועלע
פון אַלעראַרט
נייע־מאַשינען,
טיילען, נאָדלען אז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב – פון 8 1 בייטאָג

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקערט
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען קראַנקהייטען
פערהיטונג בעגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8–9 פריה און פון 4–8 אָוו

Dr. med.
P. Braun
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57
נעמט אָן פון 8–2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו.
ספּעציעלער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.
פאַר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע־פּרייזן.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען מיין ליבער זוהן, אונזער טייערער ברודער, שוואָגער און פעטער
נ"ע זיינוול מאיר
האַכשפּיגעל
אין עלטער פון 23 יאָהר
(געוו. אינסטרוקטאָר פון די קורסן פון „אָרט")
די לויה קומט פאָר היינט, מיטוואָך, ד. 16־טען דעצ. 1936, 2 אַ זייגער נאָכמ. פון טהרה־הויז.
די טיפגעטרויערטע פאַמיליע.

8-טונג, יוגענד!
די געז. „אָרט" ערעפנט אַ לערן־קורס
פאַר
דרוק־מוסטער־צייכנען
פערזאָנען מיט פעהיגקייטען פון צייכנען און רי־סעווען קענען זיך מעלדען אין ביוראָ פון „אָרט", וואָלטשאַנסקאַ 27, אין די ביוראָ־שעה'ן.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:
ד"ר קופּמאַן, ד"ר דינענזאָן, ד"ר רוזיטער, ד"ר שפּירא, ד"ר פּאַדעל, ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי. ד"ר ראַבינאָוויטש־גינזבורג, ד"ר שמירגעלד נערוועז־קראַנקהייטען
און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.
וויזיטען אין שטאָט. אַלע אַרט מעדיצינישע הילף. קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טע־ראַפּיע און רענטגען.
אַלע אַרט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אַנדערע).

ד"ר ראַבינאָוויטש־גינזבורג
אינערליכע קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 3—4

נייע גרויסע אפענסיווע

האבען די שפאנישע אויפשטענדיגע אנגעהויבען אויף אלע פראנטען

רעגירונגס-מיליטער שלאגט אפ אלע אנגריפען

וואלענציא, 15 (ספ. טעל.)

די מאדרידער רעגירונג מעלדעט: די רוהע, וועלכע האט אין די לעצטע טעג געהערשט אויפן מאדרידער פראנט איז איבערגעריסען געווארען מיט א געוואלדיגען אנגריף פון די אויפשטענדיגע אויפ'ן אוניווערזיטעטס-קווארטאל. די אויפשטענדיגע זענען אפגעשטויסען געווארען מיט געוואלדיגע פערלוסטען פאר זיי. די אויפשטענדיגע האבען אויך געפרובט איבערצורייסען די ליניע פון רעגירונגס-מיליטער נעבען מארילא און באאדילא.

די רעגירונגס-פליהער האבען באמבארדירט די פיינדליכע פאזיציעס הינטער ווילא רעאל און אנגאזאן, די פליהער האבען אראפגעווארפען 100 באמבעס אויפן וואקזאל און קאלאטאיוד.

מאדריד, 15 (ספ. טעל.)

נעכטען שפעט ביינאכט איז מאדריד אויפגעטרייסעלט געווארען פון אן'אומגעריכטען אנגריף פון די באמבארדיר-עראפלאנען פון די אויפשטענדער. איבער דער שטאט האבען גענומען פליהען פאשיסטישע עראפלאנען. באלד איז מאביליזירט געווארען דער רעפובליקאנישער לופט-פלאט און עס האט זיך אפגעשפילט א בלוטיגע שלאכט צווישען די עראפלאנען פון די אויפשטענדער און פון דער רעגירונג, נאנט מאדריד איז געווען אויף די פיס און האט מיט א פערהאלטען אטעם אבגעוואַרט דעם געראנגעל אין דער לופטען.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די רעגירונגס-עראפלאנען זענען קלענערע, און בעווענליכערע. דאגעגען די פאשיסטישע עראפלאנען זענען שווערע און קענען נישט דרייאנען און שנעלקייט די רעגירונגס-עראפלאנען. נאך א צוויי-שעה'דיגען פערביטערטען קאמף זענען דריי פאשיסטישע עראפלאנען צעקלאפט געווארען. די איבריגע זענען אנטלאפען.

די רעגירונגס-עראפלאנען זענען פון פראנצויזישער קאנסטרוקציע; די רעגירונגס-פילאטען האבען דורכגעמאכט א סאוויעטישע אויסשולונג. דאגעגען די עראפלאנען פון די אויפשטענדיגע זענען פון דייטשער און איטאליענישער קאנסטרוקציע וועלכע עס קען נאך נישט די נייעסטע איבעריכטונגען פון לייכטקייט און געשיקטקייט, וועלכע עס האט איינגעפיהרט די פראנצויזישע עראפלאנען - אינדוסטריע.

עס ווערט מיטגעטיילט, אז די אויפשטענדיגע האבען אנגעהויבען בעטרעטען הום-דום-קוילען. די מאדרידער רעגירונג האט בולט'ע בעוויזען וועגען דעם.

לויט די אויסרעכנונגען פון דער מאדרידער רעגירונג, זענען אין די קאמפען ארום מאדריד געפאלען אין משך פון די לעצטע דריי וואכען העכער 5000 הערהרג'עטע.

פאריז, 15 (ספ. טעל.)

„עקא דע פארי" טיילט מיט, אז די אויפשטענדיגע גרייטען צו א שטארקע אפענסיווע אויף אלע פראנטען.

באיאן, 15 (ספ. טעל.)

פון סאן-סעבאסטיאן מעלדעט מען, אז צוליב די הנאות וועט פארקומען אן'אויסטויש פון זאקלאדניקעס אין דער צאהל פון 4 טויזענד פערזאן. צווישען די דאזיגע זאקלאדניקעס געפינען זיך אויך א ריהע בעדייטענדע פערזענליכקייטען, וועלכע מ'האט שוין געהאלטען פאר דערשאסען. ס'זענען שוין אנגעהויבען געווארען אונטערהאנדלונגען צווישען סאן סעבאסטיאן, פאמפעלונא און בילבאא.

ערווארט נישט קיין פרעמדע הילף! — העלפט אייך אליין!
ברענגט אייערע אפשפארונגען אין אלע פרייע געלדער נאר אין
BANK KUP. KRED.
29 PIOTRKOWSKA 29
יעדער נישט-איינגעצאהלטער גראשען איז א פערברעכען
געגען אייערע אייגענע אינטערעסען!
Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi
ul. Piotrkowska 29
אפשפארונגען אנהויבענדיג פון 1 זלאטי, איינקאסא, וקלאדען, איבערווייזונגען, טשעק-קאנטעס.

אורטייל אין פראצעס

פאר ווארפען א באמבע אין גראדנער „טאז"

גראדנע, 15 (יט"א טעלעפאניש)

שפעט ביינאכט האט דאס גראדנער קרייז-געריכט ארויסגעטראגען דעם אורטייל אין פראצעס געגען די שולדיגע אין אויספיהרען דעם באמבען-אטענטאט אויף דעם בנין פון „טאז" אין גראדנע אין מערץ ה. י.

די אנגעקלאגטע אלפאנס פאנאסיוק און דאמיניק יאראשעוויטש זענען פערמשפט געווארען צו 3 יאהר תפיסה.

דער שילער קאזשימיעזש באהושעוויצקי איז צוליב מאנגעל פון שולד-בעווייזען פריינעשפראכען געווארען.

ווי בעוואוסט, האט פאנאסיוק אין זיינע לעצטע ערקלערונגען תשובה געטאן און ער האט איבערגעגעבען, אז ער האט חרטה אויף זיינע מעשים און ארויס טרעטונגען געגען יודען און ער איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז מען טאר קיין מענשען נישט בעפאלען.

העכסטער געריכט אפגעשאפט דעם טויט-אורטייל איבער סערגיי פריטיצקי

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)

דאס העכסטע געריכט האט היינט בעטראכט דעם סענסאציאנעלען פראצעס וועגען דעם אטענטאט אויפ'ן פאליטישען באדען, וועלכער איז איינגעפיהרט געווארען בעת א קאמוניסטישען פראצעס אין ווילנער געריכט, בעת ס'האט עדות געזאגט א בעוויסער סטרעלטשוק האט אויף איהם געשאסען סערגיי פריטיצקי. דער אטענטאטער האט זיך פערטיידיגט דערמיט, וואס סטרעלטשוק איז געווען א פראוואקאטאר.

דאס ווילנער קרייז-געריכט און דאס אפעלאציע-געריכט האט פריטיצקי'ן פערמשפט צום טויט. דאס העכסטע געריכט האט אפגעשאפט דעם טויט-אורטייל און דעם פראצעס צוריקגעשיקט נאכאמאל צו בעטראכטען אין ווילנער אפעלאציע-געריכט.

פאר'ן אבפאהר פון גערער רבי קיין ארץ-ישראל

ווארשא, 15 (טעלעפ.) צוליב דעם, וואס דער גערער רבי פאהרט שוין אפ אינגיכען קיין ארץ-ישראל אויף שטענדיג, קומען כסדר פיל חסידים קיין גער, כדי זיך צו געזעגענען, ליידער גיט נישט די קאלייען-דירעקציע אכטונג, אז ביי דער קאלייקע-סטאציע זאלען זיך נישט געפינען, כוליבאנעס, וואס בעפאלען די חסידים. אזוי האט מען פאריגען שבת-צו-נאכטס צושלאגען פיל חסידים, וואס זענען צוריקגעפאהרען קיין ווארשא. די לעצטע געזעגענונגס-שמחה קומט פאר אין גער מארגען, אין צוזאמענהאנג מיט דער חתונה פון גערער רבי'ס אן'אייניקעל מיט'ן זוהן פון פילצער רבי'ן.

אויף 5 טעג איינהאלטען די עקזעקוציעס

ווארשא, 15 (טעלעפאניש) דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט פעראָרדענט, אז במשך פון 5 טעג (פון 22. ביז דעם 27. דעצעמבער) זאלען איינגעהאלטען ווערן אלע ליציטאציעס און עקזעקוציעס.

נשווען. סטאראסטע

פערמשפט געווארען אויף 10 חדשים טורמע

גרודזשאנדז, 15 (ספ. טעל.)

היינט האט זיך פערענדיגט דער פראצעס געגען דעם געוועזענעם סטאראסטע אין שוויעטשע סטאניסלאוו קראוטשיק, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין מיסברויכען מיט דער מאכט און נישט ערפילען די פליכטען, כדי צו דערגרייכען פאר זיך מאטעריעלען נוצען.

דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף 10 חדשים טורמע און אפלעגען די שטראף אויף 3 יאר

אויפן נעכטיגען מארק-טאג אין טשיזשעוו

ווארשא, 15 (יט"א טעל.)

די יודישע טעלעגראפען-אגענטור מעלדעט מיט: אין טשיזשעווע, ביאליסטאקער וואיעוואדשאפט איז היינט בעת'ן מארק-טאג, געקומען צו אנטיסעמיטישע עקסצעסען, האלב 2 ביי'טאג האבען גאסען-יונגען געצוואונגען צו פערמאכען די יודישע קראמען, עטליכע שויבען אין יודישע בעהעלטער זענען אויסגעהאקט געווארען, די צאהל געליטענע יודען איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

לעצטע ארץ-ישראל ידיעות

ירושלים, 15 (יט"א טעלעגראפיש)

איך פערלויף פון היינטיגען טאג זענען ווידער פארגעקומען טעראר-אקטען פון אראבער. די טעראריסטען האבען בעשאסען 2 יודישע פארשטעט פון ירושלים, בית וגן און בית הכרם, קיינער האט נישט געליטען.

אויף דער טרעניץ צווישען יפו און תל-אביב האט אן'אראבער דערשטאכען דעם צווייטען.

ירושלים 15 (יט"א טעלעגראפיש)

די רעגירונג האט היינט פעראָרדענט צו ארעסטירען אלע אראבער פון חרון, וועלכע זענען נעקומען אומלעגאל קיין ארץ ישראל און וואנדערען ארום איבערן לאנד. די דאזיגע אראבער וועלען מוזען פערלאזען דאס לאנד ווען נישט וועלען זיי האבען פראצעסען פאר אומלעגאלען קומען אין לאנד.

ירושלים (יט"א) פרעזידענט ד"ר חיים ווייצמאן און זיין פרוי האבען היינט פערבראכט א גאנצען טאג צו גאסט ביים הויך-קאמיסאר סער ארטור וואיקאפ. צום מיטאג זענען אויך געקומען דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער רעגירונג ה' האל און דער מיטגליד פון דער קעניגליכער קאמיסיע פראפ. קאפלענד.

שוץ איבערן קינד און יוגענדליכען

רעדע פון מין. קאשטשאלקאווסקי אויף דער סעסיע פון ראט פאר סאציאלער שוץ

ווארשא, 15 (טעלעפאניש)

ד. 14 און 15 דעצ. איז פארגעקומען אין מיניסטעריום פאר סאציאלער שוץ די 17-טע סעסיע פון קאמיטעט פאר סאציאלער שוץ. די סעסיע איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון מיניסטער קאשטשאלקאווסקי, וועלכער האט געהאלטען א לענגערע רעדע. דער מיניסטער האט צוו: אנד. בעזאגט:

צום פראבלעם פון סאציאלער שוץ דארף מען זיך בעציהען פון שטאנדפונקט פון די אינטערעסען פון פאלק און מלוכה. א ברייט-פערשטאנענע סאציאלער שוץ פאדערט גרויסע מיטלען, וועלכע מען מוז פאר דעם צוועק געפינען, אויב דער כלל-בירגער וועט אויף דעם פראבלעם קוקען נישט אלס אויף א פראבלעם פון גליק און עקזיסטענץ פון א יחיד נאר פון גליק און עקזיסטענץ פון גאנצען פאלק.

די בעפעלקערונג פון אונזער לאנד פערגרעסערט זיך פון יאהר צו יאהר דורכ'ן נאטירליכען צוואוקס. זייט דעם קריעג זענען די אונאפהענגיגקייט זענען צוגעקומען 8 מיליאן בירגער. דער גרעסטער טייל דערפון זענען בעת'ן גרויסען קריזיס אויפגעוואקסען אין נויט. די מאסען פון דעם יונגען דור האבען בעקומען דאס געפיהל, אז זיי זענען איבריגע מענשען. די אויפגאבען זענען רעריבער גרויסע. מ'דארף זיך דערמיט נישט איבערשרעקען און אנהויבען א קאמף מיט דער לאגע.

קודם-כל זענען ברענענד די פראגען פון שוץ איבער קינדער און יוגענד, די צוקונפט פון פאלק. און דאס מוז געטון ווערען מיט א פלאן, כדי זיך אקאנצענטרירען זיין מאראלישער פערניכטונג און פיזישער דעגענעראציע.

מאטיווען פון אורטייל איבער דוד פראנקפורטער

(ענדע פון דער ו'טער זייט)

רען א אנטי-נאציאנישע אגיטאציע, אלע עמיגראנטען, וועלכע האבען אין דער שווייץ אזיל-רעכט, ווי אויך אלע דייטשע יודען. „נאר דאן", שרייט דער בערלינער ראדיא, „וועט קענען הערשען שלום צווישען דייטשלאנד און דער שווייץ".

אין אלגעמיין הערשט דא די מיינונג, אז איצט וועלען די נאציס ווערען אין דער שווייץ נאך מעהר חוצפה'דיג און זיי וועלען ענטוויקלען א העפטיגערע און שארפערע טעטיגקייט

ציריך, 15 (ספ. טעל.)

ביי אלעמען אויף די ליפען שוועבט איצט די פראגע: וואס וועט זיין מיט פראנקפורטער'ן? צי וועט ער טאקע מוזען אפזיצען — נאכ'ן אפרעכענען די 8 חדשים פון פרעווענטיוו-ארעסט — 17 יאהר מיט 4 חדשים?

דער אורטייל פון קאנטאנאל-געריכט איז, ווי בעקאנט, אן'ענדגילטיגער. קיין אפעלאציע און קאסאציע זענען נישטא. דעריבער זענען פאראן בלויז צוויי האפנונגס-שטראהלען: 1) פראנקפורטער זאל בעגנעדיגט ווערען דורכ'ן העכסטען בונדעס-ראט, אדער 2) ער זאל ווארטען אויף אן'אמנעסטיע. די ערשטע מעגליכקייט איז נישט רעאל ווייל די זעלבע ספעת, וועלכע האבען פעראורזאכט דעם כהרער אורטייל, וועלען נאך מעהר ווירקען אויפ'ן בונדעס-ראט. בלייבט בלויז די אויסזיכט אויף אן'אמנעסטיע.

וואס דאס בעדייט 17 יאהר מיט 4 חדשים פאר אזא יונגענמאן ווי פראנקפורטער, פערשטעהט יעדער מענש; בפרט, ווען מען נעמט אין אכט, אז פראנקפורטער איז א קראנקער מענש. דאס שווייצארישע תפיסה-וועזען איז א גאנץ לייכטע; מען לאזט ארויס אויף געזונדהייטס - אורלויבען א. אז. וו. אבער דאס ענדערט נישט דעם פאקט פון אפזיצען א האלב לעבען אין תפיסה.

דאס וויכטיגסטע איז אבער עפעס אנדערש: עס געהט דאך נישט אין דער פערזאן פון דוד פראנקפורטער אליין; עס געהט אין דער בעציהונג צום יודישען פאלק און צו די אונמענשליכע רדיפות פון נאצי-רעזשים געגען די יודען.

פון „ווינא"

היינט 9 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון „ווינא" א געזעלשאפטליך גלעזעל טיי, אויף וועלכען דער גענעראל - סעקרעטאר פון דער נעז. פרעזיד פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין פוילען, ד"ר עדווארד פאזנאנסקי, וועט זיך טיילען מיט זיינע איינדרוקען פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים.

ראדיא - פראגראם

מיטוואך, דעם 16-טען דעצעמבער

6.33 גימנאסטיק, 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פליטען). 8 אודיציע פאר שולען, 11.30 אודיציע פאר עלטערע קינדער, 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 קאנצערט, 12.40 ידיעות, 12.50 שמועס, 1 פליטען, 2.57 לאדזער בערזע, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע - קאנצערט, 3.55 פליטען, 4.10 אודיציע פאר קינדער, 4.30 קאנצערט, 5 רעפעראט, 5.15 פארטעזעצונג פון קאנצערט, 6 אקטועלער שמועס, 6.10 ספארט-ידיעות, 6.20 מוזיק (פליטען), 7.20 טעאטער-פראגמענטען אויף דער ראדיא-אויסשטעלונג. 7.45 מוזיק (פליטען), 8 רעפארטאזש פון דער אויסשטעלונג, 8.45 אווענד-ידיעות, 8.55 אקטועלער שמועס, 9 שאפין-קאנצערט, 9.30 מוזיק. ליטער. אודיציע, 10.15 פערוויילונגס-קאנצערט, 10.55 לעצטע ידיעות און מעטעאראלאגישער קאמוניקאט.

„Wszystko wiemy, znamy, jeśli radio mamy"

קיין ארץ = ישראל
דורך טריעסט און קאנסטאנץ.
שיפסקארטען
אויף הר-ציון און הר-כרמל.
פעקלעך קיין רוסלאנד
פינקטליך און שנעל
ערלעדיגט
דאס וועלט-רייזע-ביורא
Union Lloyd
42 פיעטריקאווער 42
טעל. 87-107.

אין קאמף מיט די שוועריגקייטן

מיט וועמען מען האט נאר גערעדט אין ארץ־ישׂראל בעת די אונרוהען וועגען דער שווערער ווירטשאפטליכער לאגע, האט מען געהערט נאר איין איינציגען ענטפער, אז מיט'ן מאמענט ווען די אונרוהען וועלען אויפהערען און דער שטרייק וועט אפגעשטעלט ווערען, וועט אויך קומען צו א אויפלעבונג פון ווירטשאפטליכען לעבען, וואס זיין ענטוויקלונג און פארטשריט זענען איבערגעריסען געווארען צוליב די אונרוהען אין לאנד. מען האט ביי דער אפשאצונג פון ווירטשאפטליכען לעבען אין ארץ ישראל פארגעסען, אז אייניגע פון די טרייב־כוחות פון דער ענטוויקלונג פון אונזער נאציאנאלער היים איז די אימיגראציע, זי דעצידירט וועגען די אינוועסטיציעס, זי איז משפיע אויף קאניונקטור, פארשטארקט דעם אקטיוויזם, טרייבט פאראויס.

אין זיינע בערעכנונגען האט דער ישוב נישט גענומען אין אכט, אז די דאזיגע בעגרענצונגען, וואס אייניגע לענדער האבען איינגעפיהרט, האבען געהאמעוועט דעם צופלוס פון אינוועסטיציע קאפיטאלען און אז אונרוהען ווירקען נישט אנרעגענד אויף מענשען, וואס גרייטען זיך צו עמיגרירען, בעת אין 1935 האט אויסגעמאכט אויף יעדע 100 ארבייטער אימיגראנטען 43 וואס האבען געהאט מעהר ווייניגער א געוויסען קאפיטאל איז אין די ערשטע 9 חדשים פון לויפענדען יאהר געווען אויף יעדע 100 ארבייטער אימיגראנטען נאר 38 קאפיטאליסטען.

אין די בערעכנונגען האט מען אפילו נישט גענומען אין אכט, אז די אימיגראציע ווערט בכלל אבער, אז די פאליטיק פון דער מאנדאט רעגירונג שטרעבט צו בעגרעניצען די אימיגראציע און דאס רופט ארויס א פעסימיסטישע שטימונג ביי די, וואס דיספאנירען מיט קאפיטאלען, ווייל זיי ווייסען נישט, צי די אינוועסטיציעס וועלען זיך רענטירען, ווייל צוליב דער קלענער אימיגראציע וועלען זיי נישט געפינען קיין געהעריגע צאהל קאנסומענטען.

דאס בעשטימען דורך דער ענגלישער רעגירונג א קעניגליכע קאמיסיע, וואס איהר אויפגאבע איז אויסצופארשען די פארוואָרפען פון די יודען און אראבער, צו קריטיקירען די פאליטיק פון דער מאנדאט רעגירונג, איהרע פאליטישע און ווירטשאפטליכע שריט, די רעזולטאטען פון דער פאליטיק ביים אדמיניסטרירען דאס לאנד, די אויפנאהם־פעהיגקייט פון דער ווייטערדיגער אימיגראציע, פעסטשטעלען זייע פרינציפען צו אדמיניסטרירען מיט'ן לאנד, דאס אלץ האט פארשטארקט די אונזיכערקייט, האט ארויסגערופען א פארזיכטיגקייט אין דער ארבייט פון קאפיטאל.

די באנקען האבען אנגעהויבען צו פיהרען א דעפלאציע פאליטיק. די קרעדיטען זענען בעגרעניצט געווארען, דער וועקסעל אומלויף האט זיך בעדייטענד פארקלענערט די ווירטשאפטליכע קרייזען פאדערען אפילו, אז די באנקען זאלען פיהרען א ליבעראלע קרעדיט פאליטיק און זאלען וועקען צום לעבען דעם אפגעשוואכטען פולס פון ווירטשאפטליכען לעבען, אבער די בענק פיהרען א קאנסעקווענטע דעפלאציע פאליטיק, וועלכע זיי וועלען וואהרשיינליך נישט ענדערען, אזוי לאנג ווי זיי וועלען נישט ארויספיהלען, וואס פאר א פאליטיק עס וועט עמפעהלען די קעניגליכע קאמיסיע.

נישט אהן איינפלוס אויף דער אפשוואכונג פון ווירטשאפטליכען פולס פון לאנד איז אויך דער מאנגעל אין טוריסטיק, וועלכע האט גורם געווען צו דער ווירטשאפטליכער אויפלעבונג, געוועקט די פריוואטע איניציאטיוו, איז געווען א פראפאגאנדע פאר אינוועסטיציעס, האט געשטימט אפטימיסטיש, ווען עס פלעגען אנגעקומען שיפען מיט טוריסטען.

נישט אהן איינפלוס אויף דער איצטיגער לאגע איז אויך די דעוואלואציע פון אייניגע וואלוטעס, די לענדער וואס האבען דעוואלואירט אין דער לעצטער צייט זייערע וואלוטעס זענען אין ארץ ישראל געווארען קאנקורענץ־פעהיגער ווי זיי זענען געווען פריהער, און עס איז דאך בעוואוסט, אז די ארץ ישראל רעגירונג האט נישט געשיצט דאס לאנד קעגען די דומפינג אטאקעס מצד פארשידענע מלוכות, אונזער צאָל פאליטיק איז נישט געפיהרט געווארען אין אינטערעס פון דער ענטוויקלונג פון דער אייגענער פראדוקציע, פון האמעווען דעם אימפארט, אונטערשטיצען דעם עקספארט. עס לאזט זיך מאקע שטארק פיהלען די דעוואלואציע פון דער סירישער וואלוטע, וועלכע איז געשטיצט אויפ'ן פראנצויזישען פראנק. סיריען מיט וועלכע ארץ ישראל האט א צאָל־אוניע שלאגט ארץ ישראל מיט איהרע ביליגע פרייזען און מיר וואס האבען עקספארטירט קיין סיריען אייניגע אינדוסטריע אויסארבייטונגען, האבען צו הויכע פרייזען, ווייל דער ארץ ישראל פונט איז נישט דעוואלואירט געווארען.

א פאזיטיווע ווירטשאפטליכע ערשיינונג איז דאס פאלען פון די פרייזען. די פרייזען פאלען פון טאג צו טאג, צי דאס וועט האבען א איינפלוס, אז דער ארבייטס־לוהן זאל ביליגער ווערען, וועט בעווייזען די נאהענטסטע צוקונפט.

די צווייטע פאזיטיווע ערשיינונג איז די קלענע ארבייטסלאזיגקייט די סיבה שטעקט אבער נישט אין נייע אינוועסטיציעס אין דער בעשעפטיגונג פון יודישע ארבייטער דורך יודישע קאלאניסטען, די דורכשניטליכע צאהל יודישע ארבייטער אין די פרדסים און געמישטער ווירטשאפט האט אין סעפטעמבער פון פארגאנגענעם יאהר בעטראפען אנ־ערך 41 פראצענט און אין דערזעלבער צייט פון לויפענדען יאהר אנ'ערך 77 פראצענט.

די ווירטשאפטליכע קרייזען פאדערען פון אונז אז מיר זאלען בעקעמפען דעם איצטיגען ווירטשאפטליכען שטילשטאנד דורך א געהעריגער קרעדיט אקציע, זיי פעררופען זיך אויף דעם דורכפאל פון דער דעפלאציע פאליטיק אין אלע לענדער. די עקזעקוטיוו פון דער יודישער אגענץ איז, צום בעדויערען, נישט קיין רעגירונג און קען נישט, ווי דאס טון רעגירונגען אין געוויסע לענדער, ברעכען דעם קריזיס דורך קרעדיט עקספאנסיע. מיר האבען נישט צו דיספאזיציע קיין באנקנאטען באנק, מיר קענען נישט מאניפולירען מיט דער הויך, פון דער דיסקאנטא. מיר ווילען מיט דער הילף פון דער אקציע, וואס מיר האבען פראקלאמירט מיט צוויי חדשים צוריק גורם זיין אין א געוויסער מאס צו דער פארבעסערונג פון דער קאניונקטור, ווייל מיר גלויבען, אז דער איצטיגער שטילשטאנד איז נאר א צייטווייליגער. מיר ווילען מיט'ן געלד פון מפעל הבצרון אדורכפיהרען א געוויסע רעארגאניזאציע פון אייניגע ארבייטס ווארשטאטען, וועלכע עס האבען געבויט מענשען וואס זענען נישט בעקאנט מיט די פארהעלטנישען אין לאנד און נישט מיט אונזערע בויטען. מען טאר נישט אויסען, אז געוויסע ארבייטס ווארשטאטען האבען געבויט און געגרינדעט מענשען, וועלכע האבען סיי דאס לאנד נישט געקענט, סיי זיך נישט אריענטירט אין דער פאליטיק פון דער מאנדאט רעגירונג די דאזיגע מענשען רעפרעזענטירען אין לאנד א גרופע פון פסיכישע ווירטשאפטליכע סתירות.

די יודישע אגענץ גיט זיך אפ א חשבון, אז זי טאר נישט דערלאזען צו א קריזיס אין לאנד, אז בעזונדערס איצט ווען די קעניגליכע קאמיסיע שטעלט פעסט די ריכטליניען פאר דער קומענדיגער ענטוויקלונג פון לאנד, ווען זי ענטשיידעט וועגן אונזער צוקונפט. די יודישע אגענץ האט פרובירט צו מאביליזירען געוויסע סומען אויף א אינוועסטיציאנס פלאן וועגן די דאזיגע פרובען מען נאך גארנישט זאגען. אבער איין מאביליזאציע איז געווען ווירקזאם — די מאביליזאציע פון מענשען, וואס זענען אדורכגעגאנגען מיט'ן גייסט נאציאנאלער פאראנטווארטליכקייט, וואס זענען געוואוסט פון דעם [illegible] פאר דער צוקונפט פון פאטערלאנד, גרייט צו [illegible] וואס זוכען נאר האנדעלס־מעטאדען, וואס [illegible] גלייכצייטיג מיט די איצטיגע שוועריגקייטן.

ד"ר פ. ראטענשטריין

וואס בעדייטען די געשעהענישען אין כינא

די לעצטע געשעהענישען אין כינא, דער פאקט, אז די כינעזישע ארמעע, וואס האט געהאט די אויפגאבע צו בעקעמפען די כינעזישע קאמוניסטישע ארמעע, האט זיך צעבונטעוועט, און וויל גאר אנהויבען א קאמף קעגען יאפאן, האט ארויסגערופען א געוואלדיגע בעאונרוהיגונג אין די אינטערנאציאנאלע פאליטישע קרייזען. עס הערשט די מורא, אז ביי דער געשפאנטער לאגע, וואס הערשט אויפ'ן ווייטען מזרח, זאלען די לעצטע געשעהענישען נישט זיין דער סיגנאל צו דער מלחמה, וועלכע אלע ווילען פארמיידען, און וועלכע שיינט דאך צו זיין אונפארמיידליך.

אין „ק. פ.“ געפינען מיר א שילדערונג פון די פערזענליכקייטען, וואס שפילען אין די איצטיגע געשעהענישען אין כינא א בעדייטענדע ראלע. אין דער ערשטער ריהע קומט דער מארשאל טשאן־קיי־שעק. ער איז דער אנפיהרער פון דער ארמעע און גייסטיגער פיהרער פון זיין פאלק, וועלכער האט שוין נישט איינמאל בעוויזען, אז ער בעזיצט פאליטישע ערפאהרונג, גענויע קענטעניש פון לאנד און פון דער פסיכיק פון זיינע בעוואוינער. עס איז דעריבער נישט צו גלויבען, אז ער זאל פאהרען אין א ווייטע פראווינץ, וועלכע איז שוין א לאנגער צייט דאס געביט פון קאמף מיט דער רויטער ארמעע, נאר אין דער בעגלייטונג פון שטאב. גיכער פון אלעם האט דער מארשאל טשאן־קיי־שעק אויפגעהאלטען די נויטווענדיגקייט צו ליקווידירען אנ'אינצידענט, וואס איז דארט פארגעקומען און צו פארהיטען, אז די געשעהענישען זאלען זיך נישט ענטוויקלען אין אזא ריכטונג, וואס וואלטען דעם כינעזישען פאלק געקענט ברענגען אונבערעכנטען שאדען. אז דאס איז אזוי, בעווייזען די לעצטע ידיעות, וואס פערזיכערען, אז טשאן־קיי־שעק דראהט נישט קיין שום סכנה.

דאס צעבונטעוועטע מיליטער בעשטעהט הויפטזעכליך פון רעשטלעך פון דער אמאל מעכטיגער מאנדזשורישער ארמעע, וועלכע האט אויסגעקעמפט איהר שעפער, דעם מאנדזשורישען גובערנאטאר דזשאנג־טסא־לין דעם טיטול פון כינעזישען מלוכה־שעף, און וועלכע איז נאך זיין טויט, צוזאמען מיט זיין זוהן, דעם יונגען מארשאל טשאנג־סיו־ליאן פערטריבען געווארען דורך די יאפאנער און האט אנגעהויבען א בעוואפענטע וואנדערונג איבער די אונגעהויערע כינעזישע שטחים. איינע פון די כאראקטעריסטישע אייגענשאפטען פון מארשאל טשאנג־קיי־שעק, איז זיין אויסערגעוועהנליכע זארג פאר דער ארמעע, וועלכע ער האט געשאפען און אין וועלכער ער זעהט דעם הויפט־פאקטאר פון דער פעראייניגונג און קאנסאלידירונג פון דער מלוכה. די דאזיגע ארמעע גרייט ער צו די קומענדיגע היסטארישע ענטשיידונגען, און אלע אינערליכע קאנפליקטען וויל ער אונטערדריקען מיט דער הילף פון פראווינציאנעלען מיליטער, וואס איז ווייניגער זיכער און אויסגעשולט. אזא ראלע האט ער אויך בעשטימט פאר דער וואנדערנדיגער ארמעע פון טשאנג־סיו־ליאן, ארויסשיקענדיג זי אויפן אינערליכען פראנט, צום קאמף מיט דער רויטער ארמעע.

אין די דאזיגע קאמפען, וואס געדויערן שוין אייניגע יאהר האט טשאנג־סיו־ליאן, געהענדיג נאך דער רויטער ארמעע, וואס ציהט זיך בסדר צוריק, צודורכמארשירט דאס גאנצע לאנד און איז ענדליך אנגעקומען אין דער פראווינץ שען־סי, וואו ער האט אויף א לענגערע צייט פערלעגט זיין הויפטקווארטיר. דאס איז געשעהן אין דער העלפט פון פארגאנגענעם יאהר און זייט דאן, איז פון איהם אנגעקומען ווייניג ידיעות. דאס רויטע מיליטער האט זיך איינקווארטירט אויף דער גרעניץ פון דער שכנישער פראווינץ קאן־סו. דאס האט די יאפאנישע מיליטערישע קרייזען געגעבען די געלעגענהייט צו בעשולדיגען דעם מארשאל טשאנג־סיו־ליאן, ווי אויך די נאנקינער רעגירונג, אז זיי פיהרען אונטערהאנדלונגען מיט די קאמוניסטישע פיהרער, מיט'ן ציל צו שאפען אנ'אימפעריאליסטישען אנטי־יאפאנישען פראנט. אלס בעווייז האט געזאלט דינען דער פאקט, וואס טשאנג־סיו־ליאן האט נישט מעהר אנגעגרי[illegible] די רויטע פראווינץ אין דער שכנישער פראווי[illegible] נאנקין האט דאס קאטעגאריש אפגעלייקענט.

איצט אונטערליגט אבער נישט מעהר קיין [illegible] אז א געוויסער קאנטאקט איז אנגעקניפט געווא[illegible]. עס איז אבער אויך זיכער, אז טשאנג־סיו־ליאן [illegible] ענטוועדער פון דער אייגענער איניציאטיוו [illegible] געשניטען די גרעניצען פון דאזיגען קאנטאקט, [illegible] איז דערפיהרט געווארען פון א טייל פון זיינע [illegible] טערגעארדענטע אפיצירען, ווייל די רעפעשען [illegible] בען מיטגעטיילט, אז נאכדעם ווי מארשאל טשא[illegible] קיי־שעק איז אנגעקומען קיין סי־אן (די הוי[illegible] שטאט פון שען־סי) האט ער פעראָרדענט א די[illegible] קאציע פון די אפטיילונגען, וואס האבען „זיך [illegible] בריעדערט“ מיט די קאמוניסטען און דאס האט [illegible] גערייצט דעם אויסבראך פון אויפשטאנד.

עס איז קלאר, אז די אפיצירען און זעלנער, [illegible] זענען דורך די יאפאנער פארטריבען געווארען [illegible] זייערע היימען און פאמיליעס — פון מאנדזשור[illegible] וואלטען בעסער געוואלט קעמפען מיטן אויסער[illegible] שונא, איידער מיט דער קאמוניסטישער אידע[illegible] ליע.

עס איז אויך פארשטענדליך, אז טשאנג־סיו־ליאן וואס איז נאך דעם טויט פון זיין פאטער טשא[illegible] טסא־לין, געווען גובערנאטאר פון מאנדזשוריען, [illegible] די יאפאנער האבען איהם פון דארט נישט [illegible] בען, וואלט גערן געוואלט צוריקבעקומען זיין [illegible] לוירענע מאכט אין מאנדזשוריען. דער פרוב, [illegible] ער האט איצט אונטערגענומען אויסצוהערען [illegible] קאמף אנשטאט געגען דער רויטער כינעזישער [illegible] מעע. געגען די יאפאנער, האט אבער ווייניג [illegible] זיכטען אויף ערפאלג. אזא קאמף וואלט געקע[illegible] האבען ערפאלג, נאר אין פאל, ווען געגען יאפ[illegible] וואלט געשטאנען א געאייניגטע כינע. דער מאר[illegible] טשאנג־קיי־שעק האלט אבער, אז דערצו איז נא[illegible] צייט נישט געקומען.

ראטען־פערבאנד טרעט צו בויען „מאזשינא־ליניעס“

אויף איהרע גרעניצען אויף מזרח און מערב

די דעפעשען האבען לעצטענס מיטגעטיילט פון מאסקווע, אז דער פערטיידיגונגס־ראט פון ראטען־פערבאנד האט אנגענומען א גראנדיעזען פלאן פון שאפען א מעכטיגע פערטיידיגונגס־ליניע אויף דער מערב'דיגער גרעניץ פון ראטען־פערבאנד, ענליך צו דער בעפעסטיגטער „מאזשינא ליניע“ אין פראנקריך. ענליכע ארבייטען ווערען אויך געפלאנט אדורכצופיהרען אויפן ווייטען מזרח. די בעפעסטיגטע ליניעס זאלען צוזאמען זיך ציהען אויף א שטח פון 4000 קילאמעטער.

די דאזיגע ציפערען שטעלען מיט זיך פאר ממש אסטראנאמישע ציפערען פון די נייע בעפעסטיגונגען פארנעהמט די „מאזשינא ליניע“ אין פראנקריך אנ'ערך 350 קילאמעטער: 155 קילאמעטער ביים רהיין, דאן א פערהעלטנישמעסיג קלענערע בעפעסטיגונג, וואס שניידט אדורך דעם בארג־מאסיוו פון די וואגעזען און צום סוף געהט נאך 160 קילאמעטער אויפן אפענעם פעלד ביז צו דער בעלגישער גרעניץ. אין דער צייט פון 1927—1929 זענען אויסגעגעבען געווארען 450 מיליאן פראנק אויף די פארבערייטונגס־ארבייטען פאר די בעפעסטיגונגען. דאן האט דער קריגס־מיניסטער מאזשינא אריינגעטראָגען אין פארלאמענט א געזעץ־פראיעקט אויפן סמך פון וועלכען עס זענען פאר די בעפעסטיגונגען אַסיגנירט געווארען 2 מיליארד און 900 מיליאן אויף די יאהרען פון 1930 ביז 1934. נאכדעם ווי די דאזיגע צייט איז אדורך זענען ווייטער געמאכט געווארען דערגענצונגס ארבייטען. אזוי ארום קען מען רעכענען, אז דאס בויען די „מאזשינא ליניע“ אין דער לענג פון אנ'ערך 350 קילאמעטער האט געקאסט נישט ווייניגער ווי 4 מיליארד פראנק.

אויב מען זאל נעהמען אלס מאס די דאזיגע ציפערען דארף דאס בויען א בעפעסטיגטע ליניע פון 4000 קילאמעטער קאסטען עטליכע צעהנדליג מיליארדען ד. ה. דארף גליך זיין דעם פראנצויזישען מלוכה־בודזשעט. די פראנצויזישע צייטונגען ברענגען נאך דעפעשען פון מאסקווע, אז דער פערטיידיגונגס־ראט פון ראטען־פערבאנד האט בדעה צו פערדאפלען די יבשה־ארמעע און צו פערדרייפאכען די לופט־כוחות.

די אלע פלענער זענען אונפערמיידליך פערבונדען מיט אזעלכע הוצאות, אז עס איז זיך פשוט שווער פארצושטעלען, ווי עס קען דאס אויסהאלטען וועלכען עס איז מלוכה־אוצר, — ווען אפילו מען זאל אננעהמען, אז די בעפעסטיגונגען ארבייטען וועלען אויסגעפיהרט ווערען דורך ארעסטאנטען.

אין די מיליטערישע קרייזען האלט מען, אז עס איז נאך בכלל צווייפעלהאפט די צוועקמעסיגקייט פון אזעלכע בעפעסטיגונגס־ליניעס, ווי בעוואוסט, האט שוין ראטען־פערבאנד א בעפעסטיגטע ליניע אויפ'ן אמור און די דאזיגע ליניע זאל זיין זעהר שטארק, זי איז פערשטעהט זיך, שוואכער ווי די „מאזשינא ליניע“, אבער דאך שטעלט זי מיט זיך פאר, מיט איהרע בעטאן בעפעסטיגונגען, געגען טאנקס סטרעפעס און שטארקע בעוואפענונגען, א זעהר ווירקזאמע שטערונג געגען יעדען ערנסט[illegible] יאפאנישען פרוב זיך אריינצורייסען אין די טער[illegible] צען פון רוסישען ווייטען מזרח. אויף דער מער[illegible] גרעניצען זענען די בעפעסטיגונגען פון ראטען־פער[illegible] באנד בעדייטענד קלענער און זיי זענען אויסגע[illegible] כענט דערויף צו פערזיכערען דאס טעריטאריום [illegible] ראטען־פערבאנד געגען א פלוצלונגען איבערפ[illegible] אהן א פריהערדיגע קריגס־ערקלערונג.

לויט די מיינונג פון פראנצויזישע מיליטערי[illegible] אויטאריטעטען, איז די קייט פון בלאק־הייזער [illegible] קלענערע בעפעסטיגונגען, וואס זענען דארט אי[illegible] געבויט און דערצו שטענדיג פערנומען — [illegible] אין פרידענס־צייט — מיט אפטיילונגען פון ד[illegible] גרעניץ־וואך פולשטענדיג גענוג צו ערפילען [illegible] אויפגאבע פון א צייטווייליגען שוץ פון די גרעניצ[illegible].

אין די פראנצויזישע מיליטערישע קרייזען האלט מען דעריבער דאס אויסבויען דערצו נאך „הויפט־בעפעסטיגונגען“ פאר נישט בעגרינדעט. קיין [illegible] אפילו „ציקלאפישע“ בעפעסטיגונגען האבען [illegible] קיינמאל קיינעם נישט געראטעוועט און דער [illegible] פון א מלחמה זענען ענטשידען געווארען נאר [illegible] דער פעלד־ארמעע אין קאמף. קיין שום בעפעסטי[illegible] גען וועלען אויך נישט ראטעווען די רויטע ארמ[illegible] אויב איהרע פיהרער און בעוואפענונג וועלען [illegible] שטעהען אויף דער געהעריגער הויך און פערנעהמ[illegible] זיך מיט די מאדערנסטע בעוואפענונג.

—ע.

ערפאלג פון דעם „דזשאינט“־קאמפיין אין אמעריקא

דר. ראזען'ס בעריכט פון סאוויעט־רוסלאנד. - פיהרער פון „דזשאינט“ וועגען דעם גרויסען הילפסווערק

נ יו־יאר ק (יט"א) אין האטעל „אסטאר“ איז פארגעקומען א לאנד־בעראטונג פון די „דזשאינט־טוער אין אמעריקא, אויף וועלכער עס איז געווארען בעריכטעט, אז פון דער פרעלימינירטער סומע פון 3 און א האלבען מיליאן דאלאר פאר דעם „דזשאינט“ קאמפיין זענען שוין איינגעפלאסען פערפליכטונגען אויף א סומע פון 2.649.557 דאלאר, סך־הכל האט דער „דזשאינט“ אויסגעגעבען אין לויפענדען יאהר 1.900.000 דאלאר, אריינגערעכענענדיג אויך די אדמיניסטראט הוצאות אין אמעריקא און אין אויסלאנד. דער וויצע־פארזיצער פון דזשאינט, גובערנאטאר הערבערט לעהמאן, האט געשילדערט די ארבייט פון „דזשאינט“ זייט דער מלחמה און האט בעטאנט, אז די איצטיגע אויפגאבען שטייגען איבער אלע פריהערדיגע. פעליקס ווארבורג, עהרען־פארזיצער פון „דזשאינט“, האט ערקלערט, אז אויב עס וועט נישט ערטיילט ווערען די נויטיגע הילף, וועט פיל טויזענדער מענשען דראהען די געפאהר פון פערטיליגונג. הגם די אמעריקאנער יודען האבען ארויסגעוויזען פיל ברייטהארציגקייט. ענטשפרעכט זי נאך אבער אלץ נישט דער דרינגענדער נויט. פעליקס ווארבורג האט צום סוף שטארק געלויבט די ראקפעלער־פונדאציע, וועלכע האט איינגעארדענט א צאהל דייטשע געלעהרטע אין אמעריקא.

ד"ר יוסף ראזען האט אין זיין רעדע ערקלערט, אז די יודען אין רוסלאנד נויטיגען זיך שוין מעהר נישט אין הילף אויך נישט פאר בירא־בידזשאן [illegible] אין סאוויעט־רוסלאנד זענען פארהאן גרויסע [illegible] טענציעלע אימיגראציע־מעגליכקייטען, אויב אבער עס ווע[illegible]ען נישט געעפענט די טויערען פאר איינ[illegible] דערונג, איז דאס א רעזולטאט פון דער געשפאנ[illegible] אינטערנאציאנאלער לאגע.

מיט רעדעס זענען אויך ארויסגעטרעטען [illegible] ביגער יונה ווייז, פאול בערוואלד און דער עק[illegible] קוטיוו דירעקטאר פון „דזשאינט“ יוסף היימאן. [illegible] בעראטונג האט אויסגעדריקט א דאנק די קריסטל[illegible] ארגאניזאציעס. וועלכע האבען אויפגעהויבען זי[illegible] שטים געגען די רדיפות אויף יודען.

צי זענען די הײנטיגע יונגעלײט בעסערע מענער װי די אַמאָליגע?

אינטערעסאַנטער פערגלײך דורכגעפיהרט פון אַן ענגלישער שריפטשטעלערין

פון י. סאַניא

זענען די הײנטיגע מענער בעסער װי די אַמאָ־ליגע, אָדער נישט? די דאָזיגע פראַגע װערט אָפּט דיסקוטירט נישט נאָר צװישען פרויען, נאָר אויך צװישען מענער. עס זענען דאָ פרויען, װאָס האַלטען אין אײן טענה'ן, אַז הײנטיגע מענער טויגען אויף כפרות, אַז אַמאָליגע מענער פלעגען זײן גע־טרײער, איבערגעגעבענער, און אַז די פרויען פלע־גען דערפאַר שוין זײן פיל גליקליכער, װי זײ זענען הײנט. מע' זעהט אָפּט די יונגע פערהײראַטע װײבלעך װײנען צװישען זיך און בעדויערען זײער שיקזאַל, און זיפצען און אָכצען פאַר װאָס זײ האָבען נישט דאָס מזל, װאָס זײערע מאַמעס האָבען געהאַט מיט יאָהרען צוריק.

אײן ענגלישע שרײבערין האָט די לעצטע װאָ־כען אויפגעהויבען די פראַגע אין אַן אַרטיקעל, װאָס זי האָט געשריבען און אין װעלכען זי האָט זיך אַרויסגע־זאָגט צוגונסטען פון די הײנטיגע מענער. לויט איהר מײנונג, דאַרפען זיך הײנטיגע פרויען פיהלען גלי־ליך, װאָס די מענער זײערע האָבען זײ „אויפגעהויבען אין דער הויך", װאָס זײ האַלטען זײ נישט פאַר זײער גלײכען, נאָר נאָך מעהר, װאָס זײ האָבען זײ דערהויבען צו אַ גײסטיגער און געזעל־שאַפטליכער הויך.

די ענגלישע שרײבערין דערקלערט, אַז זי האָט בעקומען פיל בריף פון פרויען װעגען הײנטיגע און אַמאָליגע מענער, און הײנטיגען און אַמאָליגען פאַ־מיליען־לעבען. זי, די שרײבערין, האָט פערפאַסט אײניגע ראָמאַנען, װאָס שילדערן דאָס איצטיגע פאַ־מיליען־לעבען אין אַמעריקאַ. דער אינהאַלט פון די מערסטע בריף, זאָגט זי, איז געװען: איז דער מאָדערנער יונגערמאַן מעהר צוגעפּאַסט צו זײן אַ מוסטער לעבענסבעגלײטער פון אַ פרוי אײדער דער מאַן פון אַמאָליגע יאָהרען?? װער איז אַ בעסערער מאַן פאַר אַ פרוי: דער מאָדערנער יונגערמאַן אָדער דער אַמאָליגער ?? די שרײבער'ן ענטפערט אויף דער פראַגע, אַז דער הײנטיגער מאַן איז אַ פיל, פיל בע־סערער פרײנד און חבר אײדער עס איז געװען זײער אײגענער טאַטע צו זײער אײגענער מאַמען.

די שרײבערין בעהויפּטעט, אַז מיט דעם פראַג־רעס, װאָס די װעלט האָט געמאַכט, קען מען זאָ־גען, אַז דער הײנטיגער מאַן איז אַ „מאָדערנער". לויט איהר מײנונג קען מען אַזױ פערגלײכען אַ מאָדערנעם מאַן צו דעם מאַן פון פופציג יאָהר צוריק. משל, װי מען קאָן פערגלײכען אַ איצטיגען עלעק־טרישען רײניגער צו אַ פשוט'ן בעזים, אָדער אַ גרויסע עלעקטרישע לאָמפּ צו אַן אַמאָליג נאַפט־לאָמפּעל. געװיס, זאָגט זי, זענען נישט אַלע מענער גלײך און נישט אַלע מענער שטעלען צופרידען די חלומות און די גלוסטונגען פון די מײדלעך, מיט װעלכע זײ פיהרען ליבעס. אָט, צום בײשפּיל, קאָן מען זאָגען, איז דאָ מערי'ס מאַן, װעלכער איז אַזאַ עגאָאיסט, אַז ער פערשטעהט נאָר זײנע אײגענע גע־פיהלען און געדאַנקען און מעהר נישט. עס איז אויך דאָ זשאַנעט'ס מאַן, װעלכער איז אַזאַ אײנגעשפּאַר־טער, אַז ער װיל נישט, אַז זײן װײב זאָל טרײבען דעם אויטאָמאָביל, און ער װיל איהם נאָר בענוצען פאַר זיך אַלײן, געװיס איז דאָ אַזאַ מאַן װי סעלי'ס, װעלכער האָט ליב צו שכור'ן צופיל, און מײ־בעל האָט אַ מאַן, װעלכער האָט ליב זיך נאָכצויאָגען נאָך אַנדערע פרויען. מען מוז אויך האָבען אין זינען, אַז עס זענען דאָ געניג פרויען, װעלכע מוזען אָנקומען אין געריכט, כדי זיך צו גט'ן מיט זײערע מענער.

קאָן מען דאָך מײנען — און עס זענען טאַקע פערהאַן פרויען, װאָס מײנען אַזױ — אַז אַמאָליגע װײבער זענען געװען פיל גליקליכער װי די הײנטיגע אַז אַמאָליגע מענער האָבען געהאַט אחריות, אַזױ פיל פעראַנטװאָרטליכקײט אין זײער לעבען, אַז זײ האָבען נאָר געהאַט אײן צװעק, און דאָס איז גע־װען גליך נאָך דער חתונה צו טראַכטען טאָג און נאַכט װי אַזױ צו מאַכען זײערע װײב צופרידען און גליקליך. אָבער דאָס איז גאָר נישט אַזאַ מין זי־כערער ענין. עס איז אַ סברה, אַז אַמאָליגע פרויען, טראָץ דעם, װאָס זײ האָבען נישט געהאַט אַזעלכע רעכט װי די הײנטיגע, טראָץ דעם, װאָס די גאַנצע אומגעבונג ארום זײ איז נישט געװען צוגעפּאַסט צו פרײען פיהלען און פרײען דענקען, האָבען אויך געאָכצט און געקרעכצט פון צײט צו צײט אויף זײער שיקזאַל.

אַמאָליגע מענער זענען אין גרונד גענומען געװען געשניטען פון דעם זעלבען סאָרט געװאַנט װי די הײנטיגע. געװען זײדעס, װאָס האָבען ליב געהאַט צו װאַנדערען און פערבלאָנדזשעט צו װערען אין פרעמדע הײזער אַזױ װי זײערע הײנטיגע אײ־ניקלעך. די אַמאָליגע זײדעס זענען אָפּטמאָל געװען אַ זון־שטראַהל אין זײער אײגענער הײם, אָדער זײ זענען געװען װי אַ שעפּעל קאַלט װאַסער. די באָבע איז זיכער נישט געװען גליקליכער מיט איהר מאַן װי איהר אײניקעל. די נפקא מינה איז אָבער, װאָס די באָבע האָט געמוזט אָננעמען אַ פול מויל מיט װאַסער און שװײגען, װײל דער זײדע איז געװען דער גאַנצער בעל־הבית און דער שפּײזער, און דאָס אײניקעל קען עפענען אַ מויל און בעשטעהן אויף איהרע אײגענע רעכט. אין ערגסטען פאַל קאָן זי אַרויסגעהן אין דער װעלט און אַלײן פערדינען אויף אַ לעבען.

פרויען, װעלכע האָבען ליב אויפצוװאַרפען זײ־ערע מענער און זיך אָפּרופען אויף די באָבע־מעשיות װאָס זײערע מאַמעס האָבען זײ דערצעהלט, מוזען זיך אַלײן פערטראַכטען אויף'ן לעבען און אַלײן מאַכען אַ שטיקעל באַרעכענונג, און זײ װעלען דאַן זעהן, אַז כאָטש הײנטיגע מענער האָבען זיכער גאַנץ װאַהרשײנליך אין אַ סך פאַלען גענוג חסרונות, זע־נען זײ אָבער נישט קײן פערגלײך מיט די חסרו־נות, װאָס זײערע אײגענע טאַטעס האָבען געהאַט. זעלטען קאָן מען געפינען הײנט אַ מאַן, װאָס זאָל האָבען די חוצפה צו בעטראַכטען זײן װײב װי אַ שטיקעל אײגענטום זײנס אָדער אַ שקלאַף, װאָס זאָל פאָלגען זײן יעדען בעפעהל. אפילו אין די קאָנסער־װאַטיװסטע קרײזען קאָן מען נישט געפינען דעם טיפּ מאַן פון אַמאָליגע יאָהרען, װעלכער זאָל פאָדערען אַז זײן פרוי זאָל געהן אָדער שטעהן אַזױ אָדער אַזױ. דער הײנטיגער מאַן רעספּעקטירט די פּערזענ־ליכע פרײהײט פון זײן פרוי אויף אַזאַ אופן, אַז דער מאַן פון אַמאָל װאָלט פשוט געשטוינט װען ער װאָלט עס צוגעזעהן.

די הויפּט־אויפגאַבע פון אַ פרוי אין אַמאָליגע יאָהרען איז געװען צו זיצען אין דער הײם און טון הויז־אַרבײט און דערציהען קינדער. קײן אַנדער זאַך האָט זי נישט געטאָרט טון. נאָר אין די גאָר רײכע קרײזען האָט אַ פרוי זיך געקענט פערגינען אַביסעל אַנדערע פרײהײטען. װען די דורכשניטליכע הויז־פרוי װאָלט אַמאָליגע יאָהרען געזאָגט צו איהר מאַן, אַז זי װיל עפּעס מאַכען אַ רײזע אָהן איהם, װאָלט ער איהר אויסגעריסען די האָר פון קאָפּ פון כעס. אפילו װען די פרוי װאָלט געװען דערקלערט, אַז זי װיל װערען אַ מיטגליד פון אַ קלוב, אָדער סתם אַ פערװײלונגס־געזעלשאַפט, װאָלט דער מאַן אַ־רײער צובראָכען דאָס גאַנצע געשיר אין הויז. דער מאָדערנער יונגערמאַן אָבער האָט נישט נאָר נישט קײן פּראָטעסט, װען זײן פרוי װיל געהערען צו געזעלשאַפטליכע פעראײנען און קלובען, נאָר ער דערמוטיגט זי נאָך דערצו. ער װיל הויפּטזעכ־ליך האָבען פאַר זײן לעבענסבעגלײטערין אַן אינטעלי־גענטע פרוי, אַ פרוי, װאָס זאָל נישט נאָר זײן אַ בעדינערין, נאָר אַן אינטערעסאַנטע חבר'טע.

נאָך עפּעס, װאָס איז גאָר נישט קײן קלײ־ניגקײט, כאָטש הײנטיגע מײדלעך און יונגע פרויען פערגעסען די בעדײטונג דערפון. אַמאָליגע מענער זענען געװען די אַבסאָלוטע באַלעבאַטים פון די פי־נאַנסען פון דער פאַמיליע. אַמאָליגע װײבער האָבען נישט געהאַט דעם מינדעסטען בעװאוסטזײן, אַז זײ קאָנען זײן פינאַנציעל אומאָפּהענגיג. אַפילו װען אַ מײדעל האָט בעקומען אַ סך נדן און װען זי האָט חתונה געהאַט, האָט זי אַלײן נישט געהאַט קײן דעה אויף דעם געלד. איהר מאַן האָט דאָס געלד אַרײנגעלײגט אין באַנק אויף זײן נאָמען, און װען זי האָט אפילו געדאַרפט האָבען עטליכע גראָשען, האָט ער עס איהר געדאַרפט אָפּצעהלען. טאָמער האָט אַ פרוי אַרויסגעװיזען אַ שטיקעל סימן פון אומאָפּהענגיג־קײט, האָט זי געהאַט צו זינגען און צו זאָגען פאַר דעם, װײל דער מאַן האָט זי גאַנץ אָפּט בעטראַכט װי אַ „פוס־בענקעלע", אויף װעלכען ער קאָן זיך [illegible] קשטעלען.

און דאָס מעגען טאַקע הײנטיגע פרויען האָבען אין זינען װען זײ װעלען דאָס נישט פערגעסען, װע־לען זײ געפינען אין לעבען אָפּט פיל מעהר גליק װי זײ געפינען געװעהנליך. עס זענען שוין איצט פערהאַן מענער, װאָס האָבען איבערגעקעהרט דעם דישעל און זײ בעקלאָגען זיך, אַז זײ זענען גאָר די מאַרטירער, און אַז די פרוי'ען בעהאַנדלען זײ װי שטיף־קינדער. זײ טענה'ן עס, אַז זײערע װײבער האָבען צוריסען די לײצעס און װילען שוין קײן שום צוימען אויף זיך נישט האָבען, אפילו נישט די צוימען אויף זיך נישט האָבען, אפילו נישט די פרײװיליגע. קײן שום צװײפעל נישט, אַז אין די כמעט־ריטעט הײמען פון די מאָדערנע פּאָרלעך פיהלט זיך אַ גלײכע שותפות אין לעבען, אַ דאָפּעלטע אומ־אָפּהענגיגקײט, װאָס דאַרף פיהרען צו אַ גליקלי־כען פאַמיליען־לעבען.

פון א רב — א משומד און אַנ'אַנטיסעמיט

א טרויעריגע מעשה פון קאַרפּאַטען־רוסלענדישען יודישען לעבען!

אין אַ קלײנעם פערוואָרפענעם דאָרף צװישען די קאַרפּאַטען־בערג אין מאַרמאַראָש, איז מיט 35 יאָהר צוריק געבוירען געװאָרען מ. י. דער העלד פון אונזער ערצעהלונג.

מיט דרײסיג־פערציג יאָהר צוריק איז מאַרמאַ־ראָש געװען געטויכט אין יודישקײט און אין חסי־דות. דער עיקר איז דער בית מדרש און די תורה, קײן אַנדער לעבען, אויסער דעם, איז נישט גע־װען, אָבער די יודען זענען צופרידען געװען מיט זײער לעבען. קײנער פון זײ האָט נישט געהאַט קײן טענות, קײנער האָט זיך נישט געקלאָגט.

די יודען פון מאַרמאַראָש האָבען געלעבט װי זײערע עלטערען. זײ לעבען אויס זײערע יאָהרען אין אַ רוהיגען װינקעל, צװישען װעלדער און בערג און זײ קוקען אויף די שפּיץ בערג, טאָמער קומט שוין משיח.

נאָר אָפּט טרעפט בײם אײנבינדער פון דאָרף, אַז ער האָט נישט קײן גראָשען בײ דער נשמה און קינדער איז דאָ גענוג. נאָך ערגער איז געװאָרען די לאַגע, װען ס'איז געבוירען געװאָרען מ. י. דער מוזיניקעל פון דעם אײנבינדער. ער הונגערט און דער טאַטע איז שוין אַלט און קען נישט זוכען אַרבײט...

אַז מ. י. װער'ט אַלט דרײצעהן יאָהר פערלאָזט ער זײן טאַטענס שטוב און געהט אװעק אין אַ ישיבה לערנען תורה.

די ישיבה פון הרב האַגער איז בעריהמט אין גאַנץ קאַרפּאַטען־רוסלאַנד. פינף הונדערט ישיבה בחורים לערנען דאָרט און פיל רבנים קומען אַרויס פון דאָרטען. אונזער מ. י. לערנט זיך פלײסיג. ער זאָגט זיך אָפּ פון אַרומיגען לעבען.

דער רב זאָגט פאַר איהם און ער הונגערט שוין נישט מעהר. ער װידמעט זיך צום לערנען און צום דאַװנען.

און אַזױ געהען די יאָהרען, װאָס אַ־יאָהר װײ־טער קומט ער אַלץ ניכער צו זײן ציל, ער װעט װערען אַ רב. ער װעט װערען דער גײסטיגער פיה־רער פון אַ קהלה אין מאַרמאַראָש.

זײנע עלטערען, זײנע ברידער און שװעסטער, זענען פשוט'ע מענשען, זײ װאַרטען, אַז זײער זוהן און ברודער זאָל װערען אַ רב און די גאַנצע משפחה זאָל װערען אויפגעבויט פון איהם. זײ האָבען גע־װאַרט, ביז ס'איז זײ מיאוס געװאָרען צו װאַרטען...

דער פאָטער איז געשטאָרבען, די ברידער און די שװעסטער האָבען זיך צוזייט איבער דער װעלט, די אַלטע מוטער איז געבליבען אַלײן אין זײער שטוב װאָס איז שוין געװען ענהליך צו אַ חורבה. מ.י. קומט צו איהר צװײ מאָל אין יאָהר, איהר אײנציגע האָפ־נונג איז צו דערלעבען, אַז איהר זוהן זאָל װערען אַ רב. דאַן קען זי שוין רוהיג שטאַרבען.

אָט װערט פערװירקליכט איהר טרוים. איהר זוהן קריגט „היתר הוראה" פון הרב האַגער און פון אַנדערע רבנים, ער האָט חתונה מיט אַ רב'ס אַ טאָכטער, און בעקומט אַלס נדן דעם צוזאָג פון רב, אַז איבער הונדערט און צװאַנציג יאָהר װעט ער איהם איבערגעבען די רבנות, און מ. י. איז געװאָרען גליקליך, צי קען מען זײן נישט גליק־ליך? אַ זוהן פון אַן אײנבינדער װערט הײנט־מאָר־גען, אַ רב...

און פלוצים איז פאָרגעקומען אין איהם אַן אי־בערענדערונג. דער רבנות־שטוהל נאָך װעלכען ער האָט אַזױ לאַנג געטרוימט, זעהט אויס בײ איהם, װי אַ גאָרישע זאַך ער. פיהלט, אַז ער מוז איבעררײסען מיט זײן לעבענס־שטײגער און מיט זײן צוקונפט, ער בעשליסט צו װאַרפען זיך אין דעם קעסעל פון לעבען...

ער פערלאָזט זײן פרוי, זײן שװער, דעם כסא רבנות און פאָהרט אַרום איבער רומעניען און טשעכאָסלאָװאַקיען. ער דרשענט אין די שולען, בעטײליגט זיך אין רעליגיעזע צײטשריפטען, און שרײבט אַפי־לו פּובליציסטישע אַרטיקלען.

און אַזױ װאַנדערנדיג איבער דער װעלט איז ער אָנגעקומען קײן װיען. מען װײסט נישט װאָס עס איז מיט איהם געשעהן דאָרט, אָבער דאָרט איז ער געװאָרען אַ מפקר, ער האָט אָפּגעשוירען די באָרד און די פאות, ער האָט אָבער נישט פון װאַנען צו לעבען פאָהרט ער װידער איבער בתי מדרשים און ישיבות, און דרשענט, און אַז ער דערװיסט זיך, אַז זײן מוטער איז געשטאָרבען, קומט ער צוריק צו זײן דאָרף, װאו ער איז געבוירען גע־װאָרען, קײן מאַרמאַראָש.

אין יענע טעג האָב איך איהם אָפּט בעגעגענט פאַר מיר איז געשטאַנען אַ מענש מיט צעמישטע מחשבות. דער גרויסער אָפּטימיסט איז געװאָרען אַ פּעסימיסט. ער האָט גאָרנישט געפונען אין לעבען. ער האָט געטראַכט װי אַזױ פטור צו װערען דערפון.

אײנמאָל האָב איך איהם געטראָפען אין אַ פריהלינג־פריהמאָרגען. כ'האָב איהם געפרעגט, װאָס ער טראַכט װעגען דער צוקונפט.

ער האָט מיר געענטפערט מיט אַ לענגערער רעדע. צום סוף זאָגט ער:

איך הויב איצט אָן צו לערנען אלף בית! דו פערשטעהסט? אלף בית הויב איך אָן צו לערנען,

— װאָס הײסט?? פרעג איך.

— אָט אַזױ איז עס! כ'הויב אָן צו לערנען די רומענישע שפּראַך, כ'װעל האַלטען עקזאַמענס, כ'װעל אָנקומען אין בוקאַרעשטער אוניװערזיטעט... כ'װעל שרײבען ביכער... ביכער אויף ביכער. איך װעל איבערקעהרען די װעלט.

— װאָס הײסט עס איבערקעהרען די װעלט?

— כ'װיל איבערקעהרען די װעלט... מיט אײן זאַך קען מען נישט איבערקעהרען די װעלט. פון אַ פּרוװ אויף אַ פּסוק פון תנ"ך װעט גאָרנישט אַרויסקומען.

מיט עטליכע װאָכען צוריק האָט מיטגעטײלט די אונגאַרישע רומענישע פּרעסע, אַז ער האָט זיך געשמדט, אַז ער שרײבט אין די קוזיסטישע צײטונגען און אַז ער מאַכט בלבולים אויפ'ן יודישען פאָלק.

און איצט זאַמעל איך צונויף זײנע אַלע אַר־טיקלען, װאָס זענען צעװאָרפען אין פערשידענע צײטשריפטען, אפשר װעל איך געפינען אין זײ אַיך קערנדעל פון געדאַנק, װאָס זאָל מיר ערקלערען אָט די מאָדנע ערשײנונג פון אַ יודישען רב...

איך פּרובּיר אַרײנדרינגען אין זײן נשמה: װאָס האָט איהם געבראַכט דערצו?? צי איז ער כאָטש צופרידען פון זײן נײער אַרבײט און איך געפין נישט קײן ענטפער.

מיר האָבען געהאַט אַ יונגען פעהיגען רב, אַ גדול אין תורה און אין יראה, און ער איז געװאָ־רען [illegible] אַ שוטה.

און [illegible]?

ב. בן־מנחם.

ערפינדונג און בענוצונג פון כלאָראָפאָרם

פון היסטאָריקוס

איך װיל אײך איבערגעבען אַ היסטאָרישען פאַקט, װאָס איז נישט דירעקט פערבונדען מיט יו־דען, אָבער װאָס האָט אַ גרויסע בעדײטונג פאַר דער גאַנצער מענשהײט, און פאָלגליך אויך פאַר יודען.

ס'איז איצט געװאָרען 105 יאָהר זינט מען האָט ערפונדען כלאָראָפאָרם, און פונקט װערט 80 יאָהר זינט מען האָט צום ערשטען מאָל בענוצט אָט די דאָזיגע ערפינדונג, װאָס פערמײדעט און פערלײכ־טערט שמערצען צו מיליאָנען און מיליאָנען קראַנקע מענשען, און זעהר פיל האָט עס זאָגאַר געראַטעט פון טויט.

כלאָראָפאָרם איז װי ס'איז בעװאוסט אַזאַ מע־דיצין, װאָס מען אָטעמט אײן, װאָס מען בענוצט, און איז בענוצט געװאָרען פריהער נאָך אין אַ גרעסערער מאָס, װעגען אײנשלעפערען פּאַציענטען פאַר אָפּעראַ־ציעס.

כלאָראָפאָרם װערט געמאַכט דורך אויסמישען צעהן טײלען פון װײס מאַכענדען פודער מיט פער־ציג טײלען הײסע װאַסער, צו װעלכע עס װערט צוגעזעצט אײן טײל אַלקאָהאָל אָדער אַצעטאָן. דער דאָזיגער בעמיש לאָזט פון זיך אַרויס אַ זיסען ריח, װאָס װירקט אויף אײנצושלעפערען דעם װאָס שמעקט עס. אפילו אַ געװעהנליכער דאָקטאָר, װאָס האָט נישט ספּעציעל געלערנט, װי אָנצוװענדען כלאָראָפאָרם טאָר דאָס נישט טון, מען דאַרף װיסען װי עס צו געברויכען, און מען דאַרף אויך װיסען װי עס איז די קראַפט פון דעם האַרץ פון פּאַציענט װאָס צו דערטראָגען; אײן גראַד מעהר אָדער אַ פּאָר סעקונדען לענגער, װי ס'איז אַבסאָלוט נויטיג,

און דאָס לעבען פון פּאַציענט קען זײן אין סכנה דורך אַנװענדען כלאָראָפאָרם זענען אויך געװען טויזענדער יאָ־װיטע פעלע, און דערפאַר האָט מען טאַקי שוין ערפונדען און מען געברויכט אַנדערע מיט־לען, װאָס װירקען נישט אַזױ געפעהרליך.

כלאָראָפאָרם איז ענטדעקט געװאָרען אין 1831 פון דעם דײטשען כעמיסט באַראָן פאָן ליעביג. ער איז געװען אַ זעהר גרויסער כעמיסט: ער האָט זעהר פיל אויפגעטון אויף דעם געביט פון אויס־בעסערען די מעטאָדען פון אַנאַליזירען און קאָמ־בינירען כעמישע עלעמענטען. ער האָט געשאַפען אַ כעמיע פון נאַהרונגס־מיטלען, װאָס האָט אַרײנגע־בראַכט בעסערע מעטאָדען אין קאָכען און אין גע־ברויכען פערשידענע עסענװאַרג. ער האָט ענטװי־קעלט דעם געברויך פון כעמישע שטאָפען און פון בעמיסטיגונג אויף די פּראַקטישע פעלדער פאַר אַגרי־קולטור. אָט דער דאָזיגער דײטשער כעמיסט, ליעביג, האָט אויך ערפונדען דעם כלאָראָפאָרם. ער האָט דער ערשטער צונויפגעמישט די אויבענ־דערמאָנטע עלעמענטען, פון װעלכע ס'קומט אַרויס כלאָראָפאָרם.

דער ערפינדער פון כלאָראָפאָרם איז טאַקי געװען ליעביג, אָבער דער װעלכער האָט צוערשט אַנערקענט, אַז דאָס איז אַ װירקענדער מיטעל, האָט עס אַלס אַזעלכע געברויכט, און האָט עס געמאַכט בעריהמט אויף דער װעלט, איז געװען דער בעריהמ־טער סקאָטישער כירורג סיר דזשיימס סימפּסאָן. ער איז געװען אַ פּראָפעסאָר פון מעדיצין און אַקו־שעריע אין דער עדינבורגער אוניװערזיטעט. ער האָט צו דער זעלבער צײט פּראַקטיצירט אַלס אַקושער אין זעהר ערנסטע פעלען, װען שװאַנגערע פרויען האָבען נישט געקענט געבוירען זײערע קינדער. די שמערצען פון די פרויען זענען געװען אײנפאַך אומבעשרײבליך און פיל פלעגען שטאַרבען בלויז דורך דעם װעהטאָג אָדער שרעק פאַר װעהטאַג. אָט דאָס האָט איהם בעאײנפלוסט צו זוכען עפּעס אַ מיטעל, װאָס זאָל אַװעקנעהמען בײ זײ פאַר אַ פּאָר שעה דאָס בעװאוסטזײן, כדי בײטען צו פיהלען די גרויסע שמערצען בעת דער אָפּעראַציע. ער האָט אָט דעם מיטעל געפונען אין ליעביג'ס ערפינדונג, כלאָראָפאָרם.

דעם 12־טען נאָװעמבער 1847 האָט סיר דזשיימס סימפּסאָן צום ערשטען מאָל געברויכט דאָס מיטעל אויף אַ פּאַציענטין, און ס'איז געלונ־גען. ער איז פאָלגליך אָנגעגאַנגען דערמיט, און דאָס האָט איהם געמאַכט זעהר בעריהמט.

ס'איז כאַראַקטעריסטיש, אַז אפילו דאָס געברוי־כען אָט דאָס מיטעל, װאָס האָט געבראַכט פערלײכ־טערונג און זאָגאַר רעטונג צו מיליאָנען־מענשען, האָט אַרויסגערופען גרויסע געגנערשאַפט פון רע־אַקציאָנערע װעלכע זענען געגען יעדען פאָרטשריט.

די צװײ נעמען, באַראָן יוסטוס פאָן ליעביג און סיר דזשיימס סימפּסאָן װעלען אײביג דערמאָהנט װערען אַ דאַנק דאָס ערפינדען און געברויכען פון כלאָראָפאָרם.

איינער אלס „רבי" און דער צווייטער אל"ס זיין „משמש"

צוויי פיפיגע אַפעריסטען בעארבייטען א נאַאיווען באַלוסטער יוד

דעם פאַריגען פרייטאג באַכמיטאג, שוין האַרט פאַר ליכט־צינדען פאַלט פלוצלינג אריין אין שטוב צום פרומען בעל־בית ד"ד ב. פון בזשעזשינער וועג א בעיאהריטער פערסאַפּעטער יוד אין א טיפען קאַש קעט בעלאַדענט פון ביידע זייטען מיט צוויי גרויסע צעשאַבערטע וואליזעס און לייגט אַוועק אזא מעשה:

ער אליין איז א משמש ביים בזשעזשינער רבי'ן. דער רבי ציהט פון בזשעזשין אויף שבת קיין אלעקסאנדער. מיט דער נסיעה האָט אבער פאַסירט א מכשול, דער וואגען איז טיף איינגעשניטען אין א זומפּ, צוליב דער מניעה האָבען זיי שטאַרק פערשפּעטיגט און ס'דראָהט זיי ח"ו מחלל שבת צו זיין, זיי קאָנען דעריבער ווייטער נישט פאָהרען. האָבען זיי זיך דערוואוסט, אַז ער רב דוד איז אַן'אָפּגעהיטענער יוד, וויל דער רבי איהם אָנטוהן דעם כבוד און אָפּהאַלטען ביי איהם שבת.

רב דוד און זיין בני בית זענען געווען ממש איבערגליקליך, וואָס זיי וועלען האָבען אזוי אומס'גערינגע די זכיה, אַז ביי זיי אין שטוב זאָל איינשטיין א רבי, זיי האָבען אייליג גענומען מאַכען אלע צוגרייטונגען בכדי געהעריג אויפצונעמען דעם חשובען גאסט.

דער משמש מיט'ן בעל הבית זענען דערנוייל אקעגעגעגאַנגען דעם רבי'ן, באַלד האָט זיך צו זיי מאַקע דערנעהנטערט א דאַרער הויכער פערשוין מיט א וואַגיגע באָרד און פיאות, אָנגעטוהן אין אַן'אַטלאַסענעם פעלץ און א גאַרנ'דיגען אויסגעקראַכענעם ספּאָדעק.

דער משמש האָט צו רב דידן געגעבען א וואונק, אַז דאָס איז דער רבי, רב דוד האָט דרך־ארץ'דיג גענומען פון רבי'ן שלום און נאָכדעם איהם אריינגעבעטען צו זיך אין הויז, מ'האָט אין רשות פון רבי'ן געשטעלט א בעזונדער חדר און איהם מכבד געווען מכל טוב.

דער רבי האָט זיך געבעטען, אַז מ'זאָל ארום זיי בעזוך נישט מאַכען קיין טומעל, ער פאָהרט איצט מתקן זיין אַ גאָר הויכען ענין, וועט ער דעריבער נישט אָננעמען קיין קוויטלעך און אויך נישט פיהרען טיש פאַר אַנ'עולם.

דעם גאַנצען שבת האָט דער רבי פערבראַכט אין הדר'ל, זיצענדיג פערטיפט איבער עפּעס אַ ספר'ל און האַלטענדיג כסדר אין איין בליצען צו די הימלען און שוידערליך קרעכצען אויפ'ן ביטערען גלות.

זונטאג אין דער פריה האָט זיך דער רבי גענומען גרייטען אין וועג אריין. רב דוד און זיין בני בית האָבען זיך שטאַרק געפאָרעט ארום דעם חשובען אורח און פאַרגעבריידט אַ פעטע צידה לדרך.

פאַר'ן געזעגענען זיך האָט דער רבי פערלאַנגט פון רב דודן א נדבה „פאַר'ן הויכען" ענין, וועלכען ער פאָהרט ארום מתקן זיין, בזכות זעה — האָט דער רבי איהם פערזיכערט — וועט ער אי"ה מגדל זיין זיין אָפּגעציטערטן בן יחיד און האָבען נחת פון די איבעריגע קינדער.

רב דוד איז אוועק אין א זייטען שטוב, ארויסגעצויגען פון עפּעס א בעהעלטניש א טאַרבע מיט געלד און ארויסנעמענדיג פון דאָרט א שפּאָרע מטבע זי אוועקגעלייגט אויפ'ן טיש. דעם רבי'ן האָט זיך א פנים די געגעבענע סומע ארויסגעוויזען פאַר נישט גענוגענד, ער האָט זיך מיט רב דודן אָנגעהויבען צו דינגען.

רב דוד האָט זיך איינגעשפּאַרט און פערזיכערט דעם רבין, אַז מעהר איז ער נישט ביכולת צו געבען. דער רבי האָט געזעהן אז מעהר לאָזט זיך און פון בעל דבר נישט ארויסקוועטשען, האָט ער ענדליך צוגענומען דעם פאַרגעלייגטען פדיון. זיך געזעגנט מיט'ן בעל־בית און קושענדיג פרום די מזוזה, אוועקגעגאַנגען.

אוועקגייענדיג האָט אפילו דער רבי א זאג געטון צו רב דודן, אַז ער זאָל זיך דאָך בעזיבען און זיין בקשה באַקומען, ווייל ער קאָן נאָך אַמאָל די האַבדלונג בעדויערן...

באַלד ווי די אורחים זענען נאָר ארויס פון שטוב, האָט דאָס קינד אין וויגעלע אָנגעהויבען צו וויינען, דאָס געוויין איז געוואָרען וואָס אַמאָל יאָמערליכער, מ'האָט אָנגעוואַנדען אלע היימישע מיטלען בכדי דאָס קינד צו בערוהיגען, ס'האָט אבער קיין שום זאך נישט געהאָלפען.

דאָס קינד איז געוואָרען בלוי ווי א מילץ און זיך געבומען וואַרפען אין קאָנוואולסיעס, אין שטוב איז באַלד ענטשטאַנען א בהלה, עפּעס א קלייניגקייט, דער איינציגער זכר און דערצו א בן זקנימל, דאָס קינד איז דעריבער גלו אָפּגעציטערט און טייערע, ווי די אויגען אין קאָפּ.

מ'איז געלאָפען גיך נאָך א פעלדשער, געבערענגט א דאָקטאָר, קייבער האָט זיך אָבער נישט געכאַפּט, וואָס מיט'ן קינד איז געשעהען.

דאַן האָט זיך דער אונגליקליכער פאָטער דערמאָנט אָן דער התראה פון רבי'ן. אפשר, האָט דער פערוויפּעלטער רב דוד גענומען נאָכדענקען — האָב איך זיך פערזינדיגט אין רב, איך האָב נישט געוואָלט נאָכקומען זיין פערלאַנג און דערפאַר האָט מיך גאָט אַזוי שבעל געשטראָפט.

רב דוד האָט אויסגעשלידערט אלע רפואות פון די אַפּטייקען, געכאַפּט די טאַרבע געלד און איז ארויס נאָכיאָגען דעם רבי'ן. ער האָט איהם דעריאָגט און גענומען פאַר איהם אויסגיסען זיין ביטער הארץ, געפאַלען איהם צו די פיס און אָנגעהויבען איהם איבערצובעטען.

ער האָט צוגעצאָהלט צו דער פערלאַנגטער סומע נאָך צוגעגעבען אנ'עוד, דער רבי האָט דאַן דעם איבערגעשראָקענעם יוד בערוהיגט, געגעבען איהם אַ סגולה, אַז מ'זאָל דאָס קינד אויסבאָדען אין וואַרים וואסער און ס'וועט זיין ב"ה א רפואה שלמה.

רב דוד איז שבעל אהיים ער האָט דאָס קינד געטראָפען אין א שרעקליכען מעמד. ס'איז אויסגעיאָגען אין די לעצטע כחות, דאָס בני בית איז געווען אויטער זיך.

מ'האָט באַלד געטון דעם רבינ'ס סגולה און כ' האָט טאַקע געהאָלפען, די יסורים האָבען מאמענטאַל אויפגעהערט, דאָס קינד איז באַלד צו זיך געקומען און ס'איז געוואָרען צוריק מונטער, אין שטוב האָט ווידער אלס אויפגעלעבט.

אויף דער נאַכט איז רב דוד אוועק אין באַלוסטער בית המדרש מנחה־מעריב דאַווענען און ער האָט דאָרט דערציילט די מעשה וועגען רבינ'ס גדלות פאַר אנ'עדה יודען.

דער גאַנצער ע"לם האָט זיך צו צו דער מעשה מיט אויפמערקזאַמקייט, טייל מיט שטוינונג, און די טיגע זינדיגע צייטען זאָל זיך געפינען אַזאַ גדול, אַ בעל מופת.

וואס — כאַפּט זיך פּלוצלונג אויף א נידעריגער יודעל מיט א געל בערדל, וועלכער איז דער גאַנצער צייט געזעסען ביי יענער זייט טיש און זיך צוגעהערט צו דער מעשה פלא, וואָס רב דוד האָט דערציילט פאַר'ן עולם — א גדול איז ער ?? א בעל מופת איז ער ?? אנ'איינפאַכער שווינדלער איז ער! ביי מיר שוואָגער איז כוינע האָט ער דאָך אויך א נומעלטאָהן גערעכענט מיט'ן זעלבען פון 150 זל. נדבה.

ערשט שפּעטער האָט מען זיך דערוואוסט, אַז בשעת דער „רבי" בענשט דאָס קינד ביים וועגען שיט ער אונבעמערקט אריין אין וויגען די פאַכטע א ביסעל טאַבאַק, דער טאַבאַק הייבט באַלד אן „ווירקען" און דאָס קינד מאַכט שרעקליכע יסורים פון וויטאג. די איבערשראָקענע עלטערען פאַלען דאַן בעד די הענד, לויפען נאָך דעם רבין און שטעלען איהם אָן די פאַר גילדען, אַז ער זאָל זיין מוחל די...

דער רבי גיט זיי די סגולה אויסצובאָדען דאָס קינד, אין וואַסער פערשווינדט זעלבסט פערשטענדליך דער טאַבאַק און דאָס קינד ווערט בעסער, און זעהען די אָפּגעפרייערטע יודען א נס און זיי האַלטען דעם שווינדלער פאַר א בעל מופת.

יענע וואך איז דער חברה מאַן פערשיט געגען ביים אָפּאַרבייטען דאָס עסק ביי א יוד זשובאַרדו, ער האָט דאָרט געקריגען אנגעבען די ביידער און איז קוים א לעבעדיגער פון דאָרט אָפּגעצויגען, זיין געביין וועט זיך שוין אין דעם געגענד זיכער קיינמאָל נישט ווייזען.

רב דוד האָט א פערשעהמטער אראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און איז ארויס פון בית המדרש, בעדויערענדיג די 250 גילדען, וואס מ'האָט איהם אויף מיאוסען אופן אויסגעשווינדעלט.

ארגוס

דאָס לעבען אין ארץ־ישראל

ידיעות פון דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור

ענדערונג אין דער גאַסען בעוועגונג אין תל־אביב

ת ל - א ב י ב. אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע אונגליק פאַלען אויף די תל־אביב'ער גאַסען, האָט די פּאָליציי בדעה איינצופיהרען גרויסע ענדערונגען אין דער גאַסען בעוועגונג. דורך א סך גאַסען וועט מען מוזען פאָהרען נאָר אין איין ריכטונג און כדי פרייער צו מאַכען די בעוועגונג פון די אויטאָבוסען וועלען וועגענער און האַנט וועגעלעך דורכגעלאָזען ווערען נאָר אין בעשטימטע גאַסען.

הובערמאַנ'ס קאָנצערטען אין א"י וועלען נישט טראַנסמיטירט ווערען דורך ראַדיאָ.

י ר ו ש ל י ם. אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ידיעה, וועלכע עס האָט זיך פערשפּרייט איבער גאַנץ א"י אַז בראָניסלאַוו הובערמאַנ'ס קאָנצערטען אונטער דער אָנפיהרונג פון דעם בעוואוסטען דירינגענט טאָסקאַניני וועלען טראַנסמיטירט ווערען דורכ'ן פּאַלעסטינער ראַדיאָ, האָט בראָניסלאַוו הובערמאַנ'ס פערטרעטער אין א"י פערעפענטליכט א בריף אין דער „פּאַלעסטיין פּאָסט" אַז די דאָזיגע ידיעה איז נישט ריכטיג. הובערמאַן האָט בפירוש ערקלערט אַז ער איז נעגען דעם, אַז די קאָנצערטען אָדער אפילו א טייל פון זיי זאָלען איבערגעגעבען ווערען דורכ'ן ראַדיאָ.

וועגען דער שבת־גזרה אין איטאַליענישען טריפּאָלי.

י ר ו ש ל י ם. אין נאָמען פון רבנות הראשית און ועד הלאומי האָבען הרב יעקב מאיר און א. אַלטליך בעזוכט דעם איטאַליענישען גענעראַל קאָנסול אין ירושלים און מיט איהם קאָנפערירט וועגען דער גזירה וועלכע דער גענעראַל גובערנאַטאָר פון טריפּאָלי האָט ארויסגעגעבען, אַז יודען זענען געצוואונגען צו האַלטען זייערע געשעפטען אָפען אין שבת. זיי האָבען איהם אויפמערקזאַם געמאַכט אויפ'ן איינדרוק וואָס אַזאַ גזירה קען ארויסרופען אין גאַנצען יודענטום. דער איטאַליענישער קאָנסול האָט געענטפערט אַז עס איז וואַהרשיינליך געשעהען א מיספערשטענדניש פונדעסטוועגען וועט ער זיך אַנ'ערקלערונג אָנפרעגען און ער האָפט אַז אונגיכען וועט ער זיין אימשטאַנד זיי צו מעלדען דעם רעזולטאַט פון זיין אויספאָרשונג.

אויסשטעלונג פון ארבייטס ארכיוו.

ת ל - א ב י ב. אויף דער איינלאַדונג פון דער פערוואַלטונג פון דעם ארכיוו פון מוזיי פון דער ארבייטער בעוועגונג אין תל־אביב האָט זיך א גרופּע זשורנאַליסטען פערזאַמעלט אין די לעזע צימערן אויפ'ן נאָמען פון דר. נחמן סירקין, פאַר וועלכע דר. ש. אייזענשטאַט דער בערוואַלטער פון ארכיוו און מוזיי האָט געשילדערט די ענטוויקלונג פון דעם דאָזיגען נייעם אינסטיטוט פאַר די 4 יאָהר פון זיין עקזיסטענץ ביי היינטיגען טאָג פערנעמט דער ארבייטס ארכיוו א גאַנצען שטאָק פון דעם „רויטען הויז" אין תל־אביב. די ארבייטער בעוועגונג לויט אלע איהרע שטרעמונגען און אָפּצווייגען וואָס האָט געלייגט דעם יסוד פון אויפבוי פון לאַנד לאָזט איבער אין איהר ענטוויקלונג פיל דאָקומענטען, שפּורען פון יווירונגען גאַנצע קאַפּיטלעך פון דער בעוועגונג. די דאָזיגע שפּורען האָבען א גרויסע בעדייטונג פאַר די יעצטיגע און פאַר די קומענדיגע דורות. דער היסטאָריקער וואָס וועט קומען שילדערען די געשיכטע פון דעם אויפבוי פון דעם לאַנד, וועט האָבען צו טאָן פון דעם מאַטעריאַל. אָבער דער ראַזינער מאַטעריאַל ווערט צעפּרעקעלט א סך קאַפּיטלעך זענען אויפגעגעהיט אין הזכרון אין גלות און אין די אויפגעהיט אין דעם זכרון פון דער „אַלט ער ... דיע"/וועלכע איז געשטאַנען אויפ'ן פּערטיידיגונג פראָגט אין גלות אָהן אין א"י. צוליב מאַנגעל אין צענטער, וואָס זאָל האָם אַלע אויפקלויבען, און היטען געהט א גרויסער טייל פון מאַטעריאַל אין בוהד, ווייל די מענשען וואָס האָבען זיי איין גנעהען אוועק פון דער וועלט. דער צוועק פון ארבייטס ארכיוו איז, אַלזאָ, אויסצופילען דעם זיגען בלויז.

אין פערלויף פון די 4 יאָהר האָט דער ארכיוו צונויפגעקליבען אוויכטיגען אוצר. אנשטאַלטען פּאַרטייען און יחידים האָבען אָנגעהויבען צו צענטרירען אין דעם ארכיוו דעם מאַטעריאַל. פריוואַטע ארכיווען זענען איבערגעגעבען אין פון דעם צענטראַלען ארכיוו.

דער ארכיוו איז אויפגעבויט לויט א וויסענשאַפטליכען מעטאָד און דער מאַטעריאַל ווערט טיילט לויט 4 ריכטונגען: 1) די יודען און די אַלגעמיינער ארבייטס־בעוועגונג; 2) אידעע פון דער יודישער ארבייט — פון דער משנה ביז צום היינטיגען טאָג; 3) די ארבייטער בעוועגונג אין ציוניזם און 4) דאָס ארבייטענדיגע ארץ־ישראל.

דער גורל פון אפרוי

סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(32

דאַן פלעגט זיך אין איהר ווידער אָנצינדען איהר צאָרן און איהר גאַרן נאָך נקמה... זי האָט דאַן איינגעזעהען ווי האָפענונגסלאָז זייער ליבע איז... פון חתונה האָבען האָט זי אפילו נישט געוואָלט טראַכטען איהר ערשטער ברוטאַלע ערפאַרונג אין מעשלעבטום לעבען האָט זי אָנגעפיהלט מיט א מורא און געפאַר לנקיים ווי א פרוי... אין אזעלכע מאָמענטען פלעגט זי זיך אליין זידלען וואָס זי פערדרייט מאַריסען דעם קאָפּ און זי פלעגט בעשליסען אַז זי וועט איהם דערציילען דעם גאַנצען אמת און איהם דערקלערען, אַז זיי מוזען וואָס גיכער זיך שיידען, אַנ'עלענדע האָט זי אָבער געפיהלט, אַז זי קען מאַריסען נישט אַנטוישען! אַז ער מיינט אזוי פיל פאַר איהר.

איינמאָל האָבען זיי זיך אַפיסעל צעקריגט. ער איז פערשטאַנען דערויף, אַז זי זאָל אויפגעבען די שטעלע אין קאַבאַרעט.

— איך קען נישט פערטראָגען ווי איהר טאַנצט פאַר דעם וואולגאַרען עולם!

— און אייערע מאַדעלען טוען זיך דען נישט אויס פאַר אייך?

— אָבער איך קוק אויף זיי מיט אויגען פון א קינסטלער און דער עולם אין קאַבאַרעט איז בלויז תאוה'דיג.

— דאָס איז נישט אייער עסק! ס'איז מיין קינסט!

— האָט זי אַ צעריצטע א געשריי געטון.

ער האָט זיך גליך געכאַפּט, אַז ער האָט איהר אַנגעריהרט א וואונד, וואָס האָט איהר שטאַרק וויי געטון און איהר פערוואונדעטער שטאָלץ האָט גערקאָנען די אויבערהאַנד איבער איהר. ער האָט זיך גענומען פערענטפערען:

— איך האָב בלויז געמיינט אַז איהר זייט אַזוי אידעל און אַזוי מאַלאַנכאָליש! איהר וואָלט זיך געדאַרפט מיט אייער טאַלענט מעהר אָפּגעבען, זיך לערנען, און איהר קענט ווערען איינע פון די בעסטע טענצערינס אין אונזער לאַנד. איך האָב גענוג געלד און איך קען אייך ארויסהעלפען. ווען איהר וועט פערדינען וועט איהר מיר אָפּגעבען.

אויף מאָרגען האָט ער אין א מאָמענט פון גרויס בעגייסטערונג און טיפען געפיהל, אַז ער טוט עפּעס אויף פאַר זיין ליבער רחלען, פערקויפט זיין רימענטענע שניפּס־שפּילקע וואָס זיין טאַטע האָט איהם געגעבען א מתנה ווען ער האָט גראַדואירט פון אוניווערסיטעט.

ער האָט איינגעצאָהלט פאַר א יאָהר אין איינער פון די בעסטע טאַנץ־שולען פון פּאַריז און געבראַכט רחלען דעם אדרעס פון דער שול. ער האָט איהר טעזאָגט, אַז ער האָט ביי זיי געפועלט, אַז זיי זאָלען זי לערנען א יאָהר פריי, אָהן געלד, דער טאַנצמייסטער פון שול איז זיינער א פריינד.

זונטאָג פון דער זעלבער וואָך האָט ער געהאַט יאָהרצייט נאָך זיין מאַמען און ער האָט געדאַרפט גיין מיטן טאַטען אין טעמפּעל. זיין פאָטער האָט בעמערקט אַז אויף זיין שניפּס פעהלט די רימענטענע שפּילקע. עס איז איהם גליך איינגעפאַלען אַז ער האָט זי פערקויפט, מען האָט דאָך איהם דערציילט אַז די קאַבאַרעט טענצערין צאַפּט פון איהם געלד, ער האָט אומרוהיג א פרעג געטון:

— וואו איז די שפּילקע?

מאַריס האָט אראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ און גאָר נישט געענטפערט.

— האָסט זי פערקויפט?

מאַריס האָט געשוויגען, אלעקסאַנדער האָט א זיך קריץ געטון מיט די ציין:

— אַזאַ דרך ארץ האָסטו פאַר מיר! פערקויפסט מיינע א מתנה! גאָט! מן הסתם האָב איך עס פיי דיר פערדינט! א קאַבאַרעט מיידעל שטייט העכער פון א טאַטען!

צום ערשטען מאָל אין זיין לעבען האָט מאַריס דערפיהלט א שנאה צו זיין טאַטען, ווייל ער האָט נערעדט מיט אזא עקעל וועגען רחלען:

— איך וואָלט כאָר געוואונשען, אַז דוּ זאָלסט האָבען א טאָכטער און עפּעס ברואַנישעס זאָל מיט איהר פּאַסירען!

— קיין בעסערס קאָנסטו מיר שוין נישט ווינשען! ביסט א פיינער יונגערמאַן! נישטאָ וואָס צו רעדען!

דעם גאַנצען טאָג האָט אלעקסאַנדער מעהר נישט גערעדט צו זיין זוהן. נאָכדעם ווי זיי האָבען זיך צוריקגעקעהרט פון טעמפּעל האָט ער זיך צוריקגעצויגען אין זיין קאַבינעט און דאָרט אָפּגעזעסען ביז פּאַרנאַכט. ער האָט פּרובירט עפּעס טון. עפּעס לייענען, נאָר די געדאַנקען וועגען זיין זוהן האָבען איהם געמוטשעט און וואָס ער האָט נישט געטון איז זיין קאָפּ נישט געווען הערבי. ער האָט קיין שום זכות נישט געפונען פאַר מאַריסעס צעלאָזענע האַנדלונגען און ער האָט נישט געקענט שטילען דעם כעס, וואָס ער האָט איצט געטראָגען געגען זיין זוהן, ווען ער האָט אזוי שטאַרק ליב געהאַט, ער איז געווען זיכער אַז די קאַבאַרעט טענצערין מאַכט זיין קינד צום נאַר, פיהרט איהם אַרונטער פון דרך הישר און ער איז א שפּילצייג אין די הענד פון אַנ'אויסגעלאַסענער פרוי. דער געטרייער פאָטער איז געווען טיף אומגליקליך און פיטערע זאָרגען וועגען זיין זוהנ'ס שיקזאַל האָבען זיך ווי שווערע שטיינער איהם געלייגט אויפען הארצען. ער האָט געפיהלט אַז ער מוז נעהמען שריט און טאַקע גליך צו ראַטעווען זיין זוהן פון זומפּ אין וועלכען ער זינקט. מיט ווייטאָג אין הארצען האָט ער געטראַכט פון דעם אַז ער האָט פערלוירען דעם גאַנצען איינפלוס איבער מאַריסען און אַז רעדען מיט איהם נאָך אַמאָל וואָלט געווען בלויז זיך הערנידריגען. די טיפע איבערצייגונג צו זיין סיטר האָט איהם אָבער דיקטירט אַז ער מוז עפּעס טון, ער טאָר נישט לאָזן די ליבע צו דער קאַבאַרעט־טענצערין זיך פערציהען און דער לאַנגער באַנג אַז עס קאָן נאָך ווערען צו שפּעט צו ראַטעווען!

אלעקסאַנדער האָט בעשלאָסען נאָך היינט אין טערצופאָהרען אין באַריסעס קאַבאַרעט, זיך זה רעדען מיט דעם קאַבאַרעט־מיידעל און איהר שלאָגען א סומע געלד זי זאָל פערשווינדען פון ...

ביינאַכט איז געוואָרען א שרעקליכער נעווער א שלאָקסרעגען האָט געגאָסען, די הימלען בעקומען מיט שוואַרצע וואָלקענס האָבען געוואויגען שווער דראָהענד. עס איז געווען אַנ'עברה א הונט אויף צולאָזען אין טאָג אַרויס.

אין באַריסעס קאַבאַרעט זענען געווען ... וועניג מענשען. די פּראָגראַם פון אָווענט איז אָנגעגאַנגען ווי אלע מאָל רחל האָט געטאַנצט. האָט אָבער געוואָלט וואָס גיכער אָפּטער'ן דעם נומער און אַראָפּגעהן פון דער בינע... זי האָט געוואָרט ... ריס'ן און איהר הארץ האָט היינט ביינאַכט געקלאַפּט שטאַרקער ווי אַלעמאָל. זי איז געווען זיכער אַז ער וועט קומען, אַז דער שלעכטער וועטער וועט איהם נישט אָפּשטעלען און א שטאָלץ האָט זי ארומגעכאַפּט, מען וואָס מאַריס האָט זי אַזוי ליב. פון זינט זי ... דערפיהלט מאַריסעס ליבע צו זיך איז איהר ... א ביסעל ווייכער געוואָרען. זי איז שוין נישט ... אַזוי פערביטערט ווי פריהער און אַפּטמאָל איז ... דער נקמה און פערבאַכטונג געפיהל אָפּגעשוואַכט ... רען ביי איהר און איהר אַמאָליגע קינדערשע ... קייט האָט גענומען ארויסשטראַהלען.

ווען זי איז אַרונטער פון בינע הינטער די ... סען האָט זי געהאַט א גרויסע איבערראַשונג ... מענער האָבען דאָרט אויף איהר געוואַרט. און ... זיי האָבען איהר דערזעהן האָבען זיי היימיש ... געשריען;

— האַלאָ רחל טייערע!

א פּאָר מינוט איז זי געשטאַנען פערוואוּ... זי האָט זיי אָבער באַלד דערקענט.

— האַלאָ הענריק! האַלאָ מיכל!

(פאָרטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך, 16 דעצעמבער
ב' טבת תרצ"ז
זון-אונטערגאנג 3.23
זון-אויפגאנג 7.49

מאגיסטראט געקינדיגט די קאנצעסיע
פון שטאטישען שעכט-הויז און האט דעפאנירט א מיליאן זלאטים
די קאנצעסיאנארען דראהען מיט אנקלאגען דעם מאגיסטראט
אויב היינט וועט געעפענט ווערען דאס באלוטער שעכט-הויז

ווי מיר האבען שוין איבערגעגעבען האט דער לאדזשער מאגיסטראט געפיהרט אונטערהאנדלונגען כדי אויסקויפען דאס שטאטישע שעכט-הויז. די דאזיגע אונטערהאנדלונגען האבען אבער נישט געגעבען קיין רעזולטאט.

דער מאגיסטראט האט אבער פעסטגעשטעלט, אז דאס שטאטישע שעכטהויז דארף מאדערניזירט ווערען און אז דאס שעכטען קומט דארט פאר נישט אויפן פארשריפטליכען אופן. די קאנצעסיאנערען האבען אבער נישט געמאכט די נויטיגע איטוועס - טיציעס.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער מאגיסט-ראט, שטיצענדיג זיך אויפן פאראגראף 11 פון דער קאנצעסיע, צוגעשיקט דעם שטאטישען שעכט-הויז א רעיענטאלע קינדיגונג פון דער קאנצעסיע. גלייכ-צייטיג האט די שטאט-פערוואלטונג דעפאנירט א מיליאן זלאטים, כדי צו בעצאהלען די אינוועסטי-ציעס, וועלכע די קאנצעסיאנערען האבען ביז איצט געמאכט אין שטאטישען שעכט-הויז.

שטיצענדיג זיך אויף דער דאזיגער קינדיגונג האט די שטאט - פערוואלטונג בעשלאסען שוין פון היינט אן צו עפענען דאס באלוטער שעכט-הויז, וועלכעס איז אפגעקויפט געווארען דורך דער שטאט און וואו ס'וועט אגב אויך פארקומען כשר'ע שחיטה.

דער אומגעריכטער שריט פון דער שטאט-פער-וואלטונג האט איבערראשט די קאנצעסיאנערען, זיי האבען באלד צוריקגעשיקט א רעיענטאלען ענטפער צו דער שטאט - פערוואלטונג, אז זיי נעהמען נישט אן די קינדיגונג און אויב דער מאגיסטראט וועט היינט עפענען דאס באלוטער שעכטהויז, וועלען זיי אנקלאגען די שטאט אין געריכט.

אויסשרייבען א קאנקורס אויף א רב אין לאדז
האט בעשלאסען די „אגודה"-פראקציע פון דער לאדזער קהלה

אין לאקאל פון דער „אגודה" איז פארגעקומען א זיצונג פון דער „אגודה"-פראקציע אין דער לאדזער קהלה. ס'איז בעטראכט געווארען די פראגע און ענטגילטיג בעשליסען דעם ענין פון א הויפט רב פאר לאדז.

פרנס בינם לעווין איז ארויסגעטרעטען דערפאר, אז אין צוזאמענהאנג מיט דעם וואס די קאדענץ פון דער לאדזער קהלה, אין וועלכער די „אגודה" האט א מעהרהייט, דארף די צייט אויסגענוצט ווערען אויף צו אנגאזשירען א הויפט-רב פאר לאדז.

פרנס לעווין איז אונטערגעשטיצט געווארען דורך א גאנצע רייהע רעדנער, וועלכע האבען פער-לאנגט, אז די קהלה זאל גלייך אויסשרייבען א קונ-קורס אויף א לאדזער רב.

פרנס מינצבערג האט ערקלערט, אז נאך איידער ס'ווערט אנגענומען דער בעשלוס וועט ער אין די גאר באהענטסטע טעג רופען א בעראטונג פון שידענע ריכטונגען און בירגער, כדי זיך אדורכצו-שמועסען וועגען דער דאזיגער פראגע.

ווי מיר אינפארמירען זיך ווייטער איז מע' אין די „אגודה"-קרייזען זעהר צופרידען דערמיט וואס ס'האבען זיך אנגעהויבען אונטערהאנדלונגען מיט די ציוניסטען וועגען קהלה-בודזשעט, אין די דאזיגע קרייזען איז מען נישט געגען דעם, אז די ציוניסטי-שע אינסטיטוציעס זאלען ווי געהעריג סובסידירט ווערען, מען ערווארט, אז די דאזיגע אונטערהאנד-לונגען וועלען דערפיהרען צו א גינסטיגען סוף.

5000 זל. אויף דער קניה פון נייעם קהלה-הויז
האבען געשענקט די יורשים פון דער פערשטארבענער פרוי קליימאן

אין צוזאמענהאנג מיט'ן טויט פון פרוי אסתר קליימאן, האבען די קינדער געכטען איבערגעשיקט א בריף אין דער קהלה, אז זיי שענקען אויפ'ן נאמען פון זייער מוטער 5,000 זל. אויף דער קניה פון נייעם קהלה-בנין אויף פאמארסקא 18.

קיין שטעטישע אפטיילונגען בעזיצען מיר נישט
Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi
№ 29 ul. Piotrkowska № 29
קיין פריוע קאסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.
אונזערע פקדונות-ביכלעך זענען די בעסטע שטארקע קאסעטקע. זיכער און גוט פראצענטירט
יאמעלט אייערע אפשפארונגען און לאקירט אייערע געלדער אין
Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi
וועלכע גיט א גאראנטיע פון א זיכערן קאפיטאל ביי א גוטע פערצינזונג
די געזעצליך געשיצטע געהיימניס פון פקדונות ווערט שטרענג אפגעהיטען ! לויט'ן ארטיקעל 52 פון קאאפעראטיווען געזעץ (Dz. Ust. str. 55/34) וועלכע פערבויט צו ערטיילען אינפארמאציעס הן אמטליכע הן אנדערע ארגאנען.
מיר מאכען אויפמערקזאם אויף אונזער אדרעס: לאדז נור פעטריקאווער 29

ווידער אקטועל געווארען די פראגע
וועגען פעראייניגען די יודישע האנדווערקער-בעוועגונג אין לאדז
צענטראלער האנדווערקער-פערבאנד, גדאנסקא 40 בעשלאסען צוצוטרעטען צו אונטערהאנדלונגען

וויפיל פרובען ס'זענען שוין געמאכט געווארען צו פעראייניגען די יודישע האנדווערקער-בעוועגונג אין לאדז, האבען זיי זיך ביז איצט נישט איינגעגע-בען. שטענדיג האבען זיך געשאפען שוועריגקייטען, וועלכע מ'האט כלומרשט נישט געקענט בעזייטיגען. די לאגע פון די יודישע האנדווערקער אין לאדז איז אבער געווארען, וואס ווייטער אלץ שווערער. די האנדווערקער פארשטעהער האבען אויסצושטעהען א שווערען קאמף אין דער האנדווערקער קאמער און בכלל אויף יעדען געביט. אלע האבען אנגעהויבען צו פערשטעהען, אז די צושפליטערטע כוחות מוזען פעראייניגט ווערען.

לעצטענס האט מען אבער שוין בכלל וועגען דער דאזיגער פעראייניגונג אין לאדז בכלל נישט גערעדט, האלטענדיג, אז דאס איז א ברכה לבטלה. אבער די צייט האט געטריבען דערצו, אז די מעהר פעראנטווארטליכע האנדווערקער טוער האבען ווי-דער אויפגעהויבען די פראגע וועגען פעראייניגונג און דאס אויף א'ן ערנסטען אופן. אויף א זיצונג, וואס איז פארגעקומען אין לאדזער צענטראלען האנד-ווערקער - פערבאנד, גדאנסקא 40 איז בעשלאסען געווארען, אז מ'זאל אנהויבען אונטערהאנדלונגען מיט דער האנדווערקער - עקספאזיטור וועגען פער-איינוגען די גאנצע יודישע האנדווערקער - בעוועגונג אין לאדז.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועלען די דאזיגע אונ-טערהאנדלונגען זיך איינגיכען אנהויבען און מ'דארף האפען, אז דאסמאל וועלען זיי הערפיהרט ווערען צו דעם געווינשטען ערפאלג.

ראטמ. פיאלקא וויל רעזיגנירען, צוליב זיין קראנקהייט פון דער האנדווערקער-קאמער
ס'איז אבער פערהאן א מיינונגס-פערשידענהייט צווישען דער האנדווערקער-קאמער און די יודישע ראטמענער וועגען דער פערזאן פון זיין פערטרעטער

דער יודישער פערוואלטונגס - מיטגליד פון דער האנדווערקער - קאמער ראטמ. פיאלקא איז איצט קראנק און געפינט זיך אין אטוואצק. היות ווי זיין קוראציע וועט געדויערן א לענגערע צייטאון דערווייל איז די פערוואלטונג פון דער האנדווערקער-קאמער געבליבען אהן א יודישען פערטרעטער. ראטמ. פיאל-קא האט דעריבער בעשלאסען פאר דער טובה פון דער זאך צו רעזיגנירען פון זיין אמט און זיין רע-זיגנאציע איבערגעגעבען אין רשות פון דער האנד-ווערקער - עקספאזיטור.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז א דעלעגאציע פון די יודישע ראטמענער אין דער האנדווערקער-קאמער. נעכטען בעזוכט דעם דירעקטאר דאבאש. כדי זיך ביי איהם צו אינפארמירען צי אין פאל פון א רעזיגנאציע פון ראטמ. פיאלקא, וועט אויף זיין ארט געוועהלט ווערען אנ'אנדער יודישער פער-טרעטער. דיר. דאבאש האט געענטפערט, אז די האנד-ווערקער-קאמער וועט נישט אפנעהמען ביי יודען זייער פערטרעטער אין דער פערוואלטונג, אבער די מעהרהייט אין דער קאמער וועט וועלען האבען פרייע העוד, וועלכען פון די יודישע ראטמענער צו וועהלען אין דער פערוואלטונג. די יודישע ראטמענער זענען אבער נשטאנען אויפן שטאנדפונקט, אז די יודישע ראטמענער אליין האבען דאס רעכט צו בע-שטימען זייער פארשטעהער אין דער פערוואלטונג. צוליב דעם, וואס איז נישט געקומען צו קיין הסכם איז די רעזיגנאציע פון ראטמ. פיאלקא נישט איבער-געגעבען געווארען דער האנדווערקער - קאמער.

Tysiącom dzieci w Polsce grozi głód
Pomyślcie o tem i złóżcie ofiarę na Pomoc Zimową dla bezrobotnych.

„RADIO BAWI, WYCHOWUJE,
RADIA KAŻDY POTRZEBUJE"

צענטאס נעהמט אנטייל אין דער הילף
פאר די קליינע יתומים פון אומגעקומענעם ישראל זענדעל

בעכטען איז אין ווארשע פארגעקומען א זיצונג פון דער צענטראלער אינסטיטוציע פאר יתומים הילף „צענטאס", אויף דער זיצונג איז אויך אנוועזענד געווען א פארשטעהער פון לאדז אין דער פערזאן פון דאקטאר מ. ח. רומקאווסקי נאכדעם ווי ס'זענען בע-טראכט געווארען א רייהע פראגען, איז אויפ'ן פאר-שלאג פון דאקטאר רומקאווסקי בעשלאסען געווארען, אז „צענטאס" זאל אונטערנעהמען און געבען הילף די קליינע יתומים, וועלכע זענען געבליבען נאך דעם טראגיש-אומגעקומענעם ישראל זענדעל, וועל-כע זענען געפאלען פון די שאסען פון מערדער שאניאווסקי. צענטאס האט בעשטימט פאר די דא-זיגע יתומים צו 20 זל. א חודש אין פערלויף פון 2 יאהר.

רעגיסטראציע פון פאבאר-יאהרגאנג 1916

(א) פונם 2 ביז'ן 15 יאנואר 1937 וועט אין לאקאל פון דער מיליטער - אפטיילונג ביי דער שטאט-פערוואלטונג (פעטריקאווער 165) ארויסגע-ליגט ווערען צום בעזיכטיגען פון פעראינטערעסיר-טע פערזאנען — דעם פאבאר-רעגיסטער פון יאהר-גאנג 1916.

די פעראינטערעסירטע דארפען אין משך פון דער דאזיגער צייט קאנטראלירען, צי זיי זענען ריכ-טיג איינגעשריבען געווארען אדער צי זיי זענען נישט אויסגעמיטען געווארען אין דער פאבאר-רשימה, און אריינטראגען ענטשפרעכענדע אויסבע-סערונגען און אויפקלערונגען.

ענדעקעס וועלען אנטיילנעהמען אין די וואהלען פון לאווניקעס

בעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער ענ-דעקישער שטאט-ראט-פראקציע, ס'איז בעטראכט גע-ווארען די פראגע, צי די ענדעקעס זאלען אנטיילנעה-מען אין די וואהלען פון לאווניקעס און אזוי ארום אנ-טיילבעהמען אין דער מאגיסטראט-ארבייט צוזאמען מיט דער סאציאליסטישער מעהרהייט.

די רעזולטאטען פון דער זיצונג ווערען געהאל-טען בסוד, ווי מען גיט איבער זאל האבען אנגע-נומען געווארען א בעשלוס, אז די ענדעקעס זאלען אנטיילבעהמען אין די וואהלען אויף לאווניקעס.

קורסען פאר געריכטס-לאווניקעס

(א) אין שייכות מיט די צוגרייטונגען צו איבער-בעהמען די שטעלעס דורך די נייע לאווניקעס אין די ארבייטער-געריכטען און אין קרייז-געריכט אויף א משך פון 3 יאהר — האבען די פראפעסיאנעלע פער-איינען ארגאניזירט דעם ספעציעלען קורס פאר לאוו-ניקעס, וואו מען וועט די אויסגעוועהלטע קאנדי-דאטען בעקענען מיט די וויכטיגסטע יורידישע פאר-שריפטען בנוגע דעם געריכטס וו זען אין פערשידענע סכסוכים.

חגאות-הפסקה אין די היגע פאבריקען

(א) אין שייכות מיט די אנקומענדע חגאות וועלען היי-יאהר אפגעשטעלט ווערען אויף א וואך צייט אנ'ערך 45 פראצענט פון לאדזער פאבריקען און 10 פראצענט — אויף 2 טעג.

פעראיאהרען האבען זיך אויף דער דאזיגער צייט געהאט אפגעשטעלט אנ'ערך 80 פראצענט פאבריקען.

מעלדונג פון דער סטאראסטווע

די שטאטישע סטאראסטווע טיילט מיט, אז פער-זאנען, וועלכע האבען ערלויבענישען אויף געוועהר און די גילטיגקייט ענדיגט זיך דעם 31. דעצעמבער 1936, דארפען פאר דעם טערמין אפגעבען א ביטע וועגען פערלענגערען די גילטיגקייט פון דער ער-לויבניש.

ווער ס'וועט נישט אפגעבען אזא ביטע וועט ביי איהם דאס געוועהר אפגענומען אלס פון א נישט-לעגאלער בעזיצער.

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
— I —
F. P. 1
ענטפערט נישט
אין די הויפט-ראלען:
CHARLES BOYER
און **JEAN MURAT**
— II —
„ארץ פאר'ן נצחון"
מיט **JAMES BAGNEY**
אין דער הויפט-ראל.
אנהויב טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

2-טער טאג פון סענסאציאנעלען פראצעס געגען דעם פארפאלק ליטראווסקי

פאר פאלש בעשולדיגען דעם ארוו. מיסאלא

(אג) דער געסטיגער צווייטער טאג פון סענסא־ציאנעלען פראצעס געגען דעם פארפאלק ליטראווסקי אינהאבער פון דער שטרימף־פאבריק, פאמארסקא 60, בעשולדיגט אין פאלש בעשולדיגען דעם ארוו. מיסאלא אין מיספרויכען, בעת ער איז געווען סינ־דיק פון דער בעקאנטער פירמע ליטראווסקי, האט זיך אנגעהויבען מיט'ן פארהער פון א רייה עדות.

דאס געריכט שטעלט צוערשט א רייה פראגען די עקספערטען: וויפיל האט געקאסט די צענטראל בע־הייצונג אין דער גאנצער צייט פון באנקראט; וואס פאר א פראצענט - פערלוסט קען מען רעכנען ביים אויסארבייטען זאקען, וואס פארא פראדוקציע איז געווען פון פערשידענע מאשינען, וואס פארא פריי־זען זענען געווען פאר שטרימף, ווי אזוי האט מען פראדוצירט, וואס פארא חוידעשטאף האט מען גע־נוצט. אויף די אלע פראגען ווערען די עקספערטען ענטפערן נאך דעם פארהער פון די עדות.

דער ערשטער ווערט דאן אויסגעהערט דער ארוו. מיסאלא. ער דערציילט ווי אזוי ער איז בעשטימט געווארען אלס סינדיק פון דער באנקראט־מאסע פון דער פירמע ליטראווסקי און ווי ער האט איינגעלאדען ליטראווסקי'ן אלס טעכנישען ליטער. די קרעדיטאר־רען האבען אפילו געפאדערט, אז ליטראווסקי זאל בעזייטיגט ווערען פון דער פאבריק, נאר ער, מי־סאלא, האט געהאלטען, אז אלס גוטער מיטמער, וועט ער נוצען ברענגען דער ארבייט; אלס האנ־דעלס־ליטער האט ער בעשטימט ווינער'ן. דעם לעצ־טען האט ער געקאנט אלס זיין קליענט און טעכניקער, אז ער איז א פעהיגער סוחר. צוערשט האט מען נישט געפיהרט קיין האנדעלסביכער, ארוו. מיסאלא פלעגט דורכער צושיקען דעם האנדעלס־ריכטער, זאקס, בעריכטען וועגען זיין טעטיגקייט. דער ריכ־טער זאקס, האט אבער געהאלטען פאר נישט ריכ־טיג, נישט צו פיהרען קיין ריכטיגע האנדעלסביי־כער און מען האט צוליב דעם אנגאזשירט א בוכ־האלטער. דער ריכטער - קאמיסאר האט קאנטראלירט און געגעבען אנווייזונגען. נאכדעם ווי עס איז געקר מען צו א פערשטענדיגונג מיט די קרעדיטארען, האט דער ארוו. מיסאלא אנגעהויבען בעקומען אנאר־נימע בריף מיט דראהונגען און פאדערונגען ער זאל בעצאהלען וואס עס קומט דער אובעזיפעטשאלניע, אויסקויפען א וועקסעל, וועלכען ער האט בלומרשט אליין אויסגעשטעלט, ער האט געהאלטען, אז די בריף שטאמען פון די ליטראווסקי'ס. ער ערקלערט דערויף איצט פאר'ן פראצעס קאטעגאריש, אז ער האט אזעלכע וועקסלען נישט אויסגעשטעלט.

אין מאי 1932 איז ער ארויסגערופען געווארען אין דער רעלעגאטור פון דעם ארוואקאטען־ראט, וואו עס האט איהם אויפגענומען ארוו. ציטאנסקי און איהם געוויזען אן'אנקלאגע פון ליטראווסקי'ן. ליט־ראווסקי האט בעשולדיגט דעם ארוו. מיסאלא און ווינער'ן אין פערשידענע מיספרויכען, צווישען אנ־דערן, אז ווינער האט נישט בעצאהלט קיין שטייערן און קיין קראנקען־קאסע.

אין דער רעלעגאטור פון ארוואקאטען־ראט איז פארגעקומען א שיורס־געריכט. מצד די ליטראווסקי'ס איז ארויסגעטרעטען ארוו. פאוולאווסקי, ווינער'ן האט פרעזענטירט ארוו. פארעלע. עס איז געקומען צו אן'אויסגלייך. ווינער האט געצאהלט בעצאהלען 14.000 זל. שטייערן, ארוו. מיסאלא האט גאראנ־טירט, אז די שטייערן וועלען אפגעצאהלט ווערען.

ארוו. מיסאלא זאגט ווייטער, אז ער ווייסט, אז ווינער האט נישט בעצאהלט די שטייערן און מיסאלא האט זיך פערשטענדיגט מיט'ן פינאנדאמט און די שטייערן איז ראטעס אפגעצאהלט. פאר זיין ארבייט אלס סינדיק האט ער, מיסאלא, ק.ן האנאראר נישט בעקומען, אבער נאכדעם ווי דער באנקראט איז ארויסגענומען געווארען, האט מען איהם צוגעפסקנט 10,000 זל. פאר דער צייט פון זיין סינדיקאטטיג־קייט אין דער פירמע 5000 זל. האט מען אבער איהם אראפגעריסען, וועלכע ער האט בעקומען פאר די פראצענטען פון די קרעדיטארען, מען האט געהאלטען, אז אלס סינדיק האט ער געדארפט שטעהן אין די פראצענטען פון די קרעדיטארען אומזיסט.

די צווייטע אנקלאגע פון די ליטראווסקי'ס האט געבראכט דערצו, אז ארוו. מיסאלא אליין האט גע־בעטען, מען זאל ארורכפיהרען אן'עקספערטיזע, דאס האט מען אבער נישט געקאנט ארורכפיהרען, ווייל ס'זענען נישט געווען קיין ריכטיגע ביכער. נאכדעם האט ארוו. מיסאלא געוואלט אנקלאגען די ליטראוו־סקי'ס פאר שאנטאזש, ער האט זיך אבער דערפון אפגעהאלטען, מען זאל נישט מיינען אז ער וויל זיך ארויסדרעהען פון פעראנטווארטליכקייט. די ליט־ראווסקי'ס האבען, זאגט ארוו. מיסאלא, מיך בע־שולדיגט, ווייל זיי האבען געוואלט אליין זיך אויס־גליייכען מיט די קרעדיטארען נישט אויף 50% נאר אויף 27%.

אויף דער פראגע פון פראקוראר ערקלערט ארוו. מיסאלא, אז די בעהויפטונג פון פרוי ליטראווסקא אז זי האט אויסגעקויפט זיינם א וועקסעל אויף 200 דאלאר, ענטשפרעכט נישט דער ווירקליכקייט.

אויף דער פראגע פונם געריכט, צי האט ער גע־האלטען פאר רעכט, וואס ווינער, וועלכער איז גע־ווען בעשעפטיגט אין דער פירמע אלס אנגעקלאגטער איז גלייכצייטיג ארויסגעטרעטען אלס קאנטראגענט און געהאנדעלט מיט דער פירמע אויף אייגענער האנד. ארוו. מיסאלא ערקלערט, אז ער האט אין דעם נישט געזעהן קיין שום חטא.

נאכדעם ווערט פערהערט דער עדות, האנדעלס־ריכטער זאקס, וועלכער ערקלערט, אז ווען די קרעדי־טארען אין דער צאהל פון 18 פערזאן האבען בושפטו אריינגעטראגען אן'אנקלאגע, האט ער צוזאמענגע־רופען א פערזאמלונג, בעת וועלכער ארוו. מיסאלא האט געגעבען אויסשעפליכע ערקלערונגען. ער האט געוואוסט, אז ווינער צאהלט נישט פינקטליך קיין שטייערן, און ער האט געגעבען ענטשפרעכענדע פעראָרדנונגען. וועגען חעם. אז ווינער האט גלייכ־צייטיג פראדוצירט אין דער פאבריק אויף אייגענער האנד, האט ער נישט געוואוסט. וועגען דעם, אז די קרעדיטארען זאלען האבען געפאדערט. אז מען זאל בעזייטיגען פון דער פאבריק ליטראווסקי'ן — האט ער אויך נישט געהערט.

עס איז צוליב חעם פעראָרדנעט געווארען א קאנפראנטאציע צווישען זאקס'ען און מיסאלא. יע־דער האלט זיך אבער ביי זייניגען. די ביכער זענען איהם נישט רעגעלמעסיג געגעבען געווארען צו קאנ־טראלירען. פון צייט צו צייט האט ער בעקומען ראַ־פארטען.

ווייטער ווערט אויסגעהערט דער עדות ווינער וועלכער דערציילט ווי ער איז איינגעלאדען געווא־רען אלס האנדעלס - ליטער פון דער פירמע, ער ווארפט צו די פארווארפען, אז ער זאל בייזוויליג נישט האבען בעצאהלט די שטייערן, ער האט נישט געצאהלט, ווייל עס איז נישט געווען קיין געלד. נאך די ערקלערונגען פון דעם עדות ווינער ווערט פער־אָרדענט א פויזע ביז היינט איבערפריה.

גוט מארגן!

„חד־גדיא"...

מיר לעבען איצט אין אַ חד־גדיא־צייט. די בעשעהענישען יאגען איינע די צווייטע, איז עס די אייגענע מעשה מיט דער חד־גדיא.

חד־גדיא — איין שוואַרצער „פיהרער" אין איטאַליען.

ואתא — איז געקומען דער „ברוינער פיהרער" און איינגעשלינגען דעם שוואַרצען פיהרער. (ביידע „פיהרער" זענען נישט ווערט קיין דרייער...)

חד גדיא — איין מלחמה'לע אין אַביסיניע.

ואתא ארץ־ישראל — איז געקומען ארץ־ישראל און „איינגעשלינגען" אביסיניען.

ואתא שפאַניע — איז געקומען שפאַניען און אַ „קלאַפ־געטון" ארץ־ישראל.

ואתא — איצט איז ווידער געקומען סיאַן ... און איינגעשלינגען מאַדריד. טשאַנג־קיי־טשעק האט „דערהרגעט" פראַנקאָן, און טשאַנג־סו־ליאַנג האט א „תל געמאכט" פון קאבאַלעראָן.

חד־גדיא — ביז אַ צייט צוריק האָבען מיר גע... האָט איין לאָדז. וואָס האט געשפילט די ערשטע... אַנטיסעמיטישע פידעל אין פוילען.

ואתא ווילנע — איז געקומען ווילנע. און ... בעראַנשטיגען לאָדז.

חד־גדיא — איין מאַדאַם פריסטאר מיט איהר הומאַניטאַרישע אַקסען־מאַטראַצען, זאַ פשעפראַ־שעניעם...

ואתא — איז געקומען פשיטיק, און „איינגע־שלינגען" די שחיטה־גזירה.

חד־גדיא — איין לובלין.

ואתא — איז געקומען כור, און „איינגעשלי־גען" לובלין.

הכלל, מיר לעבען איצט אין אַ חד־גדיא־צייט אין סענסאַציע שלינגט איין די צווייטע.

אַב—נעק

די 10=טע אופּאדלאשטש אין דער קאנפעקציע-בראנזשע

פירמע באסקעלעוויטש אפגעשטעלט די צאהלונגען

(אג) א גרויסען איינדרוק אין די קאנפעקציע־קרייזען האט געמאכט די ידעה, אז די הטטיל־קאנפעקציע פירמע ח. באסקעלעוויטש, וועלכע פיהרט מענער, דאמען און קינדער קאנפעקציע, האט אפגעשטעלט די צאהלונגען. דאס איז שוין די 10־טע אופּאדלאשטש אין דער בראנזשע, וואס איז בולט'ער בעוויז, ווי שטארק דער קריזיס הערשט...

ווי מיר דערוויסען זיך, האט די פירמע ... צו רעגולירען איהרע פערפליכטונגען מיט די ... חובות נישט דורכן געריכט.

קאנפערענצען וועגען פאבריקס סכסוכים

(א) נעכטען איז אין ארבייטס-אינספעקטאר... פארגעקומען א קאנפערענץ מכוח'ן ליקווידירען ... לוין-סכסוך אין דער פירמע שאפאוואל (קיל... סקיעגא 228). די קאנפערענץ האט נישט געבראַ... צו קיין רעזולטאט און זי איז אפגעלייגט געווא... אויפ'ן 22 ד. ח.

* * *

(א) עס האט אויך נישט געבראכט צו ק... רעזולטאט די קאנפערענץ וועגען דעם אקופּאַצ... שטרייק אין ווינפעלדס פאבריק (פאמארסקא 106) וואו עס שטרייקען 60 ארבייטער, אויפ'ן 18 ד. ח. איז בעשטימט א צווייטע קאנפערענץ.

* * *

(א) נעכטען איז אין ארבייטס-אינספעקטאר... פארגעקומען א קאנפערענץ וועגען ליקווידירען ... סכסוך אין דער פאבריק פון דער באנקראטיר... „בארישעווסקא מאנופאקטורא", (פיעטרקאווסקא 17-19)

עס איז געקומען צו א טיילווייזען הסכם ... די סינדיקען פון דער באנקראט-מאסע—איז ... אקופּאציע-שטרייק איבערגעריסען געווארען און ... 200 ארבייטער זענען ווידער צוגעטראטען צו ... ארבייט.

געמיינהייט פון דער הע'כסטען גראד

ווי אזוי דער „ארענדאוניק" אינפארמירט זיינע לעזער

די סאניטאר־מאכט האט לעצטענס ארויסגעגע־בען א פעראָרדנונג וועגען אדורכפיהרען אַ סאניטארע קאנטראל אין גיזהעלבער, פיש־געזעלבער, כדי אפּ־צוהיטען די ריינליכקייט בעווגדערס פאר די חגאות, ווען דער פערקויף פון קוגים איז א גרעסערער. דאס איז א פשוטע פעראָרדנונג, וועלכע ווערט אי־בעריגענס ארויסגעגעבען יעדעס יאהר פאר די תגאות.

און ווי אזוי אינפארמירט דער „ארענדאוניק" וועגען דער דאזיגער פעראָרדנונג: „יעדעס יאהר פאר די חגאות בעווייזען זיך פערשידענע שאקאלאד, קיכלעך און אנדערע נאשערייען, וועלכע ווערען אויס געארבייט פון פראדוקטען וואס זענען שעדליך פאר'ן געזונד (קראכמאל), אנולין־פארב א. אז. וו ס'איז קלאר, אז די אויסשליסליכע פראדוצענטען פון די דאזיגע נאשערייען זענען יודען, זיי פערנעהמען זיך אויך מיט'ן פערקויף צו קאנקורענדפרייזען, אין צו־זאמענהאנג דערמיט האט די סאניטאר־מאכט פער־אָרדענט אדורכצופיהרען א גענויע קאנטראל פון גאנצלבער, פיש־געזעלבער, כדי זיך אקעגענצושטע־לען דעם שמוץ וועלכע פערשפרייט זיך בעזונדערס פאר די חגאות".

דער „ארענדאוניק" גיט די דאזיגע נאטיץ בנשימה אחת, כדי אויף די לעזער זאל עס מאכען דעם איינדרוק, אז די סאניטאר־מאכט האט דער־אָרדענט די קאנטראל נאר צוליב דעם וואס יודען ארבייטען אויס פראדוקטען שעדליך פאר'ן געזונד און האלטען שמוציג זייערע געוועלבער".

דאס איז געמיינהייט פון העכסטען גראד

אפעל וועגען ארבייט און בעשעפטיגונג

פאר יודישע ארבייטער און פראפעסיאנעלער אינטעליגענץ

ימ"א האט ערהאלטען פאלגענדען אפעל: דער יודישער ווירטשאפטליכער קאמיטעט, האט ווי בע־קאנט, מיט א צייט צוריק איינגעאָרדענט א פער־זאמלונג, אויף וועלכע די אנטוזענדע געזעלשאפט־ליכע טוער און פארשטעהער פון געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס האבען אין אן'ענטשפרעכענדער רע־זאלוציע אויסגעדריקט די איבערצייגונג, אז בלויז דורך אויסגעפינען און דורך שאפען ארבייט פאר ארבייטסלאזע יודישע ארבייטער און פראפעסיאנע־לער אינטעליגענץ, וואלט מעגליך געווען אפצושטע־לען דעם פראצעס פון דעקלאסירונג און שרעקליכער פעראָרימונג פון די יודישע מאסען, צו ראטעווען דאס יודישע עקאנאמישע לעבען, וואס געפינט זיך ביים ראנד פון אפגרונד און אפהיטען עס פון דער פולשטענדיגער פערניכטונג. די פערזאמעלטע האבען אויסגעדריקט זייער גרייטקייט מיטצוארבייטען מיטן יודישען ווירטשאפטליכען קאמיטעט אויף דעם דאָ־זיגען אפשניט פון זיין טעטיגקייט. אבער די רעקלאָ־ראציע טאר נישט בלייבען קיין פוסט ווארט. זי פער־פליכטעט די געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און טוער, ווי אויך דעם גאנצען שיכט פון דער יודי־שער געזעלשאפט, וואס דיספאנירט מיט ארבייטס־ווערקשטאטען און איז אין שטאנד צו קומען צו הילף די יודישע ארבייטסלאזע און דער יודישער פראפעסיאנעלער אינטעליגענץ אויף אן'אופן, וואס איז אמפאסינסטען און אמרויעדהאפטען דורך בע־שעפטיגען זיי אין די אייגענע אונטערנעהמונגען. די בעמיהונגען אין די ריכטונגען טרעפען אן אפט אויף אויסערגעווענליכע מניעות און שווערינקיי־טען, וועלכע מען קען מנבר זיין בלויז ביי א פער־איינטער ענערגיע און אנגעשטרענגטער ווילענס־קראפט פון דער גאנצער יודישער געזעלשאפט.

עס האנדעלט זיך נעמליך וועגען בעקעמפען די זייט דורות איינגעווארצעלטע מיינונג, אז ברידער־ליכע הילף קאן מען ארויסווייזען אין דער פארם פון נדבות און שפענדען. עס געהט וועגען צעשטרייען די אילוזיעס פון די יודישע אינדוסטריעלער פילאנ־טראפען, וועלכע בילדען זיך איין, אז מיט דער געלד־שפענדע קויפען זיי אויס זייער חוב לגבי די געפלאגטע און אין נויט - אויסגעהענדע ברידער. נישט קיין שפענדען, וועלכע דערנידערן און ברענגען בלויז א מאמענטאנע הילף. זענען נויטיג די שווער געפרובטע און ליידענדיגע יודישע מאסען. די גרעס־טע שפענדען זענען נישט אין שטאנד צו פערטרע־טען די הילף, וועלכע ווערט געגעבען אין דער פארם פון ארבייט און בעשעפטיגונג, וואס דערהויבט און ווירקט אויף דער מענטשליכער ווירדע. מען מוז שטרע־בען צו שאפען ארבייט פאר די ארבייטסלאזע הענד און מוחות. דאס לאזט זיך מיט געמיינזאמע כוחות דערגרייכען.

אלע מוזען דעריבער פעראייניגען און קאארדי־נירען זייערע אנשטרענגונגען אין דער ריכטונג — צו בעקעמפען דעם אומבעגרינדעטען אומווילען און פאראורטייל, צו ערזבערן נייע ארבייטס - פלעצער און שאפען נייע פערדינסט - קוועלען און עקזיסטענץ מיטלען פאר דער ליידענדיגער און ארבייטס - זוכענ־דיגער יודישער בעפעלקערונג.

קיבעבע מיט לאקריץ

און דער ביטערער סוף פון זייער מאכער

(א) פאר'ן סטאראסטווע=געריכט איז נעכטען געשטאנען דער 31=יאהריגער סטאניסלאוו שלי־וואנסקי (פון בזשעזשינער 33), וועלכער האט פאב־ריצירט אזעלכע מיני שאר-ירקות צו פערשידענע חולאת'ן אין געשטאלט פון פאווידלעס, און דעם דאזיגען מאכל שטארק רעקלאמירט אין די צייטונ־גען און אויך פערקויפט.

ער האט אפילו געדרוקט כל'ערליי דאנק-בריף אין די בלעטער — אז זיין פאווידלע איז גאר הפלא ופלא, פימסענהאלק.

די גסהעריגע מאכט-ארגאנען האבען אויף די דאזיגע בריף געווארפען אן'אויג, און אזוי ווי עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז זיי זענען געווען געפעלשטע, ד. ה. פראסט-פשוט געמלאכה'טע פונקט אזוי ווי די רפואה-פאווידלעס — האט דער סטאניסלאוו שליוואנסקי בעקומען א פסק-דין — 500 זלאטעס שטראף, אדער זיצען אין תפיסה.

אויף 100 מענשען רויכערן 99

די איינציגע אונשעדליכע פאר'ן געזונד פאטענ־טירטע 4-ון אטקאווע גילזען זענען

„OSMAN"

KINO TEATR
MIRAŽ

אנהויב 4 נאכמיטאג.

היינט און פאלג. טעג!

די פרעכ־טיגע Chirley TEMPLE

אין פילם א. נ.:

„דער קליינער בונטאווניק"

ווי אויך דאס

ציגיינער=מיידל

אין די הויפט-ראלען:

FLIP i FLAP

אפטייקען.
היינטיגע נאכט־דיזשורען

(א) סעדאוסקא־דאנצער, זגערזשער 57; ה. גראשקאווסקי, 11 ליסטאפאד 15; ס. קארלין, פילסודסקעגא 54; ה. רעמבעלינסקי, אנדזשעיא 28; י. כאנדזשינסקי, פיעטריקאווער 165; ע. מילער, פיעטריקאווער 46; ג. אנטאניעוויטש, פאביאניצער 56.

אייער אויף וואג

(א) אין די סוחרישע ארגאניזאציעס פון דער שפייז־בראנזשע איז לעצטענס ארומגערעדט געווארען די פראגע פון אפשאפן דעם פערקויף פון אייער אויף שטיק און איינפירן דעם צוואנגס־פערקויף פון אייער אויף וואג.

די סוחרים האבן זיך ארויסגעזאגט געגען דעם צוואנגס־פערקויף אויף וואג, מחמת די קונים וועלן צוגעוואוינט צו דעם ערשטן אופן.

עס איז דעריבער בעשלאסן געווארן דעם נייעם אופן צו איינפירן שטופנוויז.

א קאנפערענץ מיט גייסטיגע ארבייטער

(א) אויף שבת חעם 19 ד. ה. האט דער ארבייטס אינספעקטאר, איניזש. וויזשיקאווסקי צונויפגערופן א קאנפערענץ מיט פארשטעהער פון אינטעלעקטועלע ארבייטער, אויף וועלכער עס וועלן פרעצעזירט ווערן די פאסטולאטן פון די לעצטע, און עס וועט ארויסגערוקט ווערן די פאדערונג צו פערשארפן די אויפזיכט איבער דער ארבייט פון די האנדעלס ארבייטער, וועלכע ווערן שטארק עקספלואטירט צוליב דער גרויסער ארבייטסלאזיגקייט.

ווארשאווער „אורחים"
וואס זענען געקומען אויף ערב חנאות

(א) אין שייכות מיט די ערב חנאות, ווען עס האט זיך געמאכט א שטיקעל בעוועגונג אין שטאט — האט זיך אויך געמאכט א „רוך" אין דער גנבים בראנזשע.

אויב עס זענען אונז קנאפ געווען אייגענע לאדזער „בראנזשע" - מענשן, זענען אראפגעקומען צו־הילף ווארשאווער אורחים, און מ'האט זיך מיט גרויס איטפעט גענומען צו דער ארבייט פון טאשען ציהעריי.

פאליציי האט זיך אבער אויף דער חברה „אנגעצעט", און געכטען, למשל, זענען הורטעם ארעסטירט געווארען די 4 ווארשאווער גנבים: וואלף קליגער (קראכמאלנע 15), מענדעל קליינער (מילא 46), אברהם וויינשטאק (קראכמאלנע 14) און פסח בודמואל נאוואוויעיסקא 5).

מען האט זיי אלע ארייגעזעצט.

אזא בלום, אזא בוים,
וואס מען וואקסען מיט'ן קאפ אין דר'ערד

(א) לעצטענס גראסירט ארום אין די גרעסערע שטעט פון פוילען א יונגערמאן, וועלכער גיט זיך אן אלס יאקוב בלום־וועל־בוים, און איז זיך מתעסק מיט פאקען נדנ'ס...

ער האט אויך נישט אויסגעמיטען לאדז, זיך בעקענט מיט א נעווישער פריילין ק. אויסגענארט ביי איהרע עלטערן 3,000 זל., כלומרשט אויף מאכען זיך א געשעפט, און — און איז נעלם געווארען...

אין לאדז, האט ער געזאגט, וואוינט ער אויף בערקא יאסעלעוויטשא 11 און ארויסגעוויזען האט זיך — לא רובים ולא יער, הוירעם־בוידעם, נישט געשטויגען נישט געפלויגען!

פאליציי זוכט איהם.

ארעסטירט א סוחר אן אפעריסט איז א מלינה

(א) דער 52־יאהריגער משה גרינשפאן, א גארשקאוויצער סוחר האט לעצטענס איינגעקויפט אין זגערש, בעלכאטאוו, זדונסקא־וואליא, פאביאניץ און לאדז פערשידענע סכומים סחורות אויף עטליכע צעהנדליגע טויזענד זלאטעס אפען.

דערנאך האט ער די סחורות פערקויפט בחצי חינם אבער פאר קאסע ממש, און — איז נעלם געווארען...

אויסבעהאלטען האט ער זיך אבער נישט ווייט, נאר אין א גנבה'שער מלינה אין לאדז אויפ'ן באלוטער פלאץ.

דארט האט מען איהם אויך ארעסטירט.

ליקווידירט 7 שאנד־הייזלעך

(א) אין דער לעצטער צייט האט פאליציי געגנומען אויפ'ן אויג די „פרייליכע הייזלעך" אין לאדז, און בעמיהט זיך זיי צו ליקווידירען.

אזוי זענען אויך לעצטענס ליקווידירט געווארען 7 „פרייליכע הייזלעך" און זייערע באלעבאטים זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארטליכקייט.

די הויפט־סיבה איז די, וואס די באלעבאטים און סוטענערען פערנארען אין „נעץ פון זינד" פיל דארפס־מיידלעך, טרייבען זיי צו שאנד און נוצען זיי דערנאך אויס אויף א שרעקליכען אופן.

פון איצט אן וועלען אין הסכם מיט'ן אגזאג פון יוסטיץ־מיניסטעריום אנגעווענדעט ווערען בעגען די שאנד־טרייבער די העכסטע שטראפען, וואס ווע־רען פארגעזעהן אין שטראף־קאדעקס.

נדבות

די שילער זעלבסט־פערוואלטונג פון דער בית־יעקב שול האט מנדב געווען 34 זל. פאר די פא־מיליעס פון די טראגיש־אומגעקומענע בערקאוויטש און וועכאל.

שפענדעט פאר דער ווינטער־הילף
אין די שטייער־אמטען ביים אויסקויפן פאטענטען

דער שטאטישער בירגער - קאמיטעט פאר דער ווינטער־הילף אקציע פאר ארבייטסלאזע אין לאדז מאכט בעקאנט, אז לויט א פעראָרדנונג פון דער צענטראלער מאכט און מיט דער דערלויבעניש פון פינאנץ־מיניסטעריום, וועלען אין אלע פינאנץ־אמטער בעקומען ווערען ביים אויסקויפן פאטענטען שפענדען פאר דער ווינטער־הילף־אקציע. דער קא־מיטעט בעט דערום, אז געהענדיג אין די פינאנץ־אמטען זאל מען מיטהאבען דעם צעטעל מיט דער פאר איהם אנגעצייכענטער סומע. די וואס האבען שוין איינגעצאהלט אדער א טייל איינגעצאהלט, דאר־פען מיטנעהמען מיט זיך די קוויטונגען.

נאר היינט קענסט דו בעזארגען דיין קינד לכבוד חנוכה מיט א שפאר־ביכעל פון
BANK KUP. KRED.
לאדז, בור פיעטריקאווער 29.

אקציע צו זיכערן די עקזיסטענץ פון דער נאכט־פאגאטאוויע
הויבט אן די פערוואלטונג פון „לינת הצדק"

מאנטאג אוונד, איז אין „לינת הצדק" אונטערן פארזיץ פון פרעזעס יעקב שטערן, פארגעקומען א זי־צונג פון דער פערוואלטונג, ס'זענען בעהאנדעלט געווארען א רייה וויכטיגע פראגען.

די פראגע וועגען זיכערן די עקזיסטענץ פון דער נאכט־פאגאטאוויע, האט ארויסגערופן א לענ־גערע דיסקוסיע אין וועלכען ס'האבען זיך בעטייליגט כמעט אלע אנוועזענדע פערוואלטונגס־מיטגלידער, און די פערטרעטער פון דער פאגאטאוויע־קאמיסיע.

ס'איז בעשלאסען געווארען אנצוהויבען א ברייטע אקציע, וועלכע זאל שאפען א געזונדען פונ־דאמענט פאר דער עקזיסטענץ פון דער נאכט־פאגא־טאוויע ס'זענען ארייגעטראגען געווארען א רייה פארשלאגען.

בכלל איז די לעצטע טעג צו בעמערקען א אויפ־לעבונג אין דער טעטיגקייט, מארגען, דאנערשטאג, קומט פאר א נויטיגע זיצונג פון דער פערוואלטונג צוזאמען מיט פערטרעטער פון דער פאגאטאוויע־קאמיסיע וועגען דער גרויסער אקציע. ס'איז דערום צו דערווארטען, אז אין דער מארגענדיגער זיצונג וועט לעזן זיך בעטייליגען אלע מיטגלידער פון דער פער־וואלטונג.

געשאפען א אלגעמיינעם קאמיטעט פאר קאנסטרוקטיווע הילף פאר די פליישער

לויט דער איניציאטיוו פונ'ם קאמיטעט פאר'ן יו־דישען וועלט־קאנגרעס, איז נעכטען איזענד אונטערן פארזיץ פון פרעזעס ד״ר אריה טארטאקאווער פאר־געקומען א בעראטונג ג״ח דמעט די שחיטה גזירה און אין צוזאמענהאנג דערמיט די ארויסגעשטויסענע יודישע פליישער משפחות. ה. מ. גארדאן גיט אב א בעריכט פון די לעצטע פארגעקומענע קאנפערענצען אין ווארשע. די לאגע פון די יודישע פליישער איז פשוט קאטאסטראפאל עס מוז תיכף מאביליזירט ווערען די יודישע געזעלשאפט בכדי אנהויבען א ברייטע אקציע. אין ווארשע איז שוין געשאפען געווארען א צענטראל־קאמיטעט פאר פוילען. עס ווערען אויסגעארבייט פלענער פאר קאנסטרוקטיווע הילף: ווי למשל, ארגאניזירען קאאפעראטיוען פאר האדעווען בהמות, עופות־צוכט, ארגאניזירען די קאנ־סערווען איבד. קאאפעראטיווע צענטראלע קאסע א.אז. וו. ער לייגט דעריבער פאר צו שאפען אין לאדז א קאמיטעט פאר דער אקציע, אין לאדז וועלען ארויס געשטויסען ווערען ביז 500 פאמיליעס קצבים און ארבייטער און מען מוז שוין פאר זיי זארגען.

ה׳ גרשון ליכטענשטיין גיט אב א בעריכט פון דער איבערשיכטונגס קאמיסיע ביים קאמיטעט פאר'ן יודישען וועלט קאנגרעס וועלכער פערנעהמט זיך מיט דער איבערשיכטונגס אקציע אריינצוברענגען יודישע ארבייטער אין די יודישע פאבריקען עס קומט אין בעטראכט די יודישע פליישער ארבייטער אלס אונקוואליפיצירטע יודישע ארבייטער, נאך א דיסקוסיע אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט די ה״ה: ב. גריינבערג, מרדכי קודזא, ח. קאמינסקי און ל. לוין ווערט בעשלאסען צוזוצוטרעטן צו שאפען אין לאדז א קאמיטעט פאר קאנסטרוקטיווע הילף פאר די יודישע פליישער, אנהויבען א פראפאגאנדע, צו רופען א בעראטונג פון ווירטשאפטליכע ארגאניזא־ציעס, אויסארבייטען א געניויען פלאן פון דער אקציע צו דעם זוועק איז געוועהלט געווארען א קאמיסיע אין וועלכער עס זענען אריין די ה״ה: גרינבערג, קאמינסקי, קודזא, שיליט, ל. לוין און מ. גארדאן.

די פעראייניגונג פון אלע צווייגען פון דער פאפיר־בראנזשע
וועט אויך מיטהעלפען צו רעגולירען די אנגעשטעלטע־פראגע

די לעצטע פערוואלטונגס־זיצונג פון דער קאר־פאראציע פון דער גראפישער אינדוסטריע האט זיך הויפטזעכליך פערנומען מיט'ן רעאליזירען דעם בע־שלוס פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג בנוגע די אגענטען.

נאך א לענגערער דיסקוסיע, אין וועלכער עס האבען אנטיילגענומען די ה״ה: פרעזעס ראפאפארט, מאשיענבערג, מייטעס, ציטער, שימשא, קו־פערמאן, ל. סטריקאווזקי, יאסקאוויטש, שווארץ און ברייטשטיין איז בעשלאסען געווארען אויף זונטאג דעם 27. דעצעמבער ד. י. צונויפצורופען אן אלגע־מיינע פערזאמלונג פון אלע אגענטען, אויף וועלכער דער יוריס־קאנסול פון דער קארפאראציע אדוו. רוקס וועט יורידיש געניי בעהאנדלען די אגענטען־פראגע און אנווייזען אויף די קאוסעקוועצען, וועלכע שטעהן זיי פאר, אויב זיי וועלען פון 1. יאנואר 1937 זיך נישט צופאסען צו די בעשלוסען פון דער קארפא־ראציע.

עס איז אויך אנגעוויזען געווארען, אז די אזוי אנגערופענע אגענטען־פראגע האט יא געקענט געלעזט ווערען צו אלעמענס צופרידענהייט, באר צו־ליב א גאנץ קליינע צאהל אגענטען, ווי אויך א פאר דרוקעריי־בעזיצער האט זיך דער ענין פערשלעפט און ביז איצט כסדר זיך נאך פערערגערט. ביים היינ־טיגען טאג אבער, ווען אויך די אינדוסטריע־פער־הערדען האבען זיך דערצו גענומען און פעראינטע־רעסירען זיך דערמיט זעהר שטארק, אונטערליגט עס נישט קיין שום צווייפעל, אז דא קען נאר דעצידירען די קארפאראציע, וועלכע איז א לעגאלע קערפערשאפט און מיט וועלכע מען וועט זיך זיכער רעכענען.

א חוץ דעם וועט אויך איצט געפיהרט אן אקציע, כדי צו פעראייניגען אלע צווייגען פון דער פאפיר־בראנזשע און צו שאפען אן אויבער־ראט וואס וועט בעשטעהן צו 2 דעלעגאטען פון יעדען פער־איין, וועלכער וועט זיכער אין א געוויסער מאס פערלייכטערן דעם איצטיגען מצב, קודם־כל דער־מיט, וואס אלס ערשטער עטאפ פון דער טעטיגקייט פון דעם אויבער־ראט וועט זיין דאס שאפען א קרע־דיט־אינסטיטוציע, וועלכע וועט ארייגבריינגט א שטיקעל אויפלעבונג און א פערבעסערונג אין דער גאנצער בראנזשע.

אויף זונטאג, דעם 20. דעצעמבער ווערט אין לאקאל פון דער קארפאראציע צונויפגערופען א קאנ־פערענץ פון דרוקער, בוכבינדער, שאכטעל־מאכער, טיטען־מאכער און ליניירער, אויף וועלכער עס זאל צושטאנד קומען די פעראייניגונג, כדי פון 1. יאנואר אן צו קענען אנהויבען פיהרען א טעטיגקייט לטובת דער גאנצער פאפיר־בראנזשע.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון זייגער־מאכער, יובילער, גאלדשמיד און גראווירער־צעך

אין אייגענעם לאקאל אויף פעטריקאווער 20 איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון זיי־גערמאכער, יובילער, גאלדשמידער און גראווירער צעך, אויף דער פערזאמלונג זענען אנוועזענד גע־ווען דער דעלעגאט פון דער האנדווערקער קאמער ה׳ מאלקינס און פארשטעהער פון דער עקספאזיטור ה׳ דיר. י. רעדלוס באנדעם ווי ה׳ עדעליסט עפענט די פערזאמלונג רעפערירט א פארשטעהער פון דער האנד ווערקער קאמער די פראגע פון לערן־יונגלעך דער־ביי בעמערקט ער אז דער ענין איז א זעהר א וויכטי־גער, ווייל דאס לעגאליזירען פון לערן־יונגלעך וועט שאפען דעם גוט־געשולטען האנדווערקער־ור.

ווייטער רעדט דער רעפערענט ארום די פראגע פון בודזשעט, וואס זאל אנגענומען ווערען דורך דער היינטיגער פערזאמלונג און ער בעמערקט, אז עס איז זעהר וויכטיג אז דער צעך זאל ווערען א מיט־גליד אין געשאפענעם האנדווערקער אינסטיטוט און הערויף זאל זיין אויך אין בודזשעט א געוויסע סומע.

אויך דארף זיך געפינען אין בודזשעט א געוויסע סומע פאר דער האנדווערקער פרעסע (נישט פאר קיין יודישער חלילה).

דער סעקר. פון צעך ה׳ מאג. זאיאנטשקאווסקי רעפערירט דעם פארגעלעגטען בודז שעט. דער בו־דזשעט שליסט זיך מיט א סומע פון 1460 זל. דערביי גיט דער רעפ. איבער א קלייגעם איבערזיכט איבער דער לאגע פון די פאכען און אפעלירט צו די מיט־גלידער אז זיי זאלען מעהר זארגען פאר דער ענטוויק־לונג פון צעך.

דיר. רעדלוס רעפערירט די פראגע פון פאטענ־טען פאר האנדווערקער אויפ'ן יאהר 1937 לויט די נייע פעראָרדנונגען און מיניסטעריאלע צירקולארען, נאכ'ן רעפעראט שטעלען די פערזאמעלטע פראגען וועגן פערשידענע שטייער ענינים אויף וועלכע ה׳ רעדלוס גיט איבער אינפארמאציעס.

דער פארשטעהער פון דער האנדווערקער קא־מער גיט אויך אינפארמאציעס אויף פערשידענע פראגען וועגען צעין לערן־יונגלעך, עקזאמענס א״א.

די פערזאמלונג בעשליסט אז די פערוואלטונג זאל זארגען דערפאר, אז די האנדווערקער וואס האבען נאך נישט בעלעגט קיין מייסטער עקזאמענס זא־לען שוין צוטרעטען צום עקזאמען.

נ. ע. אסתר קליימאן

נעכטען איז פארגעקומען די לויה פון דער אנגעזעהענער פרוי אסתר קליימאן די פערשטאר־בענע איז געווען א טיפ פון די אמאליגע פילאנ־טראפישע און גוט הארציגע פרויען, וועלכע זענען געווען גרייט צו העלפען יעדען נויטבעדערפטיגען און שטענדיג אויף א בכבוד'ן אופן און בעשיידען אז קיינער זאל דערפון נישט וויסען, די פערשטאר־בענע פרוי אסתר קליימאן איז געווען איינע פון די ערשטע מיטגרינדערינס פון קימפעטארין־קליניק ביי „לינת החולים", מיטגלידערן פון פיל לאדזער געזעלשאפטליכע און פילאנטראפישע אינסטיטוציעס.

איהר טויט האט ארויסגערופען אן אויפריכ־טיגען טרויער אין די ברייטע קרייזען פון איהרע בעקאנטע.

ת נ צ ב ״ ה.

1־טע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאר כירורגיע פון ציינער, קיהן־באקען און יאסלעס
פון Dr. med.
Sadokierski
פיעטריקאווער 56, טעל. 129-77.
עמפפאנגס־שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאג.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקה.
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אן פון 8—11 בייטאג און 4—9 צוונאכ.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע שטערונגען פון פסיכא - אנאליז
רענטגען־בעשטראהלונגען ביי הויט־קראנקה.
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.
זונטאג און חנאות פון 9—12.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל־ארצט פאר הויט־געשלעכטס קראנקהייטען און מענער־שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען פון פיעטריקאווער 10 אויף
161 פיעטריקאווער 161
טעל. 245-21.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע, וועגערישע און הויט־קראנקהייטען
טראוגוטא 9, טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אוונט.
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 49-07
ספעציעל־ארצט פאר מענער - שוועכע־בע האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

Dr. med. H. LUBICZ
ספעצ. פאר הויט וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל־גאס 7 אויף
69 פילסודסקיעגא 69
(רוג נארוטאוויטשא) טעל. 141-32
נעהמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 און 5—8 אוו.
זונטאג און חנאות פון 9—11 פריה.

Dr. med. Trepman
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקהייטען.
בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאוואדזקא 6, טעל. 234-12
נעמט אן פון 8—11 נאכמ. און פון 6—8 אוונד

חנוכה־פייערונגען

אין „אהל יעקב"

(אַ) ווי יעדעס יאָהר האָבען אויך היי־יאָהר די חנוכה־פייערונגען אין „אהל יעקב" געטראָגען אַ טיף־ערנסטען רעליגיעז־נאַציאָנאַלען כאַראַקטער בהסכם מיט דער טראַדיציאָנעלער און אויסגעשפּראָכענער נאַציאָנאַלער באַדייטונג פון דעם חשמונאים־יום טוב. דער „אהל יעקב", וועלכער פייערט איצטער דעם 35־יעהריגען יובילעאום פון זיין עקזיסטענץ איז, ווי מ'ווייסט, געוואָרען ביי אונז אַ וויכטיגער צענטער פון רעליגיעז־נאַציאָנאַלער דערציהונג און אויפקלערונג פאַר ברייטערע שיכטען פון ציוניסטישען יודענטום און ספּעציעל אויך פאַר דער יודישער נאַציאָנאַלער יוגענד. די ספּעציעלע פייערליכקייטען, וואָס ווערען איינגעאָרדענט אין „אהל יעקב" אין געוויסע היסטאָרישע געדענק־טעג און ביי יעדען וויכטיגען נאַציאָנאַלען געשעהעניש; די הספּדות און רעדעס, וואָס ווערען געהאַלטען אין דער שוהל שבת און יום־טוב און ביי אַנדערע געלעגענהייטען דורך אויסגעצייכענטע מטיפים, דורך פיהרענדע פערזענליכקייטען אין ציוניזם, ווען זיי קומען מיט אַ בעזוך קיין לאָדז, ווי אויך דורך היימישע לאָדזער עסקנים און רעדנער, און שליסליך דער אַקטיווער אַנטייל פון „אהל יעקב" אין דער פּראַקטישער אַרבייט לטובת א"י, — אַט דאָס אַלץ מאַכט פון דער דאָזיגער ציוניסטישער שוהל באמת אַ זעהר וויכטיגען מוסד פאַר דער פערשפּרייטונג פון עכטער יודישקייט און יודישער געזינונג ווי פון יודיש־נאַציאָנאַלען געדאַנק, וואָס האָט צו זיך קיין גלייכען נישט אין אונזער שטאָדט.

די חנוכה־טעג, פערשטעהט זיך, זיינען געווען גאַנץ בעזונדערס אויסגענוצט פון דער שוהל פאַר דער טעטיגקייט אין דער אויבען־דערמאָהנטער ריכטונג.

פאַריגען דינסטאָג, צום ערשטען חנוכה־ליכטעל, איז פאָרגעקומען אַן אימפּאָזאַנטע פייערונג אין „אהל יעקב". די שוהל איז געווען איבערפילט מיט מתפללים צווישען וועלכע מ'האָט געזעהען פיל בעקאַנטע לאָדזער ציוניסטישע עסקנים און געזעלשאַפטליכע טוער. שטאַרק פאַרטרעטען איז געווען די יוגענד. הערליך בעלויכטען און פול אַ יום־טוב'דיגער שטימונג בעהערשט האָט די שוהל געמאַכט אַ זעהר פייערליכען איינדרוק. נאָך... ווי דער עולם האָט אָפּגעדאַוונט מנחה און דער חזן ה' טאַפּעל, אַ מאָדערנער, מוזיקאַליש־ג... קאָנסאַר מיט אַ העכסט־סימפּאַטישער שטים, דערביי אַ פייפיהליגער מנגן מיט אַ יודיש האַרץ, ווי מ'זאָגט, האָט צוזאַמען מיט זיין טרעפליך איינגעשטודירטען כאָר, אַ קאַפּעליע פון האַרמאָנישע און אַזוי שיין און ריין קלינגענדיגע שטימען האָט אָפּגעריכט די געהעריגע תפלות און געבענשט חנוכה־ליכט, האָט ה' רעדאַקטאָר י. אונגער געהאַלטען אַן איינדרוקספולע רעדע מעניני דיומא. ה' אונגער האָט אין זיינע אויספיהרונגען זיך אָפּגעשטעלט אויף דעם זין פון דער יודישער געשיכטע אין דער אויפפאַסונג פון אונזערע אַלטע לעהרער און פיהרער, אונזערע חכמים און גאונים, און פון מאָדערנעם יודענטום, האָט אַרומגעריסען דעם איינציגען קאַמף פון יודישען פאָלק, „אויף צו ווערן פאַרגעסען", מיט דער אכזריות'דיגער שטאַה פון דרויסען און דער דעסטרוקטיווער אַסימילאַציע פון אינעווייניג, און דאַן אויספיהרליך געשילדערט דעם אויפשטאַנד פון די היינטיגע מכבים, וועלכע בויען צוריק אויף דאָס חרובע לאַנד, בויען אַ היים פאַר'ן יודישען פאָלק, פאַרטיידיגענדיג זייער רעכט אויף אַן אייגען לעבען און זייערע הייליגסטע ענינים, געגען אַ וועלט מיט שונאים.

אַ צווייטע גרויסאַרטיגע פייערונג איז פאָרגעקומען שבת־חנוכה אין „אהל יעקב". ביי אַ יום־טוב־דיגער שטימונג פון די מתפללים, וועלכע האָבען איבערפילט די שוהל, האָט נאָך קריאת התורה אלס ערשטער גענומען אַ וואָרט ה' שמואל לעוו, דער גבאי ראשון און ר"ח החיה פון „אהל יעקב", וועלכער האָט גערעדט וועגען חנוכה און די פליכטען פון די ציוניסטען און האָט געגעבען אַ קורצע היסטאָרישע שילדערונג פון די 35 יאָהר, זינט דער „אהל יעקב" עקזיסטירט.

ה' משה לימאַן האָט דאַן אין אַ גלענצענדער רעדע געצויגען אַ פּאַראַלעל צווישען אַמאָל און היינט: צווישען די געשעהענישען „בימים ההם" און „בזמן הזה" און האָט אָנגעוויזען, אַז גלייכע סיבות און סיטואַציעס, אַזוי לערנט די געשיכטע, פיהרען דאָס רוב צו גלייכע רעזולטאַטען. אונזער היינטיגער קאַמף מוז אַלזאָ פיהרען צו אַ נצחון. ווי די מלחמות פון די חשמונאים, וועלכע זענען פאָרגעקומען אונטער גלייכע אומשטענדען.

דער חזן און זיין בראַווער כאָר האָבען ווידער געהאַט אַ געלעגענהייט צו פאַרשאַפען דעם עולם אַ ריכטיגען „עונג שבת".

אין „הרצליה"

אַן אַ שטערעאָנטע און זעהר סימפּאַטישע חנוכה פייערונג, אייגענטליך אַ קינדער־פעסט, איז זונטאָג ביינאַכט פאָרגעקומען אין דער קינדער־היים „הרצליה" (נאַרוטאָוויטשאַ 41). די דאָזיגע ציוניסטישע קינדער־היים האַלט אויס אַן ערך 100 קינדער פון די סאַמע אָרימסטע קוואַרטאַלען פון אונזער שטאָדט, שפּייזט זיי און בעקליידט זיי און גיט זיי אַ גוטע דערציהונג אין יודיש־נאַציאָנאַלען גייסט.

צו דער פייערונג זענען געקומען צאָהלרייכע געסט דאַמען און הערען פון די בעסטע געזעלשאַפטליכע שיכטען, אויך פיל עלטערען פון די קינדער. פאַרן אָנהויב פון „פּראָגראַם" האָט אַ קליין יונגעל געבענשט חנוכה־ליכט. דאַן האָבען די קינדער אַמוזירט דעם עולם מיט געזאַנג און רעקלאַמאַציעס און מיט אַ פּאָר געלונגענע סצענקעס און דיאַלאָגען וועגען דער בעדייטונג פון חנוכה. אַ בעזונדערן ערפאָלג האָבען געהאַט די סצענקעס „פון לעבען", אין וועלכע עס זענען אַרויסגעטרעטען „קינדער פון דער גאַס": אַ בייגעל־הענדלער, אַ צייטונגס־פערקויפער און אַ לופטבאַלאָן־טוהר, וועלכע האָבען געשמועסט צווישען זיך וועגען די פּלאָגען פון יודען אין דער צייט פון אַנטיוכוס'ן און זיך געוואונשען, אַז „עס זאָל שוין אַמאָל קומען אַ צייט, ווען מענשען וועלען זיך ליב האָבען און פעלקער וועלען לעבען בשלום מיט אייגאַנדער".

בעת די פּויזעס האָבען אַלע קינדער צוזאַמען געזונגען נאַציאָנאַלע לידער; ה' סעגאַל האָט זיי אַקאָמפּאַנירט ביים קלאַוויר.

נאָכדעם ווי די קינדער האָבען בעקומען אַ געשמאַקען פריהשטיק און „חנוכה־געלד" אין דער געשטאַלט פון בעזונדערע פּעקלאַך מיט זיסיגקייטען, אויבסט און וואַרימע אונטערוועש, האָט רעד. אונגער אין נאָמען פון די געסט אין וואַרימע ווערטער בעדאַנקט „די האַרציגע, געטריי מאַמעס" פון דער פערוואַלטונג, וועלכע זאָרגען מיט אַזוי פיל ליבע און איבערגעגעבענהייט פאַר די לייבליכע און זעעלישע בעדערפענישען פון די קינדער און פאַר אַ וואַרימע היימישע סביבה מיט אַ געזונטער אַטמאָספערע.

צו דער פערוואַלטונג, וועלכע פיהרט אָן מיט „הרצליה", געהערען די דאַמען ווישעוויאַנסקאַ (פאָרזיצערין), ד"ר־ווא ראַבינסאָן, ספּעקטאָר, קאַפּציאַווסקאַ, אָריסאָן, וויטשעניעצקאַ, סטאָסאָווסקאַ, פּאָמעראַנץ, מאַהור און אַנדערע, וועלכע האָבען אַ דאַנק זייער ענערגיע און אָפּפערווילליגקייט געמאַכט פון „הרצליה" אַ מוסטער־האַפטע קינדער־היים אין אונזער שטאָדט.

מיט אַ בעזונדערער אַנערקענונג דאַרפען אויך דערמאָהנט ווערען די דערציהערינס פון דעם אַנשטאַלט: די דאַמען הולאַנאַ און פרידענזאָן, וועלכע ווידמען זיך מיט ליבע זייער הומאַניטאַרער אויפגאַבע.

אין „חלוץ בעל־מלאכה"

מוצאי שבת חנוכה איז אין לאָקאַל פון צענטראַלען האַנדווערקער־פערבאַנד גדאַנסקאַ 40, פאָרגעקומען דער טראַדיציאָנעלער חנוכה־אָוונט פון „חלוץ בעל מלאכה". אין דעם גרויסען זאַל האָבען זיך ביי יום־טוב'דיג סערווירטע טישען פערזאַמעלט די חלוצים און חלוצות מיט זייערע פאַמיליע־מיטגלידער ווי אויך אַ צאָהל געלאַדענע געסט, [illegible] מיטגלידער פון ציוניסטישען „עזר העירוני" און האַנדווערקער־סעניאָרען.

דעם אָוונט עפענט פּרעזעס פון „החלוץ בעל מלאכה" ה' משה קאַרא. נאָכדעם ווי די פערזאַמעלטע האָבען אָפּגעגעבען כבוד דורך אויפשטעהן דעם זכרון פון די געפאַלענע קדושים אין ארץ ישראל און דעם זכרון פון דעם לעצט פערשטאָרבענעם ציוניסטישען מנהיג חבר. יהושע טהאָן ז"ל בעגריסט ה' משה קאַרא די געסט און חברים און האַלט דאַן אַ קורצען רעפעראַט מעניני דיומא. נאָכדעם בענטשט חנוכה־ליכט פאַרן עולם דער האַנדווערקער סעניאָר ה' שרגא מאַטיל. רעדאַקטאָר ישעיה אונגער האַלט אַ לענגערן אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען חנוכה, וועלכער האָט ביים פערזאַמעלטען עולם זעהר שטאַרק אויסגענומען. שפּעטער רעדט ראַטמאַן ה' אַרון ז. שטרויך, וועלכער ווייזט אָן אויף דעם סימבאָלישען צוזאַמענהאַנג פון חנוכה מיט דעם רענעסאַנס פון יודישען בעל־מלאכה און זיין חלוציזם.

דאַן ווערען דורך די ח"ח ליפשיץ און פּאָזנאַנסקי און פרייליינס רחל און חנה רזעפּקאָוויטש אויסגעפיהרט אַ רייה ענטשפּרעכענדע געזאַנג און רעקלאַמאַציע נומערן.

נאָכדעם ווי עס רעדט נאָך ה' פּרנס ראובן האָפמאַן שליסט דער פאָרזיצער ה' משה קאַרא די פייערונג.

חנוכה־אָוונט פאַר קינדער פון יודישע קאָמבאַטאַנטען

זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ חנוכה־אָוונט פאַר די קינדער פון יודישע קאָמבאַטאַנטען אין לאָקאַל פון יודישען קאָמבאַטאַנטען־פאַראיין מיט'ן אַנטייל פון כאָר פון יודישען גימנאַזיום מיט דעם פּראָפ. פּיוּווישיס. דער שילער פון יודישען גימנאַזיום קערשענבוים האָט געצינדען חנוכה־ליכט. דער כאָר האָט געזונגען פערשידענע חנוכה־לידלעך און שילער פון יודישען גימנאַזיום האָבען דעקלאַמירט. אַלע אָנוועזענדע קינדער האָבען בעקומען טיי מיט צובייס. די פערוואַלטונג פון יודישען קאָמבאַטאַנטען־פאַראיין דריקט אויס אַ דאַנק דעם פּראָפ. פאַר זיין אַנטייל אויף דעם חנוכה־אָוונט.

„אויף יענער זייט עקוואַטאָר"

דעם קומענדען זונטאָג קומט פאָר אין לאָדז אַ פאָרלעזונג פון בעקאַנטען זשורנאַליסט און פעליעטאָניסט ה' ב. שעפנער פון וואַרשע א. ד. ט. „אויף יענער זייט עקוואַטאָר".

ה' ב. שעפנער האָט דורכגעמאַכט אַ לענגערע רייזע אין דרום־אַמעריקע. ער וועט זיך אויף דער דאָזיגער פאָרלעזונג טיילען מיט זיינע איינדרוקען פון דער רייזע.

די טעמע און דער אופן פון דערציילען האָט אין וואַרשע געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם אַזוי ווייט אַז די פאָרלעזונג איז איבערגעחזרט געוואָרען 3 מאָל, פערשטענדליך, אַז די צוגעגרייטע פאָרלעזונג פון ה' ב. שעפנער האָט אין לאָדז אַרויסגערופען דעם געהעריגען אינטערעס.

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „סוחרים־פאַראיין" אויף גייערס ראַיאָן

די טעג איז פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון סוחרים־פאַראיין, גייערס ראַיאָן, פּלאַץ־ריימאָנטאַ 6/5 אונטערן פאָרזיץ פון ד"ר יוסף פינקעל. עס ווערט אָפּגעגעבען אַ טעטיגקייטס־בעריכט דורכ'ן פּרעזעס פון פאַראיין, ראַטמ. פּ. כאַרי. אין דער נייער פערוואַלטונג זענען אַריין: פּרעזעס־ראַטמאַן פּסח כאַרי, וויצע־פּרעזעס — זיסקינד גאָשודשיק, וויצע־פּרעזעס — יקיר קאָמפּעל, סעקרעטאַר — י. מעקלער, קאַסירער — שמעון קלינער, עקאָנאָם — אברהם פּאָגלער, פערוואַלטונג: ה. בערשטיין, אברהם קאַהן, משה אַדלער, חיים פּאָנעל, יוחנן שטיינבערג. קאַנדידאַטען: שיע קאַהן, מלך טיגער, ש. קאַמינסקי.

רעוויזיאָנס־קאָמיסיע: ל. פּינקוס, י. ליבערמאַן, מ. גאָלדהערש, א. שטאַקמאַן, ש. בלאַר.

שידס־געריכט: ל. איילענבערג, י. מעקלער, ה. בערשטיין, י. שטיינבערג, י. קאַמפּעל.

„קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור צו די קומענדע יום־טובים

לויט טראַדיציע פון די פאַריגע יאָהרען, האָט די דירעקציע פון איינציגען אין אונזער שטאָט וואַרען־הויז „קאָנסום" ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור ראַקיטנער 54 אָנגעהויבען דעם פערקויף פון זעמטליכע סחורה אויף די ווייהנאַכטען. צוליב'ן איצטיגען קריזיס האָט מען זעהן, אַז די מתנות זאָלען זיין פּראַקטיש און ביליג. אַ ווייהנאַכטס־מתנה איז: פּראַקטיגע דאַמען און הערען וועש, גאַלאַנטעריע, קאָנפעקציע, רעשטלעך און ברוק, וואָס ווערען פערקויפט צו רעוואָלוציאָנער נידריגע פּרייזען.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג (קאָמוניקאַטען)

יעזשי טשאַפּליצקי און פּאַוועל פּראָקאָפּיעוו אין פילהאַרמאָניע

מאָרגען דאָנערשטאָג האַלב ניין אין אָוונט וועט זיין אין פילהאַרמאָניע אַ'אויסערגעוויינליכער קאָנצערט פון דעם פּוילישען פּיאַניסט יעזשי טשאַפּליצקי און פון דעם וועלט־בעריהמטען זינגער, וואָס איז בעקאַנט אין פּוילען פון זיינע אויפטריטען אין וואַרשע צוזאַמען מיט דעם וועלט־זינגער יאַן קעפּורא.

אומעטום, וואו ס'טרעטען אַרויס טשאַפּליצקי און פּראָקאָפּיעוו, וועלכע זענען אויבערגעגעבען פון די אָרטיגע אוידיטאָריעס בעקאַנט, זענען די קאָנצערט־זאַלען איבערפולט. ס'איז דעריבער נישט קיין ספק, אַז דאָס לאָדזער פּובליקום וועט מאָרגען קומען אויף אַזאַ זעלטענעם מוזיקאַלישען פייערונג.

ביים פאָרטעפּיאַן בעגלייט פּראָפ. לודוויק אורשטיין.

פון פּוילישען שטאָטישען טעאַטער

אין שטאָטישען פּוילישען טעאַטער ווערט היינט 8.30 אָוונט געשפּילט נאָוואַטשינסקי'ס „פרידריך דער גרויסער" מיט'ן געניאַלען לודוויק סאָלסקי בראָש.

KONSUM PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S.A.
ראַקימשינער 54. צופאָהר מיט טראַמוואַיען 9, 10

אומגעוועהנליכע געלעגענהייט אויף די ווייהנאַכטען! ערעפנונג פון די ניי־אויסגעבויטע זאַלען אין קאָנסום.
ערעפנונג פון נייע פערקויפס־אָפּטיילונגען. ראַדיקאַלע פערקלענערונג פון די פּרייזען!
פאַר־אינווענטאַר־פערקויף
פון דער ווידזעווער וועש־קאָנפעקציע
מיר שיקען מוסטער פּאָסט־פּאַקעטען קיין סאַמ.־רוסלאַנד אויפ'ן ווענד פון אַ ספּעציעלען אָפּטייל מיט דער פערשטעהער פון ז.ס.ר.ר. אינפאָרם. אויפן אָרט.

דער גרעסטער און ביליגסטער וואַרען־הויז אין לאָדז!
ראַקימשינער 54
טעל. 182-10 און 216-17

היינט און פאָלגענדע טעג! ריהרט, בעציובערט און פערבישופט דאָס פילם־מייסטערווערק פון CLOWENCE BROWN
„שטורמישע יוגענד"
Alicja Mac Mahon, Cecrli Parker, Wallace Beery, Lionell Barrymore
די וועלט איז פערכאַפּט פון די הערליכע קרעאַציע!
אויסערן פּראָגראַם: כראָניק און אַקטואַליטעטען פון ...
אין נעכסטען פּראָגראַם: דאָס מייסטערווערק פון Fritz Lang „FURIA" („כ'בין אומשולדיג")

קלאַנג־קינאָ
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

צוליב די פאַר חגאות־אויסגאַבען
איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערלענגערן דעם פערקויף מיט ברילען פערמינדערטע פּרייזען און אָנגענומען בעשטעלונגען אפילו אָהן האַנטגעלד.
דער דירעקטאָר פון אינסטיטוט פילמאַרעקס דע פּאַריי ה' יאַן ראַבינסקי, וועט אָננעמען בעת די חגאות פאַר זיין אָפּפאָהרען פון לאָדז פון 9 ביז 12 און פון 2 ביז 5 אין דער אויגען־קליניק, פּיעטריקאָווער 86, ...

פרייע פּאָסטענס
Agentki domokrążne z kaucją 200 zł. potrzebne. Zgłaszać się ul. Miedziana 12. T. Słoniski.

פערשידענעס
געלעגענהייטליך צו פערקויפען ... רונדיגען טיש און 5 שטיהלען מיט פּאָטעל געבעט אויף לעדער. צו ערפראַגען זאַוואַדזקאַ 23, וו. 51.
צו פערקויפען אַן איינגעאַרבייטע דרוקערניע אין צענטער פון שטאָדט. פּאָלודניאָוואַ 7, וו. 28.
געלעגענהייטליך צו פערקויפען אַ נייעם זשערעבקאָווע פּעלץ ... געגען אַ צוגענגליכען פּרייז. ערפאַהרען קילינסקי 50 ביי ...

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

לאָקאַלען
צו פערמיטען פון 1 קוויעטשען 5 צימער מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, וואַנציים, 1־סטער שטאָק, זאַוואַדזקאַ 16a אינפאָרמאַציעס ביים וועכטער.
אַ קליין צימער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג אויף אַ געשעפט אין דער אומגעגענד פּילנאַצנאַ—אַלטשטאָט, ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. אָפערטען אין אדמיניסטראַציע פאַר „צימער".

בעקומען אויסצייכנונגען און אַ גאָלדענעם מעדאַל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעט פון אייראָפּע און אין תל־אביב (ארץ־ישראל)

פערקויפט אין אַלע אַפּטייקן, אַפּטייק־סקלאַדן און פּאַרפיומעריעס.
Fabr. Chem. Kosm. „Pharmachemja", Bydgoszcz.

אויערען, נאָז און האַלז און לונגען־קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אין שטענדיגע פּראַקטיק (צוועס אָפּעראַציע א. אַ. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישע) פון 9-2 און פון 4-9
ביי דער קליניק אין טעטיג
א רענטגען־קאַבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און אַלערליי פאָטאָגראַפיעס

Dr. med.
E.WAJNBERGOWA
אויגען־קראַנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען־קראַנקהייטען
האָבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

Za wydawnictwo „Nejer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzastowski i P. Wajntraub.   Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk. tłocz. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21